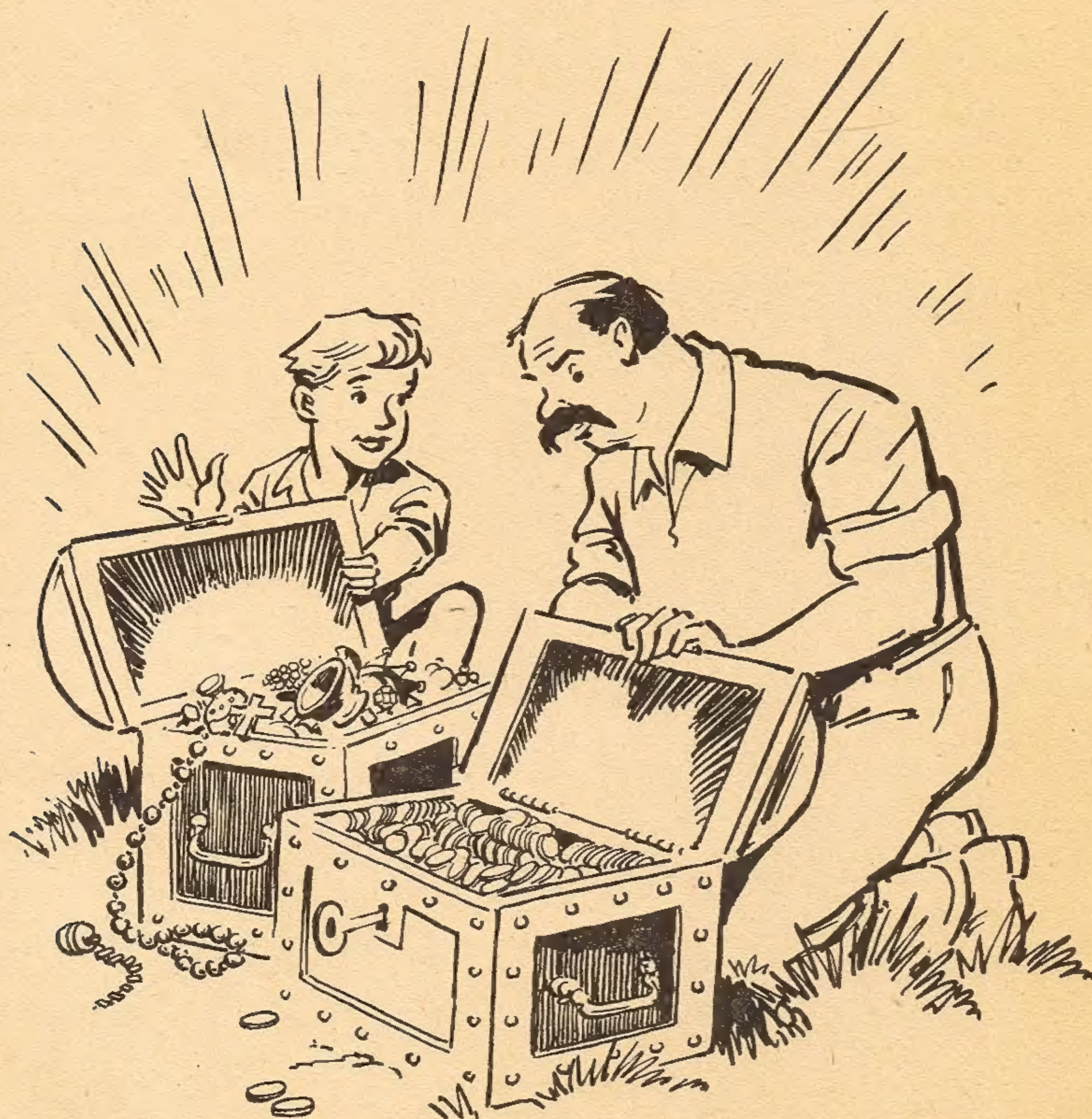
Bobo

het ESKIMOJONGETJE

OP HET ZEEROVERSEILAND

OP HET ZEEROVERSEILAND

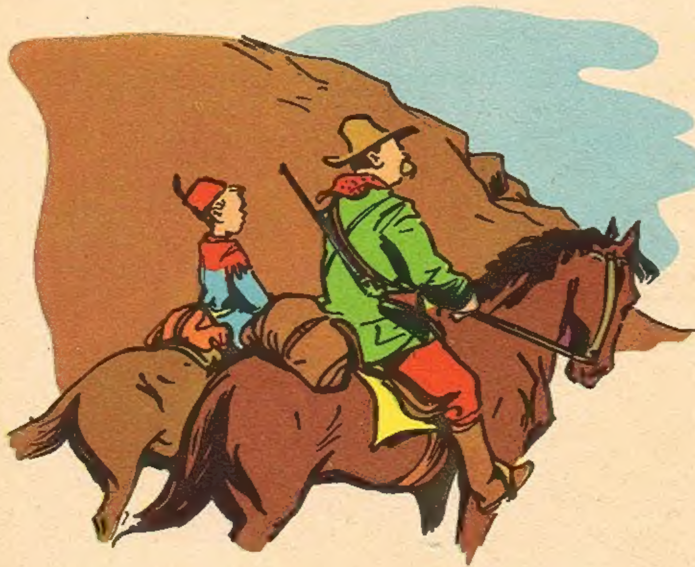

Bobo het Eskimojongetje

De herfst was gekomen. De bomen kregen al gele en rode bladeren. Het was bijna twee maanden geleden, dat de kok en Bobo de stad Winnipeg hadden verlaten, en ze hadden in die tijd weer een dikke tweeduizend kilometer afgelegd — almaar in oostelijke richting. Wel drie weken lang hadden ze langs een meeroever gereden. „Er komt gewoonweg geen eind aan," had Bobo gezegd. De kok had hem gerustgesteld. „Er komt heus wel een eind aan," had hij opgemerkt, „als je maar geduld hebt. Die meren noemen ze hier in Canada niet voor niks de Grote Meren; groot zijn ze. Drie van die kanjers rijden we langs: het Bovenmeer, het Huronmeer en het Ontariomeer." Die wijsheid had de kok uit zijn landkaarten gehaald; elke avond zat hij ze bij een kampvuurtje te bekijken. Bobo keek mee en begon er al een beetje verstand van te krijgen. Telkens vroeg hij aan de kok: „Oom Walrus, waar zijn we nu?" Dan zette de kok een kruisje op de kaart en zei: „In deze buurt ergens." Een paar dagen geleden had Bobo ineens gezegd: „Oom Walrus, waar blijft nou het rode gras?" „Wat zullen we nou hebben?" had de kok geroepen. „Rood gras? Waar haal je die onzin vandaan?" „Wel, oom Walrus," zei Bobo en wees met zijn vinger op de kaart, „eerst hebt u allemaal kruisjes gezet in dat grote, groene stuk van de kaart. Dat betekende natuurlijk, dat wij door een groen land trokken, met groen gras en groene bomen. Nu hebt u al drie avonden een kruisje gezet in een rood stuk van de kaart en dat komt wel uit, want ik heb al bomen gezien met rode bladeren. Maar géén rood gras." „Dat begrijp je niet goed, Bobo," zei de kok. „Ik zal het je uitleggen. Die kleurtjes op de kaart betekenen eigenlijk niks. Ze zijn er alleen om te laten zien, dat je nu in een ander land bent. Eerst waren

om te gaan slapen. Eén — twee — drie — mars! Onder de wol!"

Midden in de nacht schrok Bobo wakker van een dreunend geluid; het leek wel onweer in de verte. De kok kwam ook overeind. „Dat schijnt zwaar weer te worden, Bobo," bromde de kok, nog maar half wakker. „Als het er hard bij gaat regenen, zijn we nog niet gelukkig," vervolgde hij en keek met slaapdronken ogen naar de lucht. „Potverdekseldepan," riep hij toen, ineens klaar wakker, „de lucht staat vol sterren. Er is geen wolkje te zien. Nou, als de bui nog zó ver weg is, drijft zij misschien wel langs. We zullen maar afwachten." Nog wel een uur lang lagen de kok en Bobo wakker van het zware gerommel, maar het kwam niet dichterbij en er kwam ook geen regen. „Het valt nog mee," zei de kok en rolde zich steviger in zijn deken. „We gaan maar weer slapen." Het gedreun in de verte hield pas op, toen het daglicht kwam. Maar de kok en Bobo hadden er verder rustig doorheen geslapen.

Toen ze de volgende morgen weer op weg gingen, zei de kok: „Hoe zit dat nou eigenlijk, Bobo? Heb ik het maar gedroomd, dat het vannacht onweerde, of was het echt?" „Het was zo echt als het maar kan, oom Walrus," antwoordde Bobo. „We zijn er allebei wakker van geweest en hebben er-

we in Canada en nu zijn we in de Verenigde Staten. Dat is maar wát fijn gelukt," grinnikte de kok. „Hoe bedoelt u?" vroeg Bobo. „We hebben daar toch niets bijzonders voor hoeven te doen? Je kunt immers zo van het ene land in het andere stappen." „Dat kún je wel," lachte de kok, „maar dat mág niet. Je mag alleen de grens over, als je papieren goed in orde zijn. Nou, de onze zijn vast *niet* in orde. Als de grenswacht ons gezien had, waren we zeker teruggestuurd. Maar ik ben opzettelijk uit de buurt van de steden en de grote wegen gebleven. We hebben almaar door prairie en bos gereden, waar je weinig mensen ziet, en we zijn erdoor gerold. Nu zijn we in de Verenigde Staten en over een paar weken kunnen we in New York zijn."

Sinds dat gesprek waren ze al weer enige dagreizen verder. Ze zaten nu bij een kampvuurtje aan de Hudsonrivier. „Nu zijn we er om zo te zeggen," beweerde de kok. „We rijden nog een dag of tien langs de Hudson tot waar die in zee loopt. En daar ligt New York. Daar begin ik dan de nasporingen naar je ouders, Bobo," zei de kok. „Ik ben vroeger meer dan eens in New York geweest, toen ik nog scheepskok was. Ik weet er de weg als in mijn binnenzak. Er zijn daar scheepvaartkantoren, waar je van alles te weten kunt komen. En dan zul jij meteen de drukste en op één na grootste stad van de wereld te zien krijgen en de hoogste huizen. Daar zul je van staan te kijken, Bobo! En nu is het tijd

over gepraat." „Nou, dan hebben we geboft," zei de kok, „dat de bui langs gedreven is, want ik vind het niks prettig, als mijn deken door een plasbui in een dweil verandert." Ze reden langs de Hudsonrivier zuidwaarts, in de richting van New York. De rivier was breed, de oevers waren heuvelachtig en met struiken begroeid. Soms werden de heuvels zo hoog als bergen, met dichte bossen op de hellingen. „Een mooie streek," vond de kok, „en zo rustig, je ziet geen mens." Ze reden juist om een plukje struikgewas heen en — „Potverdekseldepan!" zei de kok. Achter het bosje zat een man met een grote hoed op aan de waterkant. Hij zat rustig te vissen; misschien had hij wel achter zijn hengel zitten dutten. Hij keek naar de twee ruiters en zei ze doodkalm goedemorgen. „Ook goeiemorgen," zei de kok. „Je hebt hier een mooi plekje uitgezocht. Willen ze nogal bijten?" „Helemaal niet," zei de hengelaar, „maar dat hindert niet. Ik vind vissen een prettig werk, al vang ik niets. Ik vang nooit wat." „Misschien doe je het niet goed," zei de kok, stapte van zijn paard en nam de hengel op. „Er zit geen aas aan de haak," zei de kok. „Op die manier vang je nooit wat!" „Ik vang ook nooit wat," zei de hengelaar met een opgewekt gezicht. „Mij kan het niet schelen, en voor de vissen is het prettiger." „Een rare snijboon ben je," zei de kok. „Als *ik* ga vissen, wil ik wat vangen — en opeten ook. Een gebakken visje is wat lekker." „En of!" riep Bobo. „Oom Walrus kan fijn vis bakken." De hengelaar straalde van opgewektheid. „Gebakken vis, ja, daar hou ik ook wel van. Maar dan moet je eerst vis vangen." „Geef me een wurm," zei de kok. Hij sloeg de worm aan de haak, verschoof de dobber wat aan het snoer, zodat het aas wat dieper in het water kon komen, en legde in. Als een volleerd hengelaar stond de kok op de kant. Hij bewoog de hengel zachtjes en hield de dobber goed in het oog. Geen twee minuten duurde het — de dobber trilde, danste een paar keer op en neer en verdween toen onder water. „Beet," zei de kok. „Nou halen." Hij haalde de hengel in, zonder rukken of stoten. „Langzaam aan," zei hij, „dan breekt het lijntje niet." En hij trok een baars van wel drie pond op het droge. De hengelaar zat met stralende ogen te kijken. De kok haalde de baars van de

haak en stopte hem in het visnetje van de hengelaar. Toen sloeg hij een nieuwe worm aan de haak en legde weer in. Vijf minuten later... „beet," zei de kok, en hij haalde met beleid weer een baars uit het water, niet zo groot als de eerste, maar toch ook een flinke. Binnen het half uur had de kok acht pond vis gevangen. „Gaan we meteen vis bakken, oom Walrus?" vroeg Bobo. De kok wilde al zeggen: „Dat kan," toen de hengelaar tussenbeide kwam. „Neen," zei hij, „ik heb een beter voorstel. We gaan naar het dorp, naar de waard van mijn herberg; die bakt de vis voor ons en schenkt er een potje bier bij. Je zult zien, hoe gezellig het daar is." „Waar ligt dat dorp ergens?" vroeg de kok. De hengelaar wees zuidwaarts. „Een uurtje lopen die kant uit," wees hij. „Nou, vooruit dan maar," zei de kok. „Dat is toch de richting, die wij moeten hebben. Wil je op de pony van Bobo rijden of kun je niet paardrijden?" „Ik kan best paardrijden," zei de hengelaar, „maar ik kan ook best lopen. Ik heb jonge benen..." Nu, dat was waar, de hengelaar was een jonge kerel van hoogstens dertig. Hij was mager, maar zag er gebruind en kerngezond uit. „Als je rijden kunt," zei de kok, „neem dan de pony, dan schieten we vlugger op. Bobo komt wel bij mij op Rossi." Zo reden ze gedrieën naar het dorp toe. „Hoe heet het dorp?" vroeg de kok. „Harmlinn," zei de hengelaar, die nu ruiter was geworden. „En hoe heet je zelf?" vroeg de kok. „Ik heet Rip van Winkel," was het antwoord. „Wel, Rip," zei de kok, „je hebt al wel gehoord, dat mijn kleine reisgenoot Bobo heet. En noem mij maar mister Soebenius. Dan weten we tenminste, met wie we te doen hebben."

Bobo keek zijn ogen uit, toen hij het dorpje van Rip van Winkel te zien kreeg. Er was maar één straat, met een pleintje. Midden op het pleintje stond een pomp. De huisjes hadden kleine voortuintjes met hekjes eromheen, gekleurde vensterluiken

en trapgeveltjes met ijzeren windwijzertjes erbovenop. De huisjes waren oud en scheefgezakt, maar netjes geschilderd; de stoepen waren allemaal pas geschrobd, de bloemperkjes pas gewied en de paadjes pas geharkt. In de vensterbanken stonden rijen bloempotten met rode geraniums en over de horretjes heen gluurden nieuwsgierige gezichten naar de drie ruiters. „Verdraaid," zei de kok, „het komt me hier allemaal bekend voor — en toch ben ik hier nooit geweest. Wat zei je ook weer, Rip, hoe heet dit dorp?" „Harmlinn," zei Rip. De kok las de namen, die op de deuren stonden: Dirk van Bommel, Klaas Vedder, Peter Vanderdonk. . . „Verdraaid," zei de kok, „allemaal Nederlandse namen. Kijk daar. . . Dorus Rozeveld. . . en Willem Stuivezand. 't Is of je ergens in Zuid-Holland loopt. Ik laat me op staande voet kielhalen, als ik er iets van snap."

Ze naderden de herberg De Drie Hoefijzers. Een dikke, gemoedelijke waard stond in de open deur; op de met klimop begroeide veranda zaten enige gasten achter een pot bier. Allen keken gespannen naar de ruiters, die over het pleintje kwamen aanrijden. „Wat zullen we nou hebben?" zei een van de gasten. „Rip op een paard." „En een vreemdeling in Harmlinn," zei de waard. „De wonderen zijn de wereld nog niet uit." „Zeg dat wel, Hendrick Potter," zei een van de gasten tegen de waard. „Met Rip kun je trouwens van alles beleven." Ze zwegen nu, want de ruiters waren bij de herberg gekomen en stegen af. „Schuif wat op, mannen," zei de oudste van de gasten, „de bank is lang genoeg." En toen tot Rip: „Zo, Rip, kom zitten met je gezelschap — als de vreemdeling tenminste van een potje bier houdt en van een gezellig praatje." „Ik hou van allebei," zei de kok lachend en zette zich breeduit op de bank. Er bleef niet veel plaats meer over. Rip ging daarom maar op een leeg biervaatje zitten en Bobo op de leuning van de veranda. „Wel, Rip, ben je wezen vissen?" begon een van de gasten. „Zoals je ziet, Jack Roggeveen," zei Rip en zette trots zijn bunnetje op tafel. „Allemachtig," liet de oudste gast zich ontvallen. „Zeg dat wel, meester van Bommel,"

maaltijd." „En ik bied er een pot bier bij aan," zei de kok royaal. „Dat is mooi aangeboden, meneer eh. . ." „Noem mij maar mister Soebenius," vulde de kok aan. „Op uw gezondheid dan, mister Soebenius!" riepen alle gasten en dronken een slok van hun bier. De waard verdween met de vis naar de keuken. „Een allemachtig aardig dorp hier," prees de kok. „Ja, ja," knikte de schoolmeester ernstig, „aardig en oud — en eerwaardig mag ik wel zeggen. Daar zou ik een hele geschiedenis van kunnen vertellen." „Vertel maar, meester," moedigde Rip aan. „Wel," richtte meester van Bommel zich tot de kok, „hebt u weleens van Henry Hudson gehoord, de beroemde zeevaarder?" De schoolmeester wachtte even en keek de kok onderzoekend aan, net alsof hij in de klas de les aan het overhoren was. „Ik heb wel op mijn kaart de Hudsonbaai zien staan," zei de kok, „en de Hudsonstraat. En de rivier, waarin de vissen gevangen zijn, die we straks zullen verorberen, heet de Hudsonrivier. Maar een zeeman Hudson — nee, nooit ontmoet." „Dat kan

zei Rip. „Je kunt het of je kunt het niet, hè?" Dirk van Bommel, de schoolmeester van het dorp, keek de kok ongelovig aan. „Vreemdeling," begon hij waardig, „wij weten nooit, wat we aan onze Rip hebben. Op school zat hij al vol streken — en werken ho maar. Gelooft u, dat hij die vissen gevangen heeft?" „Ik stond er zelf bij toen ze gevangen werden," lachte de kok en Rip sloeg zich op de knieën van plezier. „Nou hoort u het, meester!" riep hij zegevierend. „U hebt mij altijd voor veel dommer gehouden dan ik ben." „Dom is het woord niet," zei de meester, „eerder. . . laten we zeggen: wat makkelijk uitgevallen." „Zeg maar gerust lui, meester," grinnikte de jongste gast. „Ik heb met hem in één bank gezeten, ik weet er alles van." „Niet uit de school klappen, heren," schertste de kok. „Dat vind ik ook," zei Rip. En toen tot de waard: „Baas Potter, jij moest dat zootje vis eens lekker voor ons bakken. Dan nodig ik alle aanwezigen uit voor de

ook niet," zei de schoolmeester, „want Henry Hudson is al meer dan driehonderd jaar dood. Hij voer op een Nederlands schip, dat *De Halve Maen* heette. Hij heeft op onze rivier gevaren en hij heeft later in het hoge noorden een straat en een baai ontdekt, die allemaal naar hem genoemd zijn. In de Hudsonbaai is zijn schip vastgevroren en toen is zijn scheepsvolk aan het muiten gegaan. Hij had toen meest Engelse zeelui aan boord en een stuk of acht Nederlanders. De muitende Engelsen hebben kapitein Hudson met de acht Nederlanders in een bootje gezet en weggejaagd. Kapitein Hudson is kort daarna spoorloos verdwenen. Maar de acht Nederlanders zijn aan land gekomen en hebben maandenlang door het Indianengebied gezworven, tot ze tenslotte hier aan de Hudsonrivier terechtgekomen zijn. Ze hebben toen een dorp gesticht met Nederlandse huizen en tuintjes, zoals ze er nu nog staan. Na enige jaren hebben ze kans gezien hun vrouwen en kinderen te laten overkomen. Zo werd Harmlinn een Nederlandse nederzetting." „Waar komt die naam Harmlinn vandaan?" informeerde de kok. „Die komt van de bootsman, die gezagvoerder werd, toen kapitein Hudson dood was; hij heeft het dorp Harmlinn genoemd." „Heette hij zelf zo?" vroeg de kok. „Nee," zei de schoolmeester, „hij moet anders geheten hebben, maar zijn naam weet niemand meer. Hij heeft het dorp genoemd naar zijn geboorteplaats. In Nederland moet een dorp liggen, dat Harmelen heet. Daar kwam de bootsman vandaan." „Dat klopt," zei de kok. „Net zo iets als het stuk van New York, dat Brooklyn heet naar het dorp Breukelen, en de negerwijk, die Harlem heet naar de stad Haarlem. Ja, ja, die Nederlanders waren altijd zeevaarders, over de hele wereld; vandaar namen als Nieuw-Amsterdam, Nieuw-Holland, Nieuw-Zeeland en zo meer."

Op dat ogenblik kwam de waard met de gebakken vis en de maaltijd begon. Henry Hudson werd vergeten. En toen de potten bier kwamen, werd de stemming steeds vrolijker. Maar toen de vis op was, de pijpen waren aangestoken en ze allemaal aan hun derde pot bier waren, werden ze plotseling zeer ernstig. Want de kok had een vraag gesteld, die ineens de vrolijke stemming verbrak. De kok had doodgewoon gevraagd: „Hebben jullie het vannacht ook zo horen onweren?" — en die vraag had gewerkt als een donderslag bij heldere hemel. Na lang aarzelen nam de schoolmeester het woord: „We zullen maar open kaart spelen, mister Soebenius. Het onweert hier bijna iedere nacht, maar het is geen zuivere koffie met al dat onweer. Het *is* helemaal geen onweer. Er komt nooit een donderwolk bij te pas, geen druppel regen en geen zuchtje wind. Hoe mooier en helderder de nacht, hoe harder het bonkt en rommelt in de lucht. En altijd komt het gerommel van de kant van de Kaatskillbergen, die je daar in de verte ziet liggen." „Maar als het geen onweer is, wat is het dan wél?" vroeg de kok. „Spokerij is het," fluisterde de schoolmeester, „spokerij en niks anders. Er huizen spoken tussen de Kaatskillbergen. En die maken 's nachts dat helse lawaai. Gelukkig zitten wij er een paar uur vandaan, anders zouden horen en zien je vergaan, als Henry Hudson en zijn mannen bezig zijn." „Henry Hudson?" riep de kok. „En die is al driehonderd jaar dood, hebt u me verteld?" De schoolmeester

knikte ernstig en nadrukkelijk met het hoofd. „Meer dan driehonderd jaar is Henry Hudson dood — en nog altijd spookt hij 's nachts in de Kaatskillbergen — hij en de acht Nederlanders, die ons dorp gesticht hebben. Die acht zeelui zijn, toen ze ouder werden, stuk voor stuk verdwenen: de ene ging op jacht en kwam nooit terug; een andere ging vissen en verdween spoorloos; een

paar anderen gingen houthakken in het bos en zijn nooit teruggekeerd. En zo zijn voor en na alle acht manschappen van Henry Hudson uit het dorp verdwenen en er nooit meer gezien. En die spoken nu rond in de Kaatskillbergen." „Malligheid," zei de kok. „Malligheid?" herhaalde de schoolmeester. „U zegt: malligheid, mister Soebenius? Dat zou u niet zeggen, als u had meegemaakt, wat de bet-over-overgrootvader van Rip heeft meegemaakt." Onwillekeurig keek de kok naar Rip, die diep voorovergebogen op zijn vaatje zat, de ellebogen op de knieën, de vingertoppen tegen elkaar. De kok verbeeldde zich dat Rip wat bleek zag, ondanks zijn derde pot bier. „Ja, ja," bevestigde Rip, „wat die goeie bet-over-overgrootvader van me beleefd heeft in de Kaatskillbergen, dat is..." Rip schudde bedenkelijk het hoofd en maakte zijn zin niet af. „Vertel eens, Rip,"

vroeg Bobo met een benauwd stemmetje. Rip nam een flinke slok, haalde eens diep adem en stak van wal. „Mijn bet-over-overgrootvader heette ook Rip van Winkel. Op een goede dag was hij op jacht in de bossen aan de voet van de Kaatskillbergen. Hij was zó ver van huis geraakt, dat hij besloot in het bos te overnachten. Hij ging onder een boom liggen, in het dikke gras, om te slapen. Ineens zag hij in de schemering een mannetje langs gaan met een zwaar vat op zijn schouders. „Zou je me niet eens helpen, Rip van Winkel?" zei het mannetje korzelig. Mijn bet-over-overgrootvader was een hulpvaardig man. Hij sprong dadelijk overeind, nam de ton van de vreemde over en sjouwde de zware last tegen de helling op. De vreemde wees de weg zonder een woord te zeggen. Hij ging mijn bet-over-overgrootvader voor door een nauwe kloof, die uitkwam op een ruime, open plek, door steile rotswanden omringd. Een zware, rollende donder, gevolgd door een ratelend en krakend gedreun, weerkaatste tegen de bergwanden. Wat een onweer, dacht mijn bet-over-overgrootvader. Maar het wás geen onweer. Een troepje mannen was in het keteldal aan het kegelen; het gedonder kwam van de

rollende bal en de vallende kegels. Het was een wonderlijk gezelschap van kegelaars: ze keken doodernstig, spraken geen woord en dronken na iedere gooi in het diepste stilzwijgen enige slokken uit dikbuikige kruiken, die overal in het rond stonden. Ze waren gekleed in ouderwetse zeemanspakken met veel rijen knopen, pofbroeken, lange kousen en schoenen met gespen. Ze waren allemaal kort en breed gebouwd, hadden breedgerande hoeden op en stevige messen in hun gordel. Het wonderlijkst waren hun gezichten: witte, strakke gezichten met starende ogen en verwarde ringbaarden. Een van de mannen scheen de aanvoerder te zijn: hij droeg een hoed met veren, een puntbaardje, een sleepsabel, rode kousen en schoenen met strikken en hoge hakken. Zijn jas was langer dan die van de anderen en had veel meer knopen; uit de mouwen kwamen geplooide manchetten. Het was Henry Hudson in levenden lijve, precies zoals hij geschilderd is als gezagvoerder van *De Halve Maen*. De kegelaars keken mijn arme bet-over-overgrootvader dwars door zijn lijf heen; hij stond gewoonweg te trillen op zijn benen. Om zich verdienstelijk te maken ging hij maar gauw de kruiken bijvullen uit het vat, dat hijzelf tegen de berg op gesjouwd had. Hij proefde stiekem eens, wat de kegelaars dronken: het leek hem onvervalste Hollandse jenever. De kegelaars hervatten hun spel en weer daverden de bergen van het gerommel en geratel. Mijn zorgzame bet-over-overgrootvader proefde de inhoud van alle kruiken — allemaal pure jenever. Tenslotte viel hij doodmoe in slaap en werd wakker onder de boom, waar hij de vorige avond was gaan liggen. De vorige avond — jawel, dat kun je denken! Zijn geweer was verroest, zijn kleren waren zó verteerd, dat ze in flarden om zijn lijf hingen,

hij had stijve benen gekregen en een grijze baard van een meter lang. Steunend kwam hij overeind en strompelde terug naar huis. Jawel — naar huis! Zijn huis was onbewoond

en verlaten, het dak ingevallen, het moestuintje een wildernis. Hij zag allemaal vreemde mensen in het dorp, hij kende niemand en niemand kende hem. Wat bleek? Hij had twintig jaar lang geslapen! Of twintig jaar lang gekegeld met Henry Hudson en zijn mannen."

„Nu zegt u niet meer „malligheid", mister Soebenius," merkte de schoolmeester op, toen het verhaal van Rip uit was. „Nee," zei de kok, „nu ik dit gehoord heb, zeg ik maar niks meer. Bobo, wij hebben dus vannacht het kegelen gehoord van kapitein Hudson en zijn mannen, die al meer dan driehonderd jaar dood zijn. Wat zou je ervan zeggen, Bobo, als we nu maar weer eens verder reden? Als we hier blijven plakken, schieten we niet op." Ze namen afscheid van de gasten van De Drie Hoefijzers, rekenden af met de waard en stegen op. „Ik loop een eindje mee," zei Rip, „ik woon die kant uit." En Rip stapte tussen de ruiters in het dorp uit. Aan het einde van de straat zei de kok: „Waar woon je dan, Rip? Er zijn verder geen huizen meer." „Daar," wees Rip. Bobo zag een verwilderd akkertje, waar een huifkar op stond. „In die wagen slaap ik," zei Rip. „Overdag ben ik altijd buiten. Het wagenzeil lekt wel wat, maar als het hard regent, ga ik onder de wagen liggen." „Je moestuin is slecht in orde, Rip," zei de kok afkeurend. Rip bekeek zijn akker met een schuine blik. „Dat zeggen er meer," gaf hij toe, „maar ik houd niet van dat soort werk." „Wat doe je dan voor de kost?" vroeg de kok. „O," zei Rip opgewekt, „ik ging nogal eens op jacht. Dat vind ik een prettige bezigheid. Maar ik ben ermee opgehouden, want mijn geweer is in stukken gevallen. Dat is geen wonder, want het was nog van mijn bet-over-overgrootvader. En er is ook niets aan verloren, want het wou toch niet meer schieten. Daarom ga ik tegenwoordig maar vissen." „Maar je vangt nooit iets," wierp de kok tegen. Rip lachte met zijn hele gezicht. „Dat is juist zo prettig van jagen en vissen," vond Rip. „Als je platzak thuiskomt, heb je tóch een fijne dag gehad." „En wat eet je dan?" vroeg de kok. Rip straalde. „Wat de pot schaft," juichte hij. „De waard uit De

Drie Hoefijzers is zo'n goeie man... en hij kookt heerlijk." De kok schudde zijn hoofd. „Dat kan toch zo niet blijven, Rip," meende hij. „Je moet zorgen, dat je je eigen kostje verdienen kunt." „Waarom?" vroeg Rip. „Mijn bet-over-overgrootvader, van wie ik u verteld heb, en die ook Rip van Winkel heette, net als ik..." „Tussen twee haakjes," onderbrak de kok hem, „welk beroep had die beroemde bet-over-overgrootvader?" „Wel," zei Rip, „hij ging dikwijls op jacht, hij ging ook dikwijls vissen, hij leerde de

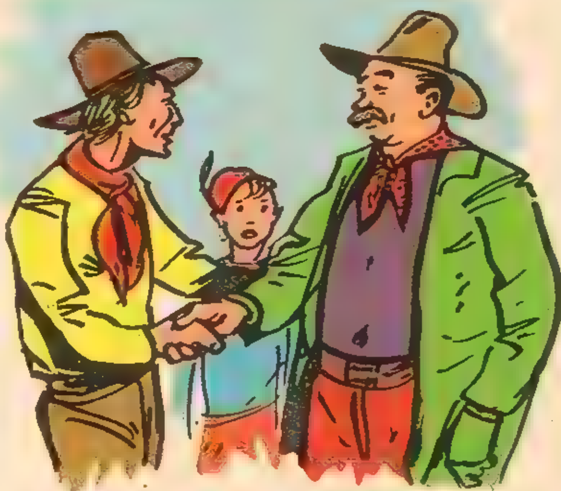

jongens van het dorp vliegers oplaten en zo en hij heeft twintig jaar lang gekegeld. En toen heeft hij nog vijfentwintig jaar op de bank voor De Drie Hoefijzers gezeten om zijn verhaal te vertellen. Ja, mijn bet-over-overgrootvader heeft een fijn leven gehad." „Heeft dan niemand in jouw familie ooit een beroep gehad?" vroeg de kok hoofdschuddend. „Jawel," zei Rip, „de bet-over-overgrootvader van mijn bet-over-overgrootvader was zeeman. Hij heette ook al Rip. Hij was een van de acht metgezellen van Henry Hudson en hij is een van de kegelaars in de Kaatskillbergen. Dat was een stoere zeeman, voor geen mens of duivel bang. Voor hij op *De Halve Maen* kwam, had hij gevaren op *De Zwarte Kat* en ze zeggen, dat *De Zwarte Kat* een zeeroversschip was. Maar dat weet ik niet zeker." „En dat varen op *De Zwarte Kat*, weet je dat dan wél zeker?" „Ja," zei Rip, „want ik heb in mijn wagen nog een kistje staan, dat van die ouwe zeeman afkomstig is. Zijn naam staat met koperen spijkertjes in het deksel. In het kistje liggen nog altijd een paar oude pistolen, die niet meer schieten kunnen, en het scheepsboekje. Wacht, ik zal het even laten zien." Rip klom in de wagen en kwam even later te voorschijn met een oud, verfomfaaid boekje in zijn hand. „Dat is een familiestuk," zei Rip trots. „De meester heeft me gezegd, dat ik er erg zuinig op moet zijn." Rip zwaaide met het boekje — en er vloog een opgevouwen blad uit. „Hela, je verliest wat!" riep Bobo. „O," zei Rip, „dat blaadje! Dat is niks. Niemand kan lezen, wat erop staat, zelfs de schoolmeester niet. Kijk maar, allemaal van die rare figuurtjes. Het zijn helemaal geen letters. Er staat nog een landkaartje op ook, maar de meester zegt, dat het allemaal fout is. Ik heb er geen verstand van en ik heb er ook niets aan. Kunt u er wijs uit worden, mister Soebenius?" „Nee," zei de kok, „ik snap er geen snars van." De kok staarde een tijdlang op het losse blad. Het was een vel perkament, in vieren gevouwen, zodat het in het scheepsboekje paste. Bovenaan stond een kaartje

van een paar eilanden of zo iets en verder was het blad beschreven met rijen tekens, waar geen touw aan vast te knopen viel. „Chinees is het niet," mompelde de kok, „maar wat het wél is, mag de koekoek weten. Het gekke is, dat die tekens zelf mij nogal bekend voorkomen; sommige kent iedereen. Maar alles bij elkaar is het toch volkomen onbegrijpelijk. Nee, Rip, ik weet er geen raad mee." „Ik ook niet," zei Rip. „Houdt u het maar, mister Soebenius, dan ben ik ervan af." „Ik vind het wel heel interessant," zei de kok, „maar waarom zou je dit perkament aan mij geven?" „Wel," zei Rip, „laten we zeggen: in ruil voor de potjes bier van vanmiddag en voor het visonderricht van vanmorgen." „Nou, dank je wel dan," zei de kok en stak het perkament in zijn binnenzak. „En dan wil ik je nog een idee aan de hand doen voor een aardig beroep. Je bezit een wagen en je voelt je in die wagen nogal thuis, niet? Wel, word vrachtrijder. Breng boodschappen en vrachtjes over van je dorp naar de stad, heen en terug, dat is afwisselend. Je rijdt langs 's heren wegen, hebt lucht en ruimte om je heen en je verdient je kost." „Een reuze-idee!" riep Rip met schitterende ogen. „Dat ik daar nooit aan gedacht heb! De dichtstbijzijnde stad is Kingston; ik word vrachtrijder van Harmlinn op Kingston." Toen betrok Rips gezicht. „Maar ik heb geen paard," volgde er terneergeslagen. „Rip," zei de kok, „als jij me belooft een ijverig vrachtrijder te worden, dan zorg ik voor een paard — in ruil voor het perkament." „Zo blijven we aan het ruilen," lachte Rip. „Hoe ver is het van hier naar Kingston?" vroeg de kok. „Een dikke twintig kilometer," zei Rip. „Dat is niet zo bar ver," vond de kok, „eigenlijk is het een eindje van niks. Ik doe een voorstel: we rijden naar Kingston, Rip op Mimi, Bobo en ik op Rossi, en in Kingston zorgen we, dat Rip 'n paard krijgt. Akkoord?" „En of!" riep Rip. „U bent nog royaler dan de waard uit De Drie Hoefijzers." „Drie hoefijzers is ook te weinig," schertste de kok, „je moet er minstens vier hebben. Komaan, op weg." Rip kreeg weer de pony te berijden en Bobo mocht achterop zitten bij de kok. Zo reden ze enige uren, tot ze in de buitenwijken van Kingston waren. „Halt!" commandeerde de kok. „Afstijgen, Bobo!" Verbaasd, niet begrijpend wat oom Walrus van plan was, liet Bobo zich van Rossi afglijden. Ook de kok steeg af. „Rip," zei de kok, „nu moet je eens goed luisteren. Bobo en ik hebben geen paarden meer nodig. Jij krijgt Rossi en Mimi van ons cadeau. Samen kunnen ze je wagen

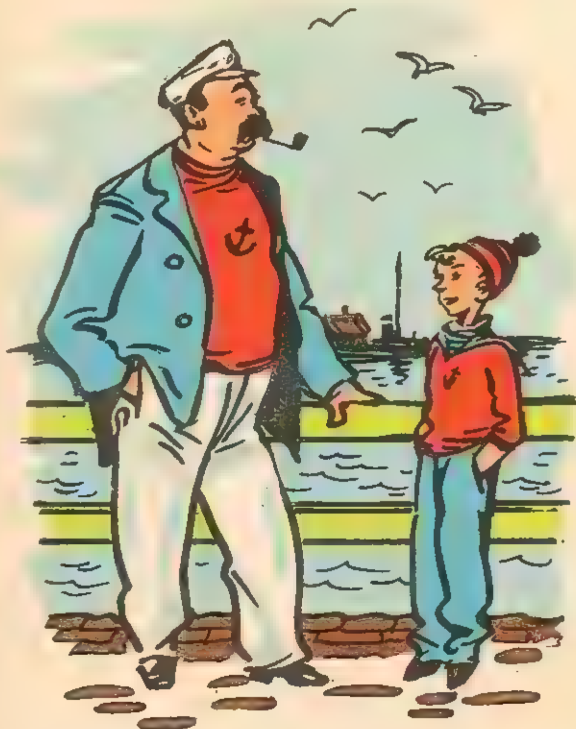
trekken, al zou je die nóg zo vol geladen hebben met vrachtjes. Je hebt nu niet één, maar anderhalf paard voor je wagen. Je moet alleen één ding beloven: zorg goed voor de dieren. Vraag of ze voorlopig bij de waard van De Drie Hoefijzers in de stal mogen staan, totdat je zelf een stal gebouwd hebt. Ik heb gemerkt, dat je van dieren houdt, anders zou ik je onze paarden niet geven. Rip, kerel, het ga je goed. Je bent voor voerman in de wieg gelegd. Nogmaals: het ga je goed." Rip sprong van de pony af en greep beide handen van de kok. „Ik zal een puike voerman zijn," zei hij met overtuiging. „Of je nu aan de waterkant zit met een hengel of achter de paarden met een zweep, het is allebei even prettig. Of nee, rijden is nog prettiger dan stilzitten. Mister Soebenius, als u ooit weer naar Harmlinn komt, vraag dan naar Rip de Voerman en ze zullen u een huis wijzen met een mooie stal en een flinke schuur. En op het huis zal de naam staan De Goede Ruil." Rip nam ook afscheid van Bobo en Bobo nam afscheid van Mimi en Rossi. Toen reed Rip weg, zittend op Rossi en met Mimi leeg ernaast.

„Waarom hebt u onze paarden weggegeven, oom Walrus?" vroeg Bobo ontdaan. „Wel, Bobo," antwoordde de kok, „we kunnen niet te paard New York binnenrijden. Dan lopen we te veel in de gaten. We zijn nu in de bewoonde wereld gekomen, waar het krioelt van politiemannen en zo. En, zoals je weet, onze papieren zijn twijfelachtig. Ik loop dus liever maar niet in de gaten. Hier in Kingston is een station. We gaan op de trein. In anderhalf uur zijn we dan in New York."

In de trein van Kingston naar New York zaten naast elkaar een dikke zeeman met een zware snor en een klein matroosje. „Oom Walrus," zei het matroosje tegen de dikke zeeman, „hebt u. . ." maar neen, we moeten eerst vertellen, dat die zeeman en het matroosje niemand anders waren dan de kok en Bobo. De kok had in Kingston aan het station gehoord, dat er pas over ruim een uur een trein naar New York vertrekken zou; toen had hij tegen Bobo gezegd: „Prachtig! In die tijd kunnen wij precies andere mensen worden. Kom maar mee!" — Hij was met Bobo naar een winkel voor schipperskleding gestapt en had voor zichzelf een witte pet, een blauwe jekker, broek en trui gekocht, en voor Bobo een matrozenpak. Het oude leren jagerskostuum en Bobo's Indianenpakje hadden ze maar achtergelaten — er was, na de maandenlange rit dwars door Noord-Amerika heen, niet veel moois meer van over. „Het zijn beste pakken geweest," zei de kok, „maar wat geweest is, is voorbij." Als werkelijk „andere mensen" waren ze de winkel uitgestapt en nu zaten ze als geboren zeelui in de trein en lieten zich naar New York rijden.

„Oom Walrus," zei Bobo tegen de kok, „hebt u al een plan, hoe we in New York zullen doen?" — „Half en half," zei de kok, die altijd slaperig werd van het gewiegel in een trein, „ik moet er nog even met mijn ogen dicht over nadenken. Stoor me niet — kijk jij maar wat naar buiten." — Dat was een flauw grapje, want het was al lang avond geworden en het was pikdonker buiten. De kok strekte zijn benen uit, alsof hij zijn voeten

aan een kampvuur wilde warmen, en sliep als een os, totdat de trein daverend het grote station van New York binnenreed. Samen scharrelden ze over het drukke perron, passeerden de uitgang en namen op het stationsplein de eerste de beste taxi, die vrij was. De kok gaf het adres op van een logement in de havenwijk. Hij scheen New York tamelijk goed te kennen — en in het logement bleek dadelijk, dat men daar de kok ook herkende, hoewel met enige verbazing. „Wel, wel," riep de waard uit Het Vergulde Zeepaard, en sloeg de kok als een oude kennis vriendschappelijk op de schouder, „daar heb je zowaar Janus Kombof, alias Soebenius! In jaren niet gezien! Blij je weer te zien. Alles o.k.?" — „Alles o.k.," bevestigde de kok en schudde de waard van Het Vergulde Zeepaard stevig de hand. „Ik heb een jongmaatje bij me. We hebben allebei honger, nietwaar, Bobo? Breng maar wat op tafel, het komt er niet op aan wat, als het maar lekker is. En je hebt zeker wel een paar slaapplaatsen voor ons vrij?"

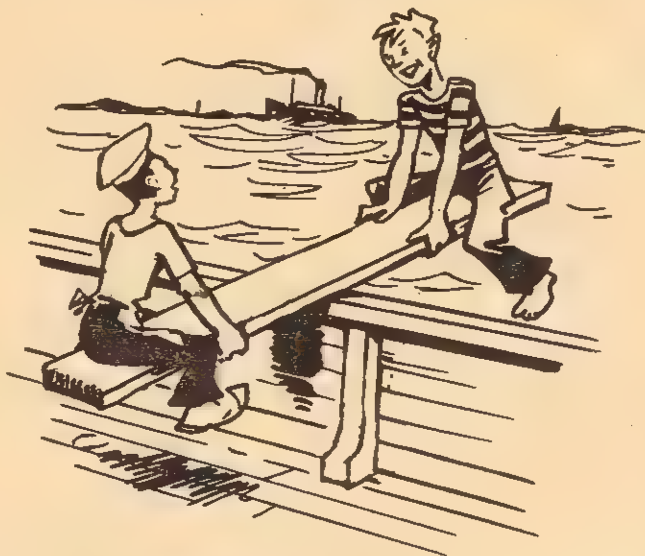
Een poosje later zaten Bobo en de kok aan een flinke portie snert met worst. „Hollandse kost," legde de kok aan Bobo uit, „die krijg je in heel New York nergens zo lekker als hier. Smaakt het, Bobo?" — „Fijn," zei Bobo en lepelde door. Zo van een bord eten met lepel of vork was toch weer 'n opwindend iets, na maandenlang trekken en kamperen in de prairie. „Het leven is vol veranderingen," merkte de kok wijsgerig op. — „En vol verrassingen ook," klonk ineens een stem, die Bobo niet kende. De kok keek verbaasd op. . . „Potverdekseldepan!" viel hij uit, „wie zou dát gedacht kunnen hebben! Mijn ouwe vriend Karel Kabeltouw! Wel, Karel, nog altijd bootsman op *De Stad Hoorn?*" — „Vorige week nog wel," antwoordde Karel, „maar nu niet meer. Meningsverschil gehad met de stuurman. Nou ben ik op zoek naar een andere baan. Zal vandaag of morgen wel lukken. En jij, kokkie?" — „Ook zonder baan," zei de kok, „en ook op zoek. Zal vandaag of morgen wel lukken. Eet je een bord snert mee, Karel?" — „Heb net raasdonders met spek gegeten," zei Karel, „maar alla! omdat je zo aanhoudt, die snert ruikt razend lekker." — „Is ie ook," zei de kok, „en dit is Bobo, mijn jongmaatje. Bobo, haal eens een bord en een lepel voor de bootsman." — Even later zaten ze

alle drie aan de snert, terwijl de bootsman en de kok herinneringen ophaalden.

„Zeg, kokkie," zei Karel Kabeltouw, „weet je nog dat malle geval, toen we allebei nog apen van jongens waren en toen we voeren op de *Bruinvis* onder Barend Okkernoot, jij als koksmaatje en ik als scheepsjongen? Een ervaren zeeman, die ouwe Okkernoot, maar ruw! en driftig! Bij het minste of geringste schelden en tekeergaan — en ranselen met een eind touw. Tjonge-jonge, ik heb wat slaag van hem gehad. En verder hield die ouwe Okkernoot allemachtig veel van lekker eten en drinken; hij schommelde over het dek van de dikte, weet je nog?" „En of," zei de kok. „Hij moest altijd twee extra-maaltijden per dag hebben, en die moest ik als koksmaatje in zijn hut brengen. Maar het scheepsvolk kreeg slecht eten. „Anders worden ze maar slaperig," beweerde-n-ie. Een mooi heerschap!" „Maar één keer heb ik hem fijn te pakken gehad," meesmuilde Karel. „Jij had juist weer een blad met lekker eten in de kapiteinshut gebracht, toen je mij tegen het lijf liep. Ik had toevallig een lange plank weg te brengen en kreeg ineens een mal idee. „Kokkie," zei ik, „een wipplank." En ik lei de plank dwars over de verschansing, jij ging op het ene eind zitten en ik op het einde, dat buiten boord uitstak — en wij aan het wippen. Maar ineens — daar kwam de ouwe Okkernoot aan, op weg naar de extra-maaltijd, die jij in zijn hut had klaargezet. De ouwe ziet ons wippen — hij natuurlijk direct nijdig, omdat wij aan het spelen waren — hij schiet op ons af met een eind touw in zijn hand en sleurt jou van de wip af. Voor jou niet prettig, maar voor mij nog minder. Ik tuimel met plank en al overboord. Gelukkig lag de *Bruinvis* voor anker in een haven en het toeval wilde, dat er krek een schuit met kalk langsvoer. Ik tuimel pardoes in de kalk. Afijn, ik krabbel overeind in een wolk van kalk en zie vlak voor mijn neus de patrijspoorten van de *Bruinvis*, waar de kalkschuit langs voer. Ik bedenk me geen ogenblik — ik schiet meteen door een patrijspoortje de *Bruinvis* in — en ik sta in de kapiteinshut voor de welvoorziene tafel. Nou — je snapt — ik rammelde doorlopend van de honger — en ik ga zitten en werk in vijf

minuten al het lekkers naar binnen. Wil je wel geloven, dat ik daar nóg van genieten kan?" „Maar hoe liep dat af?" vroeg Bobo in spanning. „Dat kan *ik* vertellen," lachte oom Walrus. „Ik had intussen op het dek een flink pak rammel gehad van de Okkernoot en ik had steeds maar geschreeuwd: „Kareltje verdrinkt! Kareltje Kabeltouw overboord!" Maar de ouwe dacht, dat ik een smoesje maakte, en schreeuwde: „Ik zal jou kabel-

touwen, deugniet." Maar tenslotte begreep hij toch, wat er aan de hand was, en holde naar de verschansing. Geen Kareltje meer te zien; alleen nog de deining van de langsgevaren kalkschuit. „Hij is weg," zei de kapitein verslagen. „Verdronken," zei ik somber. „Uw schuld, schipper." De ouwe werd bang, dat hij last zou krijgen met de politie. „Ga eens mee naar mijn hut," zei-d-ie, „en vertel me eens precies, wat er gebeurd is." Afijn, ik mee. De ouwe doet de deur van zijn hut open — en daar zit een witte gedaante achter zijn tafel en heeft alles opgegeten. „Een spook!" gilt de ouwe, en *wij* lachen, en *jij* er vandoor. De ouwe was zo blij, dat hij jouw dood niet op zijn geweten had, dat hij de zaak liet rusten. Jij rolde daar mooi door. Trouwens — ik heb ook een keer zo'n buitenkansje gehad. De kapitein had weer eens een boze bui en vloog op me af met een zwaaiend eind kabeltouw om mij er van langs te geven. Het was ook in een haven. En net dat de kapitein toeslaat en het eind touw door de lucht zwiept, haakt het touw in de ketting van een hijskraan, die aan het laden was — en hoepla! daar gaat me de hele Okkernoot met een zwaai de lucht in. Hij schreeuwde moord en brand van schrik en kwam op de kade in een berg steenkoolgruis terecht. Wat ik toen gelachen heb!" De twee oude kameraden schaterden van de pret.

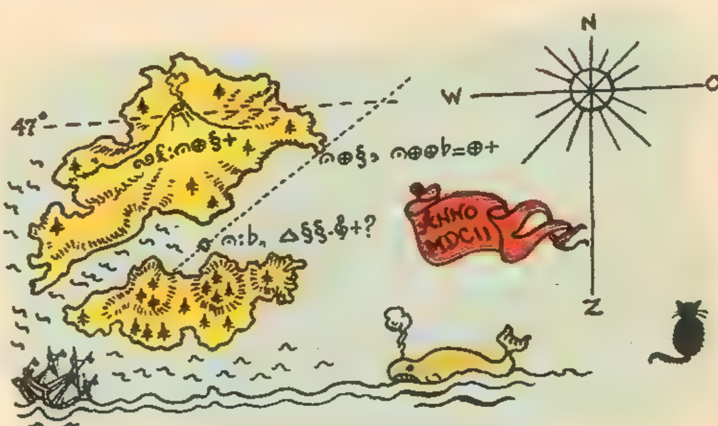

Nadat de kok en zijn oude kameraad Karel Kabeltouw wat jeugdherinneringen hadden opgehaald en smakelijk gegeten en gelachen hadden, vond de kok, dat het verstandig was naar bed te gaan. „Nou al?" vroeg Karel verbaasd. „Ja," zei de kok met een knipoogje in de richting van Bobo, „het is welletjes voor vandaag. Morgen komt er weer een dag." De kok sprak met Karel af, dat ze elkaar de volgende dag weer zien zouden aan hetzelfde tafeltje, en zocht toen met Bobo hun slaapkamer op. „Heb je al slaap, Bobo?" vroeg de kok. „Nog niks," zei Bobo. „Wel," zei de kok, „dan gaan we nog even dat malle stuk perkament bekijken, dat Rip van Winkel ons gegeven heeft en dat uit het scheepsboekje van zijn zeevarende voorvader afkomstig is." De kok ging met Bobo aan de tafel zitten en spreidde het perkament uit onder het heldere elektrische licht. „Word daar maar wijs uit," zei de kok. „Het zijn wel figuurtjes, die je meer gezien hebt: komma's, punten, vraagtekens en uitroeptekens en muzieknoten of zo iets, maar wat ze hier betekenen is me een raadsel. Daar hoef ik me trouwens niks voor te schamen, want de schoolmeester van Harmlinn wist er ook geen raad mee." „En dat landkaartje?" vroeg Bobo. „Daar heb ik

ook geen kennis aan," zei de kok. „Het schijnen een paar eilanden te zijn op de zevenenveertigste breedtegraad. Maar er staat niet eens bij, of het noorder- of zuiderbreedte is." „Kijk eens," zei Bobo, „een walvis — en een zinkend schip — en een zwarte poes." „Ja," zei de kok, „die heb ik ook al bekeken. Die zwarte poes is me nog het duidelijkst. Weet je nog, dat Rip vertelde, dat zijn voorvader gevaren had op een schip, dát *De Zwarte Kat* heette? Maar verder is het hele zaakje me zo helder als koffiedik." De kok en Bobo zaten nog een poos op het perkament te staren, maar kwamen geen streep verder.

x;§§:♭+!.(§♮:⊕+?§+_?§□x♭!.=♮:∾§§□?§
%.♭:§§+(%.§⌒£(x_△§∾§+§+∾§§□x♭!.
!□⊕§?§+△£♮?§□♯□§§?x§_#.§!□⊕§∾§++§!§+
⌒♭(x§+_♭+?§(§:∾§!§£?§+?§(♭:∾§□§+?§
⊕:?§□:§♮!□§§x§:♮%⌒(;⊕§□?§∾§;§§?§:
!.§(x§§+x§_%:§§+(x§§♮:⊕+?_§§□(x§
.§£∾§:_?§□?§.⊕:{⊕⊕?§=∾⊕+?§△§§?§+
♭+?§:♮+§∾§□△§§.§+?§+?§⌒⊕⊕♮=⊕+♯♮
§♯#§♭+?§△§§§+!x§_?§:{⊕+?§□.⊕:{∾⊕?§=
?♭§._?§+⌒§=?§+?§□x♭§+?§+?§%§=♯§□?§(
∨⊕§□(=?%♭♭_(♮+?§?§?⊕!?§□♯.§!□⊕§∾♭+!.§

□♭,

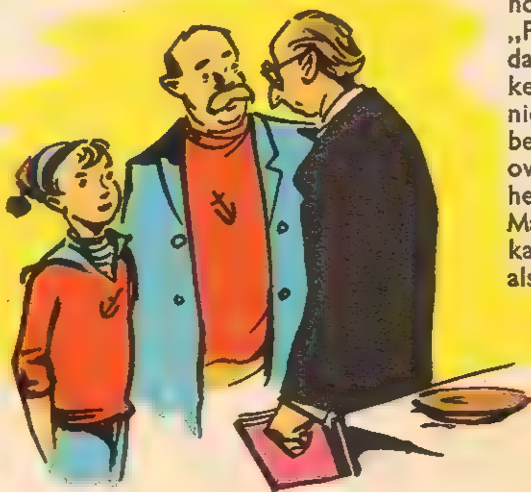
Toen vouwde de kok het papier weer op en stak het in zijn zak. „Slapen, Bobo," zei hij en een kwartiertje later waren ze in diepe rust. Alleen waren ze in hun droom nog lange tijd bezig met hele rissen vraagtekens, plustekens, mintekens, maaltekens en allerlei andere tekens, die hand in hand een rondedans deden en gekke sprongen maakten. De kok draaide zich in zijn slaap eens om en bromde: „Dat lamme perkament ook! Ik kijk dat ellendige prul mijn leven lang niet meer aan." Maar toen Bobo en hij de volgende morgen opstonden, dachten ze er toch allebei weer aan. En de kok dacht er zelfs nog aan, toen ze een half uurtje later het logement uitstapten om de stad in te gaan.

De kok ging allereerst naar een kantoor voor scheepsinlichtingen. Hij vroeg daar een lijst van schepen, die in de New-Yorkse haven lagen, want hij wilde proberen op een of ander schip een baan te krijgen als scheepskok. Hij ging ook naar een soort arbeidsbureau voor zeelui en liet zich inschrijven als werkzoekende kok. Het was in die kantoren vreselijk druk, zodat de kok en Bobo erg lang moesten wachten voor ze aan de beurt kwamen. De hele dag ging

er bijna mee heen, eer alles was geregeld.

Toen ze 's avonds weer in hun logement aan de maaltijd zaten, zei de kok eensklaps: „Potverdekseldepan! Kijk dáár eens, daar zit me zowaar professor Plusminus!" „Wie? Waar?" vroeg Bobo, die er niets van begreep. „Dáár," zei de kok, „de meneer, die daar alleen zit, aan dat tafeltje in de hoek. Hij zit natuurlijk weer met zijn neus in een dik boek, vergeet zijn eten en ziet niemand. Zo was ie altijd." De kok stond op en stapte naar het hoektafeltje. „Professor, uw eten wordt koud," zei hij doodleuk. De professor keek niet op of om en zei verstrooid: „Ik zal erom denken, Adrianus," en las door. De kok grinnikte. Toen ging er een lichtje op in het verstrooide brein van de professor. Hij keek op, recht in het lachende gezicht van de kok. „Lieve hemel!" zei de professor, „hoe laat is het? Of nee, welke dag is het vandaag? Ik bedoel: wie zie ik daar zo ineens voor me staan? Ik heb je jarenlang niet gezien en ik hoor me daar plotseling een bekende stem zeggen, dat het eten koud wordt — helemaal net als vroeger — en uit gewoonte zeg ik gedachteloos: „Jawel, Adrianus." Maar, lieve hemel, hoe lang is dat wel geleden?" „Een jaar of tien, professor," lachte de kok. „U maakte een studiereis op *De Stad Kampen* en daar heb ik voor u gekookt en u bediend, weet u nog?" „Wel zeker," zei de professor, „het is of het gisteren was. Tien jaar! Waar blijft de tijd! Ik heb nooit meer zulke lekkere soep gegeten als jij me voorzette, Adrianus Soebenius. Ha ja, Soebenius, een mooie, Latijnse naam." De ogen van de professor glinsterden guitig achter zijn brilleglazen. „Latijn?" lachte de kok. „Potjeslatijn bedoelt u. Ik ben niet meer zo onnozel als tien jaar geleden, professor. Ik heb in Eskimoland geleerd, dat u die naam hebt afgeleid van Soepbeen, waar of niet?" De professor schudde van het lachen. „Dat was toch een goeie tijd, aan boord van *De Stad Kampen*. Op welk schip vaar je tegenwoordig, Adrianus?" „Ik ben werkloos, professor," lachte de kok. „Ik zoek een baan als scheepskok, maar ik heb nog niets." „Kerel," riep de professor, „dan kom je als uit de hemel gevallen. Ik vaar binnenkort uit met de *Zwerver* voor een studiereis naar Zuid-Amerika. Maar de bemanning is nog lang niet voltallig. Een kok is er ook nog niet. Voel je er niet voor mee te varen?" „De *Zwerver* ken ik niet," zei de kok, „maar een reis maken in uw gezelschap — ja, daar voel ik allemachtig veel voor. Alleen, ik kan Bobo niet in de steek laten. Kunnen ze ook nog een koksmaatje of een kajuitsjongen gebruiken?" „Vast en zeker," zei de professor. „Ik geloof, dat de kapitein nog zowat niemand heeft aangenomen." „Wie is de kapitein?" informeerde de kok. „Een zekere Okkernoot," zei de professor. „Het moet een uitstekende zeeman zijn." „Okkernoot?" riep de kok. „Potverdekseldepan! da's nog een ouwe kennis van me. Ik kan niet zeggen, dat ik er bepaald enthousiast over ben weer onder hem te gaan varen. Maar van de andere kant, met Okkernoot als kapitein hebt u een

goede kok dubbel nodig. Ik ga mee, al was het alleen om voor u te zorgen en die ouwe Okkernoot in de gaten te houden."

Een poosje later kwam Karel Kabeltouw binnen. De kok zat even met hem te smoezen en wendde zich toen weer tot professor Plusminus. „Professor, heeft de *Zwerver* al een bootsman?" „Ook niet," zei de prof. „Dan heb ik hier een beste," riep de kok. „Karel Kabeltouw!" „Dat zou prachtig zijn," zei de professor. „Gaan jullie morgen maar met kapitein Okkernoot praten."

Bij het weerzien van de kok en Karel Kabeltouw met kapitein Okkernoot vloeiden geen vreugdetranen. De kapitein was nooit een vriendelijk heerschap geweest, maar nu hij oud geworden was, was hij gewoonweg ongenietbaar. Aan zijn rode neus en zijn

waterige oogjes was duidelijk te zien, dat hij te veel dronk. „Wat een stuk sjagrijn," mompelde Karel Kabeltouw, toen hij aan boord van de *Zwerver* stapte. De kok keek eens rond over het dek. „Wat ziet die schuit er uit," zei hij half in zichzelf, „net zo verlopen als de ouwe Okkernoot zelf. Het lijkt me geen kwaad schip, maar schandelijk verwaarloosd. Tja, dat krijg je, als de kapitein te diep in het glaasje kijkt. Als het niet was om de professor, bedankte ik ervoor op zo'n schuit te varen." „Wat motte jullie?" bromde de kapitein bij wijze van groet. „De professor stuurt ons om te vragen of u ons gebruiken kunt als bootsman, kok en jongmaatje," zei de kok. De kapitein keek het drietal van onder zijn borstelige wenkbrauwen onderzoekend aan. „Als ik me niet vergis, ken ik jullie van vroeger." „Jawel, schipper," zei Karel Kabeltouw, „dat komt uit. Karel Kabeltouw en Janus Kombof, vroeger scheepsjongen en koksmaatje." De kapitein bromde wat binnensmonds en dacht na. Hij kon dat stel best gebruiken — en hij nam ze. De afspraak werd gemaakt en de gage vastgesteld, waarbij de kapitein woedend beweerde, dat er schandelijk overvraagd werd. Ze moesten maar meteen blijven, dan konden ze hun handen uit de mouwen steken om de

„Die Okkernoot is nog de ouwe bullebak, alleen door de jaren veel erger geworden. Enfin, we zijn geen kleine jongens meer; we zullen wel zien wat het wordt."

In de loop van de middag ging de kok nog een keer naar het bureau voor scheepvaartinlichtingen. De ambtenaar, die hem te woord stond, keek raar op, toen de kok informeerde naar een schip, dat al lang niet meer bestond en dat *De Zwarte Kat* heette. Er kwam een heel oud, dik boek bij te pas en de ambtenaar moest lang zoeken. „Jawel," zei hij tenslotte, „ik vind er iets over, maar niet veel. Het is een zeeroversschip geweest, meer dan driehonderd jaar geleden. De kapitein heette Kreel Kaayman, de stuurman Rip van Winkel. Allebei Nederlanders. Zo omstreeks 1600 maakten ze de zeeën onveilig; daarna is het schip spoorloos verdwenen. Niemand heeft er ooit meer van gehoord." „Dank u," zei de kok en schreef wat hij gehoord had in zijn zakboekje.

's Avonds trof het drietal professor Plusminus weer in het logement. Ze vertelden, dat ze waren aangenomen en de volgende ochtend met de professor aan boord verwacht werden. „Prachtig," zei deze, „ik ben klaar. En ik ben blij, dat jullie meevaren."

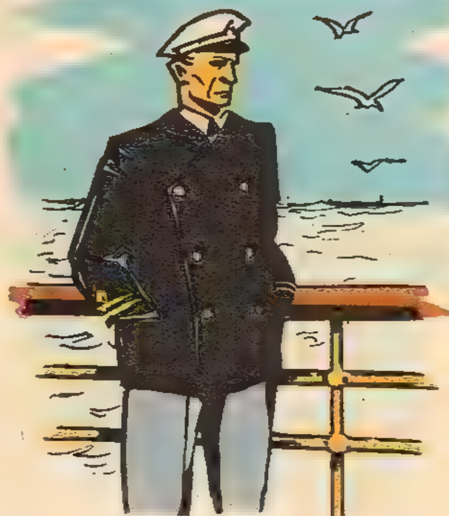
schuit wat op te knappen, „want met die niksnutters van matrozen van tegenwoordig ziet de schuit er beestachtig uit." „Ik ben te beleefd om u tegen te spreken, schipper," zei de kok. De kapitein keek de kok wantrouwend aan; hij wist niet, of dit antwoord ernstig bedoeld was of dat hij in de maling genomen werd. Oudergewoonte greep zijn hand naar een eind kabeltouw, maar hij bedacht zich.

Uit het vroegere koksmaatje was een kerel gegroeid, die zijn mannetje stond, dat kon je zo wel zien. „Zou je niet beginnen?" gromde de kapitein. „Nee," zei de kok, „we hebben eerst aan de wal nog wat te doen en we moeten onze spullen nog uit het logement halen. Morgenvroeg kunnen we komen. Wanneer vaart de *Zwerver* uit?" „Zo gauw mogelijk," zei de kapitein. „Ik moet alleen nog een paar matrozen zien te krijgen." „Wel," zei de bootsman, „daar moeten we dus toch nog op wachten. We komen dus morgenvroeg. Als u dan een paar flinke matrozen hebt, kunnen we de schuit wat opknappen. Tot morgen, schipper!" En ze gingen. „Breng morgen meteen die boekenwurm mee," riep de kapitein hun nog achterna, „anders kunnen we nog dagen op die verstrooide mummie wachten." „Ik zal het de professor zeggen, schipper," zei de kok.

Toen ze weer op de kade stonden, keken Karel Kabeltouw en de kok elkaar eens aan. „Dat belooft wat, Karel," zei de kok.

De *Zwerver* was zijn reis begonnen onder bevel van kapitein Okkernoot. De bemanning was voltallig geworden door de aanwerving van twee matrozen en een stuurman. Zo op het oog leken de laatstgekomenen geschikte kerels. De ene matroos heette Dirk Nieuwland en was een Nederlander; de andere heette Ted Baker en was een Amerikaan. Ze praatten met elkaar een mengelmoesje van Nederlands en Engels, een echt zeemanstaaltje, dat iedereen aan boord verstond; ook Bobo leerde het al gauw. De stuurman was een kalm en ernstig man; hij sprak weinig, maar zag alles en was erop gesteld, dat het schip keurig schoongehouden werd. Hij zorgde, dat er op tijd gepoetst en gezwabberd werd, gaf duidelijke bevelen en lette op of ze stipt werden uitgevoerd. Verder deed hij stil zijn eigen werk en bemoeide zich weinig met de anderen. Als hij geen dienst had, zat hij in zijn hut; in het verblijf van de manschappen was hij nog niet geweest. Met de kapitein sprak hij niet meer dan strikt nodig was; als deze hem wat vroeg, gaf hij zakelijk antwoord en vermeed alle verdere besprekingen. De kapitein draaide opvallend veel om de nieuwe stuurman heen en beloerde met een nors gezicht alles wat hij deed; maar zelfs de lastige Okkernoot kon geen reden voor aanmerkingen vinden. Het zag er niet naar uit, dat de kapitein en de stuurman bepaald op elkaar gesteld waren; het was tussen hen zo'n beetje gewapende vrede, maar in elk geval was die vrede nog niet openlijk gestoord. Eventjes

had het wel gespannen. Dat was al de eerste dag de beste, toen de *Zwerver* nog in de haven van New York lag. De stuurman, hoewel pas enkele uren aan boord, had aan de kapitein voorgesteld een partij verf te kopen om tijdens de tocht de schuit wat op te schilderen. „Er zit geen spat verf meer op," had de stuurman opgemerkt. „Al het houtwerk verweert, al het ijzerwerk verroest. Er moet nodig wat aan gebeuren." Nu, zulke opmerkingen nam kapitein Okkernoot natuurlijk niet. Hij barstte meteen los: „Bij de hier-en-gunder! Waar haal je het lef vandaan om mij te komen voorschrijven, wat er hier aan boord gebeuren moet? Ben jij de kapitein of ik, hier-en-gunder? Is het jouw schuit of de mijne? Wordt die verf betaald van jouw centen of van de mijne?" Kapitein Okkernoot was echt op dreef en wond zich op tot zijn hele gezicht zo paars

was als zijn neus. Maar de stuurman had toen met strak gezicht opgemerkt: „Inderdaad is het *uw* schip. Neem mij niet kwalijk, dat ik *uw* schip wat wilde opknappen."

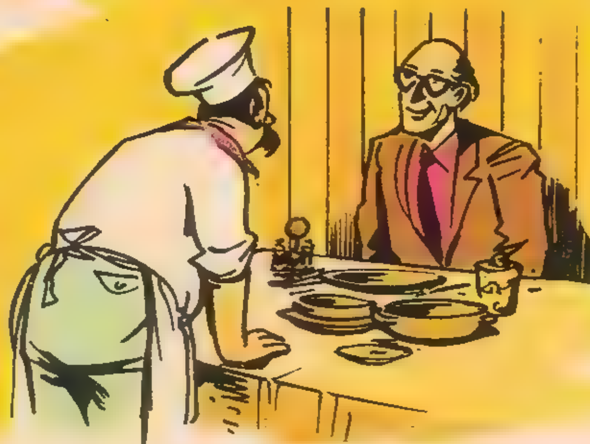
De kapitein had zo gauw niet geweten, wat hij daarop zeggen moest. Daarmee was de zaak afgelopen, al had de ouwe Okkernoot nog lang in zichzelf staan schelden op die nieuweling, die pas kwam kijken en zich nu al verbeeldde, dat hij de lakens had uit te delen. Van dat ogenblik af was er tussen de kapitein en de stuurman de toestand van gewapende vrede geweest, die van de kant van de kapitein veel op een koude oorlog leek.

De matrozen hadden de uitbarsting van de kapitein gehoord en er was in het vooronder lang en breed over gesproken. „De ouwe, da's een bullebak," daar waren allen het over eens. De stuurman — over hem liepen de meningen uiteen. „Een soort treurwilg," vond Dirk Nieuwland. „Heb jij hem één keer zien lachen in de vier dagen, dat hij aan boord is?" „No," gaf Ted Baker toe, „he not weten wat lachen zijn." „Maar het lijkt me een eerlijke kerel en een goed zeeman," zei bootsman Kabeltouw. „Maar daarom hoeft ie toch niet zo sjagrijnig te kijken," hield Dirk vol. En daar waren ze het allemaal toch wel over eens.

De kok had de vaste gewoonte aangenomen om, als hij in de kombuis klaar was, wat te gaan praten bij de professor. Hij begon altijd met: „Heeft het eten gesmaakt, professor?" En dan was het vaste antwoord: „Voortreffelijk, Adrianus Soebenius. Ga zitten en vertel eens wat van je belevenissen in de laatste jaren."

Nou, dan kwam de kok los. Hij had genoeg beleefd. De professor amuseerde zich met de verhalen, die de kok zo smakelijk vertellen kon. Bobo mocht er altijd bij zitten, want de professor mocht Bobo wel.

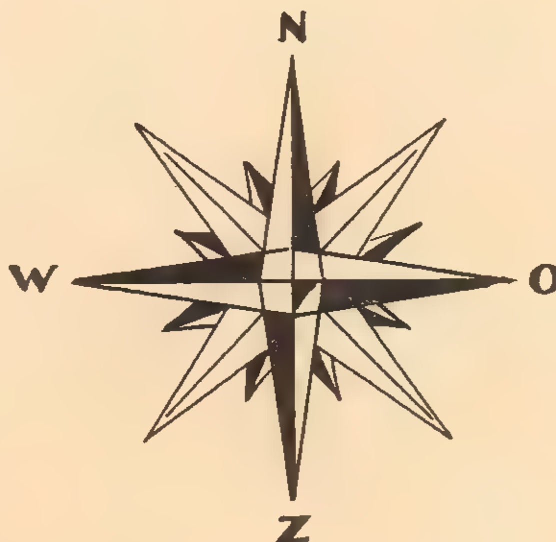
De professor had de gewoonte iedereen, die hij graag mocht, bijnamen te geven. Bobo noemde hij, al naar het hem inviel, zijn huisknecht, kamerheer, lakei, butler en nog veel meer. De bootsman, die wat dun in zijn haar begon te worden, noemde hij Karel de Kale.

Toen de kok weer eens sterke verhalen opdiste uit zijn reisavonturen, kwam hij te spreken over het onleesbare document, dat hij nog altijd in zijn zak had. Al pratende haalde de kok het perkament voor de dag en toonde het aan de professor. De hooggeleerde heer bekeek het met belangstelling, terwijl de kok doorredeneerde: „Geen touw aan vast te knopen, nietwaar? Wat kan een mens toch in 's hemelsnaam voor reden hebben iets neer te schrijven, dat niemand lezen kan?" „Niemand?" zei de professor. „Ho-ho! In elk geval kon de man, die het geschreven heeft, het lezen." „Een flauwe aardigheid," vond de kok, „om brieven te schrijven, die je alleen zelf lezen kunt. Wat heeft zo'n brief voor nut?" „Het is vast geen brief, Adrianus," zei de professor. „Neem maar aan, dat het een aantekening is, die voor de schrijver van belang was, maar die hij geheim wilde houden voor anderen. Als de schrijver zelf de inhoud ontcijferen kon, was het precies genoeg." „Nou, daar heeft hij het dan wel op aangelegd," meende de kok, „hier wordt niemand wijs uit." „Dat is óók weer te veel gezegd," wierp de professor tegen. „Er zit in elk geheimschrift een of ander systeem en het gaat er dus maar om dat te ontdekken." „Zou ú daar kans toe zien, professor?" vroeg de kok, maar er klonk twijfel in zijn stem. „Mogelijk wel," zei de professor. „Niet, dat ik er direct al wat van begrijp, maar ik redeneer als volgt. Als dit document afkomstig is van een zeeman — en daar ziet het wel naar uit — dan zal het systeem wel betrekkelijk eenvoudig zijn en dan moet het ook mogelijk zijn het te ontdekken." De kok bleef ongelovig kijken. Bobo volgde het gesprek met grote belangstelling.

De professor zat een poosje op het document te studeren en zei toen: „Vooreerst is het natuurlijk nodig te weten, in welke taal het stuk gesteld is. Dat is hoogst belangrijk." „O," begon de kok, „hier kan *ik* u misschien wel een beetje op weg helpen. De zeeman, die. . ." „Halt!" onderbrak de professor hem, „niets zeggen. Voorbarige mededelingen

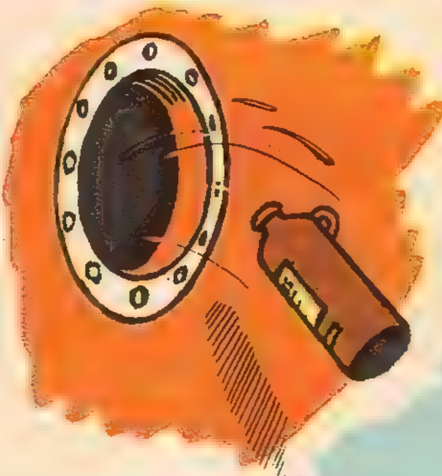

kunnen de gedachten in een verkeerde richting leiden." De professor zat weer een tijd aandachtig op het blad te kijken. Ineens keek hij de kok aan met iets triomfantelijks in zijn blik. „De eerste moeilijkheid is al opgelost," deelde hij opgewekt mee. „Het stuk is in het Nederlands gesteld. Klopt dat?" „Dat kán kloppen," zei de kok, „want ik wilde u daareven juist vertellen, dat het stuk afkomstig is van een Nederlandse zeeman, die zich in Amerika gevestigd heeft. Hij kan dus Nederlands of Engels geschreven hebben." „Nederlands," zei de professor beslist, „géén Engels. Ik zal je meteen vertellen, hoe ik dat zo zeker weet. Zie je dat landkaartje? En naast het kaartje de lijnen, die de windstreken aangeven? Hier," wees de professor aan Bobo, die nieuwsgierig kwam kijken en de uitleg niet helemaal begrepen had, „dit figuurtje, dat wel een zon lijkt met stralen eromheen, is een zogenaamde windroos, en daar staan letters bij: N voor noord, O voor oost, Z voor zuid en W voor west. Die letters kloppen alleen met de Nederlandse woorden. Een Engelsman zou in plaats van de O van oost de E van east hebben gezet. Snap je?" De kok zat paf van verbazing. „Verdraaid eenvoudig," gaf hij toe. „Dat ik dáár niet aan gedacht heb. Als alles zó makkelijk op te lossen is. . ." „Misschien wel," zei de professor. „Laat het blad maar hier, dan zal ik er mijn gedachten nog eens over laten gaan. Ik houd wel van een beetje denksport of hersengymnastiek of hoe je het noemen wilt. Als je eenmaal met zo iets begonnen bent, laat het je niet meer los." „Best, professor," zei de kok en stond op. „Ik ben nieuwsgierig of u ermee klaarkomt. Wel te rusten, professor." „Wel te rusten," zei de professor. Bobo en de kok gingen naar kooi.

Terwijl de *Zwerver* zuidwaarts voer, ging alles aan boord zijn geregelde gangetje. Kapitein Okkernoot had in de gaten gekregen, dat hij deze reis een puike bemanning had en het zich makkelijk kon maken. Hij bleef meer dan anders in zijn hut. Zo nu en dan vloog een lege jeneverkruik door het patrijspoortje van de kapiteinshut de zee in. Wie daaruit niet begreep, dat de kapitein nog meer dronk dan vroeger, zou het kunnen zien aan zijn neus, die met de dag paarser werd, en aan zijn humeur, dat met de dag slechter werd.

's Avonds was er trouw „puzzeluurtje" in de hut van de professor. Het perkament lag dan op tafel uitgespreid en de professor gaf verklaring van zijn nieuwe vondsten. Bobo zat er vooraan bij en volgde de uitleg zo goed als hij kon. De professor liet hem zelfs helpen bij het speurwerk en dan noemde hij zijn helpertje heel deftig „assistent".

„Assistent," begon professor Plusminus de arbeid op de tweede avond, „ik heb je hulp nodig." De professor nam een groot vel schrijfpapier en een potlood, legde beide voor Bobo neer en stak van wal. „We zullen beginnen met het eerste tekentje van het raadselschrift. Het is een schuin kruisje, dat in rekensommetjes een maalteken heet. Kijk, zó!" en de professor zette het teken in de linkerbovenhoek van het lege blad. „Nu ga ik de regels van het document langs en telkens wanneer ik hetzelfde teken tegenkom, zeg ik „maalteken" en dan zet jij een streepje op het papier achter het kruisje. Ik wil namelijk weten, hoeveel keer dat teken in het geheimschrift voorkomt." De professor begon op te noemen: „Maalteken, maalteken," net zo lang tot hij aan het einde van het document was gekomen. De kok keek toe of Bobo zich niet vergiste. „Wel, assistent," schertste de

professor, „hoeveel maaltekens?" Bobo telde en kwam al gauw met het antwoord: „Dertien maaltekens." „Mooi," zei de professor. „Nu neem ik het volgende teken, de kommapunt." De professor zette het teken op het papier onder het maalteken en begon de regels van het geheimschrift weer te volgen, dicterend: „Kommapunt" en nog eens „kommapunt". Bobo zette weer streepjes; het werden er deze keer maar twee. Toen nam de professor het derde teken. „Dat teken noemen we paragraaf, assistent," zei de professor en zette zelf het figuurtje op het papier. „Jij zet weer streepjes." De professor begon: „Paragraaf, paragraaf, paragraaf"... het ging almaar door. Bobo werd er moe van. Eindelijk was de professor aan het einde en Bobo moest streepjes tellen. „Vijfennegentig keer," was zijn telling en de kok knikte als bewijs, dat het in orde was. Zo werkten ze alle tekens van het document af. Bobo had een kleur van opwinding. Aan het eind van de avond had Bobo op zijn blad papier een hele lijst gekregen.

„Tel nu eens op, hoeveel tekens er in het geheel zijn," zei de professor. Bobo ging samen met oom Walrus aan het optellen, terwijl de professor alle tekens telde op het document. Ze waren vrijwel gelijk klaar. „Wel?" vroeg de professor. „Driehonderdvierenzeventig," antwoordde Bobo. „Dat klopt," zei de professor, „ik heb ook driehonderdvierenzeventig geteld. Tot nu toe hebben we geen vergissingen gemaakt." „Maar we zijn ook niet verder gekomen, dunkt me," zei de kok. „O nee?" lachte de professor. „Dat zullen we morgenavond weleens bekijken."

× 13 maal	! 13 maal	— 10 maal	𝄐 5 maal
; 2 maal	. 13 maal	□ 21 maal	£ 4 maal
§ 95 maal	(13 maal	= 7 maal	△ 5 maal
: 18 maal	♮ 10 maal	∞ 13 maal	# 7 maal
♭ 15 maal	⊕ 18 maal	& 9 maal	{ 3 maal
+ 33 maal	? 38 maal	% 6 maal	, 2 maal
			√ 1 maal

De volgende avond zat het drietal al vroeg bijeen in de hut van professor Plusminus: het raadselschrift begon hen geweldig te interesseren. Eigenlijk liepen ze er de hele dag over te piekeren. „Assistent," begon de professor, „we gaan nu eerst ons werk van gisteravond ordenen. Maak een nieuwe lijst voor me, waarop alle tekens weer voorkomen, maar nu bovenaan het teken, dat het meest voorkomt in het document, en dan regelmatig afdalend, zodat het teken, dat maar éénmaal voorkomt, helemaal aan het einde komt." Bobo en de kok begonnen samen aan dat karwei en kregen de onderstaande lijst.

„Alstublieft, professor," zei de kok, „hier is de lijst. Maar naar mijn idee brengt al dat tellen u geen stap verder." „Kom, kom, Adrianus," zei de professor, „niet zo somber. Laten we de stand van zaken eens overzien. Ten eerste: het stuk is zo goed als zeker in het Nederlands gesteld. Ten tweede: onze lijsten tonen ons, dat er vijfentwintig verschillende tekens in het document voorkomen. Dat wijst erop, dat elk teken een bepaalde letter voorstelt. Immers: het alfabet telt zesentwintig letters en daarvan zijn er in het document vijfentwintig gebruikt. Dat er één letter ontbreekt, is heel niet vreemd. Denk maar eens aan de q en de x, die in het Nederlands zeer zelden gebruikt worden. Ik neem dus als tweede zekerheid aan: elk teken stelt een bepaalde letter voor." „Juist," zei de kok schamper, „en nu blijft alleen maar de vraag over welke letter elk teken voorstelt. Zo ver waren we ook, toen we begonnen." „Nee," zei de professor, „zo ver waren we toen helemaal niet. Er kon wel een ingewikkelder systeem zijn toegepast met bijvoorbeeld vijftig verschillende tekens, waarbij elke letter twee tekens heeft, die om de beurt gebruikt worden, of zo iets. Maar het lijkt hier, zoals ik verwachtte, een eenvoudig systeem te zijn, met één bepaald teken voor elke letter." „Wat u eenvoudig noemt!" riep de kok. „Mijn arme kokshoofd duizelt nu al." De professor ging daar niet op in, maar zette zijn

§ 95 maal	♭ 15 maal	— 10 maal	△ 5 maal
? 38 maal	× 13 maal	♮ 10 maal	𝄐 5 maal
+ 33 maal	∾ 13 maal	& 9 maal	£ 4 maal
□ 21 maal	. 13 maal	# 7 maal	{ 3 maal
: 18 maal	! 13 maal	= 7 maal	; 2 maal
⊕ 18 maal	(13 maal	% 6 maal	, 2 maal
			√ 1 maal

betoog voort. „Twee dingen staan dus vast genoeg om erop voort te werken: ten eerste, dat we met een Nederlandse tekst te maken hebben, en ten tweede, dat elk teken een bepaalde letter voorstelt. En nu komt punt drie: boven aan onze lijst staat het teken „paragraaf", dat niet minder dan vijfennegentig maal voorkomt. Daar zit een kostelijke aanwijzing in. Welke letter wordt in het Nederlands het meest gebruikt?" „Ik zou het heus niet weten," erkende de kok eerlijk. „Ik wel," zei de professor. „De meest voorkomende letter in het Nederlands is de e. Neem maar eens de moeite de letters van een willekeurige bladzijde uit een Nederlands boek na te tellen: je zult er altijd veel meer e's vinden dan welke andere letter ook. En daarom durf ik te beweren, dat het teken paragraaf de letter e voorstelt." „Potverdekseldepan," riep de kok, „dan zouden we met één slag bijna honderd letters van het document kunnen invullen. Kunt u met datzelfde trucje nog meer letters vaststellen?" „Met enige waarschijnlijkheid wel," zei de professor. „Na de e volgen als meest gebruikte letters n, d en a, maar daar kun je nooit zo vast op rekenen als op de e. We willen dus liever andere middelen toepassen om verder te komen." „Er *zijn* dus nog andere middelen?" wilde de kok weten. „O zeker," stelde de professor hem gerust, „we zijn nog niet aan het einde van ons Latijn." „Van ons Nederlands, bedoelt u," lachte de kok. Op dat ogenblik werd de deur van de hut opengerukt en in de opening verscheen, zwaaiend en wel, de kapitein. „Wel hier-en-gunder," lalde zijn dronkemansstem, „heb ik hier-en-gunder een scheepsjongen om op visite te zitten bij de hutpassagiers?" De professor wilde wat antwoorden, maar de kok was hem voor. „Naar kooi, Bobo!" zei oom Walrus, „de kapitein heeft gelijk. Kom mee, en direct!" Bobo was wát blij, dat de kok met hem meeging en dat hij niet alleen langs die dronken kapitein hoefde. Dankbaar legde hij zijn hand in die van oom Walrus.

De volgende avond liet de kok door Bobo het eten naar de hut van de professor brengen en na de maaltijd de tafel weer afruimen, wat hij anders altijd zelf deed. Na het vaatwassen stuurde hij Bobo met een flinke pot koffie naar de professor en kwam er zelf direct achteraan. „Professor," zei hij, „hier is Bobo met de koffie en de kok met de kopjes. Meteen maar inschenken, professor?" „Graag," zei de prof, „als jullie meedoen." Toen zei de kok ook „Graag" en Bobo schonk in.

Toen ze alle drie aan de koffie zaten, kwam de kok met een blad papier voor de dag. Bovenaan stond één enkele korte aantekening: § = e. „Kijk, professor," begon de kok, „die ene letter kennen we nu. Zo zal ik elke letter, die u vindt, noteren, totdat we ze allemaal hebben." „Heel aardig," lachte de professor. „We beginnen dus maar weer. Gisteren heb ik jullie gewezen op de *letter*, die je in het Nederlands het meest tegenkomt, de e. Nu wil ik eens van jullie horen, welk *woord* het vaakst gebruikt wordt in het Nederlands." De kok en Bobo keken elkaar verbouwereerd aan; ze wisten het niet. „Dan zal ik het je zeggen," zei de professor, „het woordje *de*. Het komt voor als lidwoord, als lettergreep, als uitgang. Daardoor is de d ook een veelgebruikte letter. Op onze lijst zie je, dat na de paragraaftekens de vraagtekens en de plustekens het talrijkst zijn. Er is dus een goede kans, dat de letter d door ? of + is voorgesteld. Als nu werkelijk het woordje *de* dikwijls voorkomt, dan zal het paragraafteken herhaaldelijk voorafgegaan moeten worden door plusteken of vraagteken. Onderzoek dat eens." „Hou maar op, professor," weerde de kok af, die ijverig op het document had gezocht, „we zijn er al. Het vraagteken staat opvallend dikwijls voor het paragraaf-

teken." „Tellen," zei de prof. De kok ging met zijn vinger de regels van het document langs en Bobo moest streepjes zetten. Het resultaat was, dat het vraagteken drieëndertig keer voor het paragraafteken bleek te staan.

„Haast te mooi," oordeelde de professor. „Er zitten achtendertig vraagtekens in het document en daarvan staan er drieëndertig voor een e. Ik neem nu als vrijwel zeker aan, dat het vraagteken de letter d voorstelt." „Hoera!" riep de kok, „wéér een letter. Ik vul in: ? = d. Nu hebben we twee letters!" „Ja," zei de professor, „en het aardigste is: van die twee letters komt de ene vijfennegentig keer en de andere achtendertig keer voor: dat betekent, dat er van de driehonderdvierenzeventig tekens op het document nu al honderddrieëndertig door letters vervangen kunnen worden: dat is ruim het derde deel. We zijn dus aardig opgeschoten. We moesten maar eens een nieuw papier nemen en de bekende letters op hun plaats invullen. Waar is mijn assistent?" Bobo sprong in de houding: „Present, professor." De kok straalde van genoegen. „Assistent," commandeerde de prof, „tel zorgvuldig, hoeveel tekens er staan in de bovenste regel van het document." Na een paar minuten was Bobo klaar: „Vijfendertig, professor." De professor begon nu een hele rij puntjes op zijn blad te zetten, hardop tellend, tot hij aan vijfendertig was. „Nu de tweede regel tellen." Even later meldde Bobo: „Eenendertig, professor." De professor maakte nu onder de rij van vijfendertig puntjes een rij van eenendertig. Op dezelfde manier bleek, dat de derde regel zesendertig tekens telde, de vierde vierendertig, de vijfde drieëndertig, de zesde en zevende elk tweeëndertig, de achtste eenendertig, de negende en de tiende elk vijfendertig de elfde regel zevenendertig, en de laatste regel drie. „Voor de controle even optellen," zei de prof en hij telde zelf mee. Er kwam driehonderdvierenzeventig uit. „Dat klopt," zei de professor tevreden, „datzelfde aantal hebben we vroeger ook al vastgesteld. Bobo — wat zeg ik? — mijn assistent heeft goed geteld. Wie heeft je dat zo goed geleerd?" „Oom Walrus," juichte Bobo. De professor knikte de kok vriendelijk toe. „Mijn compliment, Adrianus," zei hij goedkeurend. De kok kreeg een kleur en stond haastig op. „Naar bed, Bobo," commandeerde hij, „voordat de kapitein ons weer overvalt."

In de volgende zitting van de puzzelclub kwam de kok weer met een nieuw papier op de proppen. „Ik heb vandaag, terwijl de soep stond te trekken, net zo'n blad met puntjes gemaakt als u gisteravond, professor, en ik heb de honderddrieëndertig letters, die we nu kennen, ingevuld. Mijn lijst ziet er nu zo uit." „Keurig," prees de professor, na het blad gecontroleerd te hebben. „Adrianus Soebenius, ik benoem je bij dezen tot mijn tweede assistent." „Dank u," zei de kok beleefd, „maar hoe komen we nu verder?" „Niet zo ongeduldig," sprak de professor en stak vermanend zijn wijsvinger

..ee......e....de..de............de
....ee............e.e.e..ee.....
...ede....de...eed.e...e...e.e..e.e.
....e.....e.e..e...de....e.e.de
..de..e.......e.......e.de...eede.
..e..ee..e...ee...ee....d.ee...e
.e..e..de.de.....de....de.eede.
..de.....e..ee...de.de.........
e..e..de.eee...e.de....de......de.
d.e..de....de.de...e.de.de.e..e.de.
..e...d.......deded..de...e...e.....e
...

op. „Wetenschappelijke arbeid eist geduld. Ik moet je eerst op iets belangrijks wijzen. Het aantal e's is gewoonweg onwaarschijnlijk hoog. Ik heb me daar al direct over verbaasd, toen er niet minder dan vijfennegentig voor de dag kwamen uit driehonderdvierenzeventig tekens. Eerlijk gezegd: ik twijfelde even, of we wel op de goede weg waren en of er misschien toch niet een ingewikkelder systeem was toegepast. Maar gelukkig heb ik iets ontdekt, dat mij geruststelt. Ik kan die vele e's nu verklaren. Kijk eens op ons document, boven de walvis. Daar staat een jaartal in Romeinse cijfers. Welk jaartal is dat, tweede assistent?" De kok wees met zijn dikke vinger aan en zat te spellen en te tellen. „Anno, dat betekent: in het jaar; dat weet ik toevallig. En M is duizend. Maar die D?" De kok krabde zich verlegen achter de oren. „D betekent vijfhonderd," hielp de professor. „O ja," zei de kok, „en C is honderd en de streepjes zijn enen, dus er staat het jaartal 1602." „Juist," zei de professor. „Dit document is dus in 1602 geschreven of althans in die buurt. Dat wil dus zeggen, dat de spelling van die tijd gebruikt is en daar zaten abnormaal veel e's in. Veel lettergrepen, die wij nu met één e schrijven, hadden er toen twee en ook in andere lettergrepen kwamen e's voor, die wij weglaten. Ze schreven toen bijvoorbeeld niet maken, maar maeken, niet straat, maar straet. Snap je?" „Dat maakt de zaak nog moeilijker," zuchtte de kok. „Welnee," zei de professor, „nu we het maar eenmaal weten, maakt het niets uit. En dan heb ik verder nog een prachtige vondst gedaan." „En dat is?" vroeg de kok nieuwsgierig. „Wéér een letter?" „Eén letter?" lachte de professor. „Nee, vriend, een heel stelletje. Het is met die raadselschriften zó: als je eenmaal op gang bent, wordt het hoe langer hoe makkelijker." „Ik merk er nog niets van," zei de kok hoofdschuddend. „Luister dan," zei de professor, „en kijk op het document. Je ziet het landkaartje, nietwaar? Wat stelt het voor?" „Een paar eilanden," zei de kok, die als zeeman hier werkelijk op bekend terrein was. „Juist," zei de professor. „En wat zie je op het grootste eiland?" „Een vuurspuwende berg," zei de kok, „met een rookwolk boven de krater." De professor klopte de kok goedkeurend op de schouder. „Bravo, mijn tweede assistent. Kom je nu niet een stukje verder?" De kok spande zijn hersens zo in, dat hij er rood van werd. Hij staarde op het landkaartje en zuchtte zwaar. „Professor," riep hij tenslotte, „pijnig me niet. Ik ben maar tweede assistent. Vraag het aan de eerste assistent — of zegt u het zelf maar. Het is mij te geleerd."

eens en hield vol: „Het komt niet uit. Als er werkelijk het woord vulkaan staat, dan moet er twee keer hetzelfde teken in voorkomen voor de letter a en er zijn geen twee gelijke tekens in." „Uitstekend opgemerkt," prees de professor, „maar nu vergeet je even, wat ik tevoren gezegd heb: houd in de gaten, dat we hier te doen hebben met een spelling van ruim drie eeuwen geleden. Toen schreef men niet „vulkaan", maar „vulkaen". Snap je? En dat klopt met het paragraafteken, dat we al ontcijferd hebben en dat e moet voorstellen. De e komt precies op de juiste plaats. Toch zou ik je kritiek niet terzijde durven schuiven als ik niet andere bewijzen kon aanbrengen. Er staat ook nog een woord — eigenlijk lijken het wel twee woorden — bij de oostelijkste punt van het grote eiland. Hoe noem je zo'n vooruitstekende punt?" „Een kaap," riep de kok, blij dat hij weer op

„Wat zegt mijn eerste assistent ervan?" vroeg de professor. Bobo kreeg een kleur en stotterde: „Ik zie hetzelfde als oom Walrus. Het is een vulkaan, maar..." „Niets te maren," lachte de professor, „je antwoord is volkomen goed. Er is toch altijd verschil tussen een eerste en een tweede assistent. Inderdaad: het is een vulkaan." „Wat zei ik dan?" vroeg de kok. „Heb ik dat ding soms een ijsberg genoemd?" „Dat niet," gaf de professor toe, „maar je noemde het een vuurspuwende berg. En die naam moest ik niet hebben; ik moest het woord vulkaan hebben." „Waarom?" vroeg de kok. „Wel," zei de professor, „kijk nu eens goed. Bij die vuurspuwende berg staat een woord geschreven met dezelfde soort tekens als we in het document voortdurend tegenkomen. Zeven tekens staan er bij die berg: precies het aantal letters van het woord vulkaan." „Dat is waar," gaf de kok toe. „Maar," ging hij verder, „al klopt het aantal letters, daarom is het woord vulkaan nog niet beslist goed. Er zijn veel woorden van zeven letters." „Inderdaad," zei de professor, „je kritische geest is bewonderenswaardig. Maar toch heb ik gelijk." De kok bekeek het geval nog

zeemansterrein kwam. „Juist," zei de professor, „en als je nu goed oplet, zijn de eerste drie tekens van het woord kaep hetzelfde als de eerste drie van de lettergreep kaen van vulkaen. Je zult met me eens zijn: als dat ook al klopt, dan zijn we zeker op de goede weg. Ga nu eens na, wat we ineens erbij gevonden hebben: alle letters van de woorden vulkaen en kaep." „Lust je nog peultjes?" mompelde de kok in diepe bewondering. De professor sloeg deze opmerking over en zei: „We kunnen dus nu als zeker aannemen, dat ∾ de letter v voorstelt, £ de u, de dubbelpunt een l, de orgelpunt een k, het wieltje een a en het plusteken een n." „Even wat langzamer, professor," onderbrak de kok, die met zijn potlood zat te werken, „ik kan het niet bijhouden. Ik ben mijn lijst aan het bijwerken, weet u." De professor pauzeerde tot de kok bij was. Bobo schonk intussen nog eens koffie in. „Nu kun je er ook nog bij zetten, dat de komma een p voorstelt; dat weten we uit het woord kaep." „Verdraaid ja," zei de kok, „die kan ik nog net gebruiken. Nu hebben we al, laat eens kijken, negen letters: e, d, v, u, l, k, a, n, en p." „En nu zal ik je er nog een tiende bij bezorgen," ging de professor voort. „Let eens op de twee woorden, die geplaatst zijn bij dat héél kleine eilandje tussen de twee grote in. Verschillende letters daarvan kennen we al." De kok nam zijn lijst ter hand en wees aan. „Dat eerste ding..." „Orgelpunt," hielp de professor... „dat stelt een k voor," vervolgde de kok, „de dubbelpunt een l, dan komt een teken, dat we nog niet

kennen, en dan komt een komma, dus dat is... een p," besloot de kok na een blik op zijn lijst. „We hebben dus kl.p... ik weet het al: klip!" riep de kok. „Zie je wel," zei de professor, „voor zulke dingen moet je een zeeman als tweede assistent hebben." Op dat ogenblik klonk een onvaste voetstap op het dek. Als bij afspraak sprongen de kok en Bobo op. Bobo nam het koffieblad met pot en kopjes en stapte, gevolgd door oom Walrus, de hut uit. De kapitein botste bijna tegen hen op, maar hij kon niets aanmerken. Dienst, dacht Bobo. De kapitein keek woest. Hij bromde een paar „hier-en-gunders" achter zijn kiezen, maar daar bleef het bij.

Toen de club de volgende avond weer bijeenkwam, Bobo natuurlijk weer met de koffie, was de deur nauwelijks dicht, of de kok haalde twee baretten van zwart papier voor de dag. „De grootste voor Bobo," zei de kok, „want die is eerste assistent, en ik maar tweede." De professor vond die malle vertoning wel lollig en lachte hartelijk. Toen toonde de kok trots een papier, waarop hij alle letters had ingevuld, die nu bekend waren. Het zag er nu heel wat leesbaarder uit; verreweg de meeste puntjes waren door letters vervangen.

„Keurig gedaan, tweede assistent," prees de professor. „Het klopt allemaal met mijn aantekeningen. Nu zijn we zo goed als klaar, vind je niet?" „Nou," zei de kok, „het lijkt toch meer dan het is. Alles bij elkaar kan ik er toch nog maar een stuk of vijf volledige woorden uithalen: landen, even, euvel, einde en diep. Dat noem ik niet veel. Verder zijn het jammer genoeg allemaal onvolledige woorden." „Helemaal niet jammer, Adrianus," merkte de professor op, „juist die onvolledige woorden kunnen ons verder helpen. Zo zie ik bijvoorbeeld in de zevende en negende regel het woord *vade* staan; dat zou *vader* kunnen worden..."

..eelin...e.landen.de..i....lv...de

..ileen...eku....evenenvee..i..

..aeden.u.de...eed.e...e..aevenne.en

ki..en.inde.elve..udende.ilve.ende

alde.le......el..k..ae.dev.leedel

..e..een.e..leen..ee.lan..ee...e

.euvel.de.de.al.vade.vande.eeden

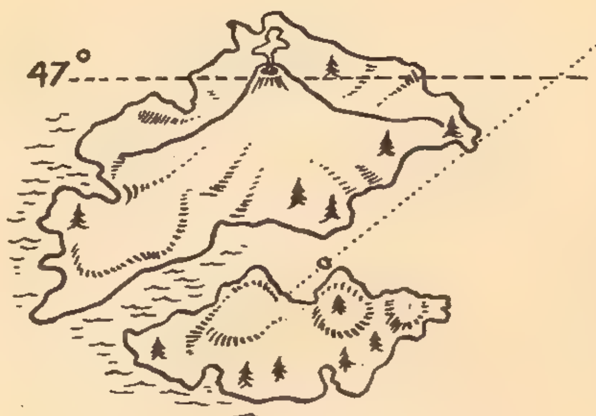
indel.n.ve..ee..ndendekaa..an..

e..einde.eeen..e.del.ande..al.vade.

diep.denk.dende..iendende.e..e.de.

.ae...d.ii...ndededa.de...e..aevin..e

.ip

„Of *vadem*," riep de kok, die in zeemanstermen natuurlijk goed thuis was. „Inderdaad," gaf de professor toe, „vadem kan ook en is zelfs het meest waarschijnlijke. Ik zie bovendien in de tweede regel een aaneengesloten rij van negen letters; daar moet toch een herkenbaar woord in zitten — en het zit er ook inderdaad in." De beide assistenten keken de rij van negen letters eens aan: evenenvee stond er. „Wat een koeterwaals," zei de kok. „Je zou zeggen, dat daar nooit een behoorlijk woord uit groeien kan." „Kijk eens naar het landkaartje," raadde de professor aan. Bobo kreeg het ineens in de gaten. „Bij het kaartje staat het getal zevenenveertig," riep hij. „Potverdekseldepan, dat is zo," riep de kok, „daar staat aangegeven, dat het eiland op zevenenveertig graden breedte ligt — ik heb vroeger al eens beweerd, dat daar wel bij mocht staan, of het noorder- of zuiderbreedte is." „Maar het getal zevenenveertig hebben we in elk geval te pakken," zei de professor, „en dus kunnen we weer enige letters invullen: in plaats van de driehoek komt de letter z, het vierkantje wordt de letter r, het maalteken de letter t en het uitroepteken de letter g. Kijk eens aan, ineens weer vier letters bekend." De kok zat de nieuwe vondsten zo ijverig te noteren op zijn lijst, dat het puntje van zijn tong met het potlood meebewoog. „Nu geef ik er meteen nog een letter bij," vervolgde professor Plusminus. „We hebben straks het idee geopperd, dat het onvolledige woord vade vader of vadem zou moeten worden; nu we weten, dat de letter r door een vierkantje is voorgesteld, kunnen we zien of *vade* inderdaad *vader* moet worden." Bij onderzoek bleek achter *vade* geen vierkantje te volgen, maar een gelijkteken (=). Daaruit volgde de conclusie, dat het gelijkteken dus de letter m voorstelde. „Hoeveel letters kennen we nu in het geheel, mijne heren assistenten?" schertste de professor. De beide assistenten legden de lijst over, die de tweede assistent met hevige tongkramp had klaargekregen en die er als hieronder aangegeven uit zag.

„Vijftien letters!" juichte Bobo. „Dat is welletjes voor vanavond," vond de kok. „Allo, mars! Bobo, naar kooi vóór de kapitein komt." De baretten verdwenen en de bezoekers vertrokken.

§ stelt voor e	: stelt voor l	, stelt voor p	! stelt voor g
? " " d	⌒ " " k	△ " " z	= " " m
ꝏ " " v	⊕ " " a	□ " " r	b " " i
£ " " u	+ " " n	× " " t	

Vlug kleedde Bobo zich uit en kroop in bed. De slaap wilde echter niet zo gauw komen ditmaal. Voor Bobo's geest zweefden allemaal letters en woorden. Die woorden begonnen zelfs te bewegen. Het leek wel of sommige echte gezichten hadden. Ze grijnsden en leken hem uit te lachen. Andere knikten vriendelijk. Daarna maakten alle woorden samen een rondedans om zijn bed, maar Bobo kon ze steeds moeilijker lezen, totdat ze geheel vervaagden en alles rustig werd.

Toen de volgende avond de zitting hervat werd, legden de beide assistenten aan professor Plusminus een blad voor, waarop alle vijftien letters, die nu bekend waren, op hun plaats waren ingevuld. Het papier gaf het volgende te zien:

t.eeling..e.landen.dertig.m.lv..rde
..ileen...eku.t.zevenenveertig.
graedenzu.der.reedte...egraevennegen
ki.ten.inde.elveg.udende.ilverende
alderle.gr..tel..k..aerdev.leedel
g.e teente..leen.tee.lant.eer.te
.euvel.derde.al.vadem vandezeeden
indel.n.verzee..ndendekaa.man..
e..eindezeeengte.del.ander.al.vadem
diep.denk.mdendertiendende.em.erde.
.aer.md.ii...ndededagder..egraeving.e
rip

„Kolossaal!" riep de professor. „Wat zijn we een eind op streek. En kijk eens wat een merkwaardig einde: daar wordt blijkbaar gesproken van een begraeving of begrafenis en daaronder staat R.I.P., net als op een grafsteen of een bidprentje. Wie zou er begraven zijn en in vrede moeten rusten?" Nu moest de kok lachen en zei: „O, o, professor, wat bent u er hier glad naast! Die letters R.I.P. betekenen hier heel wat anders!" „O ja?" zei de professor. „Vertel jij dan maar eens, wat ze betekenen." „Heel eenvoudig, professor," lachte de kok, „als je het maar weet. Het is gewoon de naam Rip, de voornaam van Rip van Winkel." De kok deed toen meteen maar het hele verhaal van zijn ontmoeting met Rip van Winkel bij de Kaatskillbergen, het avontuur van de bet-over-overgrootvader met de kegelende manschappen van Henry Hudson, en toen ook maar van al wat hij op het kantoor voor scheepsinlichtingen in New York gehoord

Ineens betrok Bobo's gezicht. „Hier komt iets niet uit. Als ik *zuiderbreedte* volledig maak, komt de i op de plaats van een raar teken, dat we nog niet gehad hebben, en dat klopt niet, want de i is. . . isse. . . dit ding hier."

Bobo wist niet, hoe hij de tekens noemen moest, maar de professor hielp hem. „Het zijn allebei tekens uit de muziek en jij hebt in Eskimoland natuurlijk geen notenschrift geleerd. Het ene teken heet herstellingsteken, het andere heet molteken. Het molteken stelt de letter i voor; maar die mogen we hier niet invullen, want er staat het herstellingsteken. Nu kan ik jullie wel vertellen, wat het herstellingsteken moet voorstellen. Het moet de y zijn, want omstreeks 1600 schreven de mensen niet *zuiden* maar *zuyden*."

„Hoera!" riep de kok, „weer tien plekjes gevuld. Nu blijft er niet veel geheimzinnigs meer over." Ze maakten juist aanstalten om op te breken en hadden hun baretten gelukkig al afgezet, toen de kapitein zijn paarse neus naar binnen stak en brulde: „Ik heb toch gezegd, hier-en-gunder, dat. . ." „We ruimen juist de koffie van de professor op, kapitein," zei de kok — wat inderdaad waar was. „Een beetje opschieten, koksmaatje!" En het liep gelukkig weer met een sisser af.

had over het zeeroversschip *De Zwarte Kat*, over kapitein Kreel Kaayman en stuurman Rip van Winkel. En tenslotte vertelde hij ook nog, dat *De Zwarte Kat* omstreeks 1600 alle zeewegen onveilig maakte, maar kort daarna spoorloos verdwenen was, zodat niemand er ooit nog iets van gezien of gehoord had.

„Nu we het geheimschrift eenmaal ontraadseld hebben, is het van belang dit te weten," zei de professor, „want nu komen we langzamerhand aan een nieuw gezichtspunt: bevat het document een mededeling, die ook voor ons nog belangrijk is? Daar zullen we nu óók eens op gaan letten."

„Maar we zijn met de ontcijfering nog niet helemaal klaar," wierp de kok tegen. Op dat ogenblik maakte Bobo de opmerking: „Ik heb weer een nieuwe letter gevonden. Oom Walrus heeft het er al een paar keer over gehad, dat hij op het landkaartje niet zien kon, wat die zevenenveertig graden betekenden; maar hier staat het, op de derde regel: zuiderbreedte. We kunnen dus een letter b invullen op de plaats van dat rare ding. . ." „Dat is een muziekkruis," hielp de professor, „en ik ben het volkomen met mijn eerste assistent eens, dat het muziekkruis een b voorstelt." „Weer zeven plaatsen ingevuld," zei de kok laconiek, „zo schieten we op."

Op de laatste puzzelavond bracht de kok nog weer eens zijn geheel bijgewerkte papier mee. Nu gebleken was uit het woord zuyderbreedte, dat het teken ♯ de letter b voorstelde en het teken ♮ (herstellingsteken uit de muziek) de letter y, zag het blad er als volgt uit:

t.eeling..eylanden.dertig.mylv..rde
..ileen...eku.t.zevenenveertig.
graedenzuyderbreedte.b.egravennegen
ki.ten.inde.elveg.udende.ilverende
alderleygr..telyk..aerdev.leedel
g.e.teente..leen.teeylant.eer.te
.euvel.derde.al.vademvandezeeden
.indelyn.verzee..ndendekaamanby
ebbeindezeeengte.del.ander.al.vadem
diep.denk.mdendertiende.emberde.
.aer.md.ii..yndededagderb.egraeving.e
rip

„Nu kennen we zóveel letters," hervatte de professor, „dat we verstandig doen eens na te gaan, welke letters we nog niet kennen. Schrijf eens het hele a-b-c op, eerste assistent, van boven naar beneden." Dat kende Bobo vlot, want de kok had het hem geleerd. „Zet nu achter alle letters, die we gevonden hebben, het teken, waarmee ze in het geheimschrift zijn aangeduid." Dat deed Bobo, bijgestaan door oom Walrus. „Welke letters staan nu nog open?" informeerde de professor. Bobo las voor: „De c, de f, de h, de j, de o, de q, de s, de x en de w." „Dat zijn nog negen onbekende," zei de kok ietwat teleurgesteld. „Ho-ho," zei de professor, „zo erg is het niet, want er bestaat alle kans, dat q en x niet gebruikt zijn. Nu opgelet! Ik zie daar aan het begin van de zevende regel het woord euvel, met daarvoor nog een open plaats. Welke letter denk je, dat daar staan kan, eerste assistent?" „Een h," antwoordde Bobo, „dan staat er *heuvel*." „Natuurlijk,"

zei de professor goedkeurend. „Dus dat puntje daar is een h." „Volgens mijn lijst zijn er dertien plaatsen, waar een letter h ingevuld kan worden," merkte de kok op. „We gaan verder," zei de professor. „Aan het einde van de eerste regel staat v..rde; het is duidelijk, dat daar klinkers ingevuld moeten worden. De enige klinker, die nog onbekend is, is de o, dus kunnen we schrijven *voorde*, waaruit meteen blijkt, dat de letter o wordt voorgesteld door dat moeilijke teken, dat in de muziek vioolsleutel heet. Hoeveel keer komt dat teken volgens uw lijst in het document voor, tweede assistent?" „Negen keer," antwoordde de kok, „dus weer een flinke stap verder." „Het valt me op," zei de professor, „dat we nog altijd de letter s niet hebben. Wie ziet een plekje, waar een letter s een woord volledig kan maken?" De ogen gingen weer de regels langs en de kok was de eerste, die het einde van de zesde regel aanwees. „Hier staat eer.te — dus als daar een s tussen komt, krijgen we een goed Nederlands woord." „Reken maar, dat dit in orde is," zei de professor, „dan hebben we nu gevonden, dat het teken (, dat wij boogje zullen noemen, een letter s is. Vul nu de letters, die we het laatst gevonden hebben, allemaal eens in. Het waren de h, de o en de s."

De kok deed het en nu stond er te lezen:

t.eelingheylanden.dertigh myl voor de
.hileens.hekust.zevenenveertigh
graeden zuyderbreedte.bhegraevennegen
kisten.indeselvegoudendesilverende
alderleygrootely.ks.aerdevoleedel
ghesteente..leensteeylant.eerste
heuvel;derdehal.vademvandezeeden
in delÿnoverzeehondendekaaymanby
ebbe indezeeengte.del.anderhal.vadem
diep.denkomdendertiendende.emberdes
.aersmd.ïi.syndededagderbhegraevinghe.
rip

Na zes avonden puzzelen was het raadselschrift dus vrijwel geheel ontcijferd. De enige letters, waarvan het teken nog niet aanwijsbaar was, waren de c, f, j, q, x en w.

„Toch nog zes," zei de kok. „Wat vangen we daar nog mee aan?" „Het restje is doodeenvoudig," meende de professor. „Ten eerste zijn er van de zes letters, die we nog missen, waarschijnlijk maar vier gebruikt, want q en x komen in het Nederlands zelden voor. Hoeveel tekens hebben we nog over, eerste assistent?" „Nog vijf," antwoordde Bobo, de letterlijst raadplegend; de openstaande tekens bleken %, {, √, — en ; te zijn; dus met name genoemd percentageteken, accolade, wortelteken, minusteken en kommapunt. „Kijk," zei de professor, „nog vijf tekens voor zes letters; van de q en x is er dus blijkbaar maar één niet gebruikt. Enfin, dat blijkt vanzelf. We hebben nu zo'n groot deel van de tekst, dat de ontbrekende letters direct bepaald kunnen worden. Ik zie daar bijvoorbeeld in het midden van de tiende regel staan *dendertiendende.ember* — nu, iedereen ziet ogenblikkelijk, dat de ontbrekende letter een c is. En aangezien het betrokken teken procent volgens onze lijst zesmaal voorkomt, zijn er weer zes lekken gestopt. Verder ontbreekt aan het begin van de twaalfde regel een letter in de combinatie aers; als we bedenken, dat in de voorafgaande regel te lezen staat *denk om den dertienden december des. . .* dan begrijpt een kind, dat hier het woord *jaers* moet volgen en dat het algebraïsche wortelteken dus de letter j voorstelt. Vlak achter het woord *jaers* hebben we, nu de letter c bekend is, in Romeinse cijfers het jaartal m d c i i staan, dus 1602, wat precies klopt met het jaartal naast het landkaartje. Verder hebben we de letter f nog niet kunnen plaatsen. Maar als ik nu opmerk, dat in de zevende regel voor-

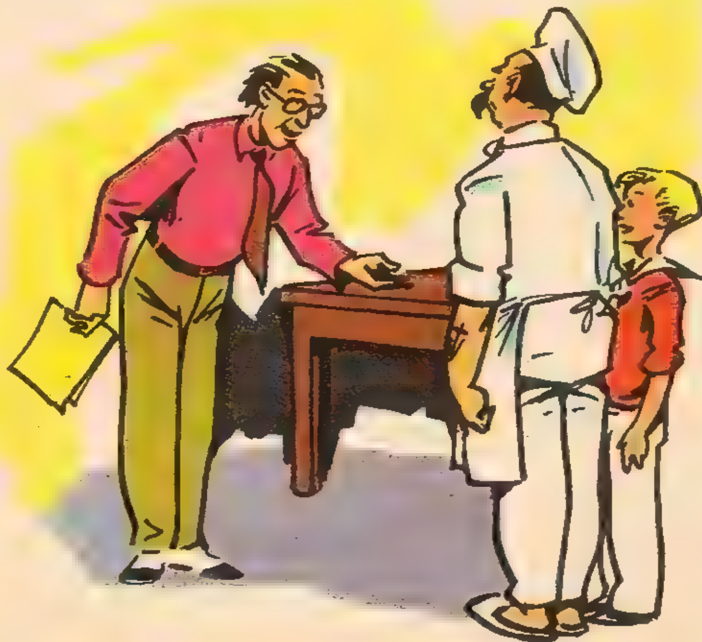

komt derdehal. en in de negende regel anderhal. en voor de ontbrekende letters in beide woorden het teken accolade, dan is het duidelijk, dat de accolade de letter f voorstelt. We zitten nu alleen nog te kijken met de tekens minus en kommapunt, terwijl daarvoor nog de letters q, x en w beschikbaar zijn. Letten we nu op het eerste woord van de eerste regel, waarin nog een kommapunt als onbekende voorkomt, dan kan op die plaats zeker geen q of x staan, maar wel een w; we krijgen dan het woord Tweelinghseylanden, wat een zeer toepasselijke naam mag heten voor de eilanden van het kaartje. De kommapunt stelt dus zeker de letter w voor, zodat nu alleen nog het minusteken onopgehelderd is. We zullen nu alles, wat we gevonden hebben, even invullen, met op de juiste plaatsen de nog onopgeloste minustekens ertussen; we krijgen dan:

Tweelinghseylanden — dertigh mijl voor de Chileensche kust — zevenenveertigh graeden zuyderbreedte — bhegraeven negen kisten — in deselve goud ende silver ende alderley grootelycks waerdevol eedelghesteente — cleenste eylant — eerste heuvel — derdehalf vadem van de zeeden in de lyn over zeehond ende kaayman bij ebbe in de zeeëngte — delf anderhalf vadem diep — denk om den dertienden december des jaers m d c i i — synde de dag der bhegraevinghe — Rip.

Hieruit blijkt dus, mijne heren assistenten," sprak professor Plusminus plechtig, „dat het minusteken, dat ons tot het laatste toe hoofdbrekens kostte, helemaal geen letter voorstelt, maar door de schrijver van het document benut is als afscheiding tussen de zinnen. Alle tekens zijn dus nu verklaard; bij het laatste overschrijven heb ik tegelijk de indeling in woorden aangebracht, die de schrijver had weggelaten om zijn systeem ondoorgrondelijker te maken, zodat nu het hele document van a tot z leesbaar voor ons ligt. Mijne heren, ik dank u voor uw medewerking." „Geen dank, professor," lachte de kok. „U zou er zonder onze hulp waarschijnlijk sneller mee klaar geweest zijn. Ik noem het een potverdekseldepanse prestatie, die u geleverd hebt. Leve professor Plusminus!"

De dag na de ontcijfering van het document kwam Bobo op het dek de kapitein tegen. „Kom eens hier jij!" snauwde de kapitein. „Wat heb jij hier-en-gunder elke avond in de hut van de professor te zitten?" Bobo schrok ervan. Hij kon niet zeggen: „We puzzelen" — hij wilde niets verklappen van het geheime document — en met enige aarzeling zei hij: „Ik... eh... help de professor." „Helpen?" schreeuwde de kapitein. „Jij de professor helpen? Ben jij in dienst van de professor of van mij? Word jij betaald door de professor of door mij? Hier-en-gunder, heb ik je daarvoor permissie gegeven? Ik zal je leren, wie hier de baas is..." en meteen suisde een eind touw door de lucht voor een van de gebruikelijke ranselpartijen van kapitein Okkernoot. Bobo gilde bij elke striem.

Vóór de derde slag neerkwam werd de vuist van de kapitein vastgegrepen. De woedende Okkernoot draaide zich om en keek recht in het bleke, maar vastberaden gezicht van stuurman Overzee. De stuurman had, aan het roer staande, het hele voorval gehoord en gezien en hij was ertussen gesprongen. De kapitein scheen van woede te zullen ploffen: een daverende serie zeemanstermen klonk over het dek. „Wat, voor de hier-en-gunder, heb jij hier te maken? Heb ik je geroepen? Ben ik hier kapitein of ben jij het? Sta ik hier op jouw schip of op het mijne? Heb jij voor de hier-en-gunder hier wat in te brengen of ik, hier-en..." De stuurman werd nog wat bleker, maar antwoordde vastberaden: „Het is uw schip en u bent hier de kapitein. Maar daarom is het nog niet nodig als een razende tekeer te gaan tegen een kleine jongen." De kapitein wist van woede gewoonweg niet meer, wat hij zeggen zou; hij brulde maar zowat van „Wou jij, voor de hier-engunder — wat wou jij — wou jij mij voorschrijven..." De stuurman bleef kalm. „Ik wilde u zeggen, dat u, als u niet wilt, dat die jongen bij de professor komt, hem dat verbieden kunt, en dan heeft hij te gehoorzamen. En als hij tegen uw verbod in tóch naar de professor gaat, kunt u hem straffen. Maar nu is daar geen reden voor." De vuisten van kapitein Okkernoot gingen omhoog om de stuurman, die maar een tengere man was, neer te slaan. Maar op dat ogenblik schoof zich een brede gestalte tussen de kapitein en de stuurman: de kok. Zijn armen over elkaar geslagen, ietwat wijdbeens staande,

keek hij de kapitein strak aan. „Ik heb als jongen menig pak ransel van u gehad. Ik kan er dus tegen en nu nog heel wat beter dan toen. Ik wilde u alleen even zeggen, kapitein, dat ik de stuurman dankbaar ben, dat hij voor Bobo in de bres is gesprongen. Als ik dichter in de buurt was geweest, zou ik hem vóór geweest zijn. Als u dus vindt, dat er hier klappen moeten vallen, kunt u met mij afrekenen." Intussen waren alle schepelingen komen toelopen; de bootsman, de matrozen, zelfs de negerstoker, ze waren er allemaal en ze gingen allemaal naast de kok en de stuurman staan. Niemand zei iets, maar het was duidelijk, dat ze allemaal tegen de kapitein waren. „Muiters!" brulde deze in machteloze woede, „gemene muiters, in de ijzers moesten jullie of aan de ra. Muiters! hier-en-gunder!" „U weet zelf wel beter, kapitein," zei de stuurman, die kordaat weer de leiding nam. „U hebt een stel puike en gewillige zeelui aan boord, die hun plicht doen, van hoog tot laag. Daarom hoeft er hier niet geraasd en geranseld te worden." „Aan je werk, hier-en-gunder!" brulde de kapitein. „Ik heb jullie niet hier geroepen." Allen zwegen, maar niemand ging.

„Bobo, ga naar de kombuis," beval de kok. Bobo ging.

„Kok, ga naar de kombuis," beval de stuurman — en de kok ging. „Mannen, allemaal weer op je post en aan je werk," beval de stuurman verder — en ze gingen allemaal. En toen draaide de stuurman de kapitein de rug toe en ging weer aan het roer staan. De kapitein was een beroerte nabij, hij wankelde naar zijn hut en sloeg de deur met een klap achter zich dicht. Even later klonk achter de gesloten deur het geluid van een kurk, die van een kruik getrokken wordt. Kapitein Okkernoot trachtte zijn woede te verdrinken.

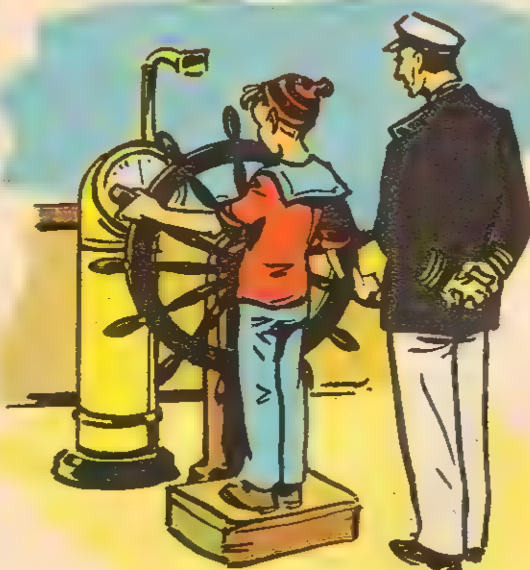
zee had de stuurman hem geroepen. „Bobo, ga jij eens aan het roer staan." Bobo kreeg een kleur van opwinding: zou hij het schip mogen sturen? „Je moet voortdurend op het kompas letten," leerde de stuurman hem. „We varen naar het zuiden en dus moet je zorgen, dat het streepje waar Z bij staat precies naar de voorsteven wijst. Als het streepje een beetje naar rechts afwijkt, moet je een beetje naar rechts sturen, tot het streepje weer naar de voorsteven wijst. Wijkt het streepje naar links af, dan stuur je ook wat naar links. Op die manier hou je het schip in de goede richting. Het is makkelijk genoeg, maar je moet voortdurend opletten." Bobo stond aan het roer en de stuurman keek toe. Als Bobo iets naar links moest sturen, commandeerde de stuurman „bakboord", naar rechts „stuurboord". Bobo had het gauw door. Het is ook makkelijk genoeg, als de zee rustig is en de richting steeds dezelfde blijft. De stuurman verzuimde niet de kapitein in kennis te stellen. „Ik heb de scheepsjongen wat meer te doen gegeven, kapitein," meldde hij. „In de kombuis is niet de hele dag werk voor een koksmaatje. Ik zet hem zo nu en dan aan het

Sinds de „muiterij" was de verhouding tussen kapitein en bemanning er niet beter op geworden. Zo gauw de kapitein zich vertoonde, viel er een dreigende stilte over de *Zwerver*; dan neuriede geen matroos, dan floot de bootsman geen deuntje, dan had niemand een kwinkslag. Zwijgend gingen allen hun gang en zorgden dat er geen reden was voor ook maar de minste aanmerking. Niemand scheen enige notitie van de kapitein te nemen, maar in werkelijkheid hielden ze hem allemaal zijdelings in de gaten.

Gelukkig vertoonde de kapitein zich maar zelden. Na het voorgevallene bleef hij bijna de hele dag in zijn hut, met het gevolg, dat zijn neus steeds paarser en zijn gang waggelender werd. Onder elkaar zeiden de manschappen: „De ouwe is de hele dag door stomdronken" — en dat was zo waar als het maar kon.

De kok had Bobo gezegd alleen nog bij de professor te komen om de tafel te dekken en het eten binnen te brengen; de puzzelavondjes waren nu toch afgelopen en de kapitein had het nu eenmaal verboden. De kok begreep, dat de ouwe Okkernoot op de kans loerde Bobo eens flink af te rossen, al was het alleen maar om te laten zien, wie op de *Zwerver* de baas was.

Intussen had Bobo er nieuw werk bijgekregen. Op een mooie dag met kalme

roer, anders wordt die knaap lui van het nietsdoen. Ik ben zelf natuurlijk altijd in de buurt."

De kapitein zei niet: „Dat is goed," hij zei ook niet: „Dat wil ik niet," hij bromde iets, waaruit de stuurman begreep: als er wat verkeerd gaat, ben jij verantwoordelijk. Dat wist de stuurman uit zichzelf wel en hij zorgde ook inderdaad geregeld een oogje in het zeil te houden. Als de stuurman sliep of ging eten, werd hij vervangen door de bootsman. Bobo vond het gewichtig, dat hij de stuurman zo nu en dan mocht helpen; in stilte bewonderde hij de stuurman, die hem beschermd had tegen de kapitein. Hij had zo het gevoel, dat de stille, ernstige stuurman hem wel mocht, en dat gevoel was wederkerig.

Bobo had ook eens gevraagd: „Stuurman, waar varen we heen?" Toen had de stuurman hem een kaart laten zien, waarop de route stond afgetekend. „Van New York af hebben we eerst zuiver naar het zuiden koers gezet en gisternacht zijn we, terwijl jij in je kooi lag, de doorvaart gepasseerd tussen de eilanden Cuba en Haïti. Nu varen we in de Caraïbische Zee, koers zuidzuidwest, recht naar de stad Colon toe, aan het noordeinde van het Panamakanaal. Verder kan ik je nog niets vertellen."

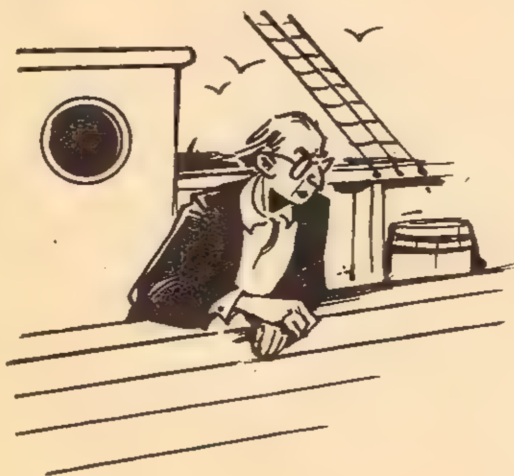
Bobo had al sinds dagen opgemerkt, dat de lucht steeds warmer werd. Hij sprak daar met de kok over. „Ja," zei de kok, „dat is zo. We gaan het zuiden in en dat betekent: naar warmer streken. Je ziet: ik heb er mijn jasje al bij uitgetrokken." Dat deed Bobo toen ook maar. Voor een Eskimojongetje zou die warmte ondraaglijk geweest moeten zijn, maar Bobo had zijn eerste vuurproef al gehad, toen hij te paard met de kok door de open vlakten van Canada trok in volle zomer. Hij kon er nu dus best tegen.

Na verscheidene dagen varens bereikte de *Zwerver* de haven Cristobal, waar goederen gelost en nieuwe lading ingenomen werd. De kapitein was bij het laden en lossen voortdurend aanwezig; hij gaf links en rechts bevelen, raasde bij tussenpozen als een wildeman en eiste bijna het onmogelijke van zijn bemanning. Toen de werkzaamheden afgelopen waren, kwam er een vertegenwoordiger van een handelszaak uit de stad Colon aan boord en de kapitein nam hem mee zijn kajuit in. Achter de gesloten deur werden zaken gedaan; aan het grijnzende gezicht van kapitein Okkernoot, toen hij zijn gast uitgeleide deed tot aan de loopplank, kon iedereen begrijpen, dat de ouwe Okkernoot goede zaken gemaakt had.

De *Zwerver* ging de reis hervatten. De haven Cristobal ligt aan de noordelijke ingang van het Panamakanaal en elk schip, dat door het kanaal wil varen, moet daar de kosten van de doorvaart betalen. En daar kwamen even moeilijkheden over: de kapitein weigerde te betalen. Maar wie niet betaalt, komt het kanaal niet in, en kan, als hij wil, een maandenlange reis rondom Zuid-Amerika heen maken om aan de andere kant te komen. „Ik betaal niet, hieren-gunder!" schreeuwde de kapitein, hoewel onder zijn jas een dikke bobbel te zien was van de bom geld, die hij juist gebeurd had. „Ik betaal niet," herhaalde hij nog luider, „om de dooie dood, ik betaal niet; is het soms *mijn* belang aan de andere kant te komen?"

De professor, die aan de verschansing naar de havenstad stond te kijken, hoorde de kapitein razen en werd bleek. Hij schrok, want hij maakte de reis aan boord van de *Zwerver* juist met het doel aan de westkust van Zuid-Amerika te komen. En dat was precies, waar de sluwe Okkernoot op speculeerde. Hij wist, dat de professor zijn laatste geld zou offeren, als het ging om zijn wetenschappelijke reizen; hij wist, dat de professor een groot geleerde, maar een slecht zakenman was en door zijn toegefelijk en vredelievend karakter bakzeil zou halen tegenover iedereen, die een brutale mond opzette. Hij wendde zich tot de razende Okkernoot. „Wat hoor ik, kapitein? U wilt de doorvaartrechten niet betalen?" „Natuurlijk niet," riep de kapitein en liet zijn stem zo bars mogelijk klinken. „Ik zal gek zijn. Ten eerste heb ik geen geld, ten tweede is het niet mijn belang in de Stille Oceaan te komen, maar het

acht meter hoger, totdat het schip op een meer voer, waarvan het oppervlak vierentwintig meter boven de zeespiegel ligt. Later veranderde het meer in een smallere doorgang tussen heuvels en tenslotte daalde het kanaal door verscheidene sluizen weer af tot het niveau van de Stille Oceaan. Bij de havenplaats Balboa voer de *Zwerver* uit het kanaal de Golf van Panama in en zette meteen weer koers naar het zuiden. In ruim tien uur was de doorvaart volbracht.

Toen de kok die avond, als naar gewoonte, bij de professor ging vragen of het eten goed gesmaakt had, vond hij de geleerde zeer terneergeslagen.

uwe; ten derde kan ik slecht tegen de hitte en vaar dus veel liever naar het noorden terug. Nou weet u het precies!" De professor stond even in beraad, zuchtte diep en zei toen: „Hoe groot is het bedrag?" „Gaat u even mee in mijn hut," zei de kapitein. Wat daarbinnen gebeurde, zag of hoorde niemand, maar toen de professor terugkwam, keek hij nog ernstiger dan eerst. De kapitein betaalde nu de verschuldigde som en de *Zwerver* begon zijn tocht door het Panamakanaal. Achtereenvolgens werden drie enorme sluizen gepasseerd, elke sluis bracht de *Zwerver*

„Is er iets aan de hand, professor?" vroeg de kok. „Och ja," zei de professor, „je mag het wel weten. Rijk was ik niet. Maar nu ik de passage door het Panamakanaal betaald heb, ben ik doodarm. Ik kan mijn reis nu wel opgeven; hoe kan ik, zonder geld, ezels huren voor mijn reis in het Andesgebergte? Ik meende, dat de kosten van die doorvaart door de kapitein betaald zouden worden." „Dat hoorde ook," zei de kok, „maar die ouwe Okkernoot is een inhalige zeehond. Wacht eens — over zeehond gesproken — wat dunkt u van de uitslag van ons gepuzzel?"

„Lieve hemel, Adrianus," zei de professor met een zwak glimlachje, „wat heeft 'n zeehond met puzzelen te maken? En wat heeft het puzzelen met de doorvaartprijs van het Panamakanaal te maken?" „Alles, professor, alles! Tenminste zoals ik het bekijk. Ik heb misschien wel een wat al te avontuurlijke kijk op het leven, maar daar heb ik me tot nu toe erg best bij bevonden. Ik wilde u maar even zeggen, dat we met dat document nog lang niet klaar zijn." „O nee?" zei de professor met weinig belangstelling. „Mankeren er nog 'n paar letters? Ik dacht, dat we ze allemaal hadden." „Jawel, professor," zei de kok, „de letters hebben we allemaal; we hebben alle woorden, we hebben alle zinnen. Maar wat er in die zinnen staat, moeten we het daar ook niet eens over hebben? Ik vind: we moeten weer eens een puzzelavond houden. Weet u, wat u doen moest? U kunt op het ogenblik natuurlijk een potje breken bij de kapitein. Gaat u hem zeggen, dat u in de avonduren een helpertje nodig hebt en dat u Bobo wat voor u wilt laten werken. De ouwe zal het u niet weigeren. En dan hervatten we onze praatavondjes." „Ik zal het doen, Adrianus," beloofde de professor, die door de opgewektheid van de kok zijn zorgen al een beetje vergeten was — en hij ging meteen.

De kapitein schrok, toen de professor, na behoorlijk geklopt te hebben, op een ruw „Wie daar?" zijn hut binnenkwam. Hij dacht, dat de professor kwam nakaarten over het geld, dat hem voor de doorvaart door het Panamakanaal was afgeperst. Het was een ware opluchting voor de kapitein, toen het alleen maar bleek te gaan over de scheepsjongen. „Wel ja, professor," lalde de kapitein met een breed armgebaar, „laat die luilak maar werken. En als hij niet goed werkt, mag u hem gerust ranselen. Mijn toestemming hebt u. Zonder ransel worden scheepsjongens geen flinke zee-Op zee zijn we niet lui. sentimenteel." De professor ging op de opvoedkundige theorieën van kapitein Okkernoot niet in, zei effen: „Dank u wel, kapitein," en liet kapitein Okkernoot in ongestoord samenzijn met zijn jeneverkruik.

Bobo en de kok konden nu weer zonder

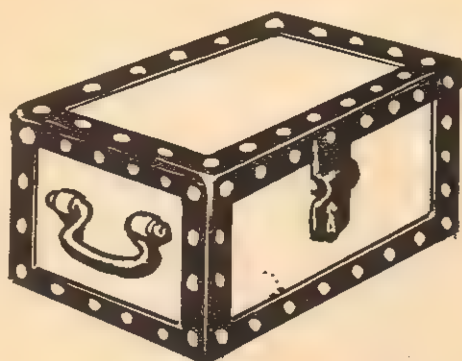
gevaar hun vrije avonduren doorbrengen bij de professor. En toen kwam de kok dadelijk terug op het document. „Professor, wat dunkt u van de inhoud van ons document?" „Toen de puzzel opgelost was, heb ik er verder niet meer aan gedacht," bekende de professor. „Laten we het daar dan nu eens over hebben," stelde de kok voor. „Hier heb ik de oplossing, zoals ik die onder uw leiding heb opgeschreven. Er wordt eerst gesproken over een paar eilanden. Kent u de Tweelingseilanden?" „Wel nee," zei de professor, „die naam zal wel afkomstig zijn van de schrijver van het document. Je zult die naam in geen enkele atlas vinden." „Maar zouden die eilanden dan helemaal niet bestaan?" vroeg de kok uit het veld geslagen. „O jawel," zei de professor tot grote geruststelling van de kok, „ze zullen wel bestaan, maar het zullen wel een paar kleine, onbewoonde eilandjes zijn, waar nooit iemand komt." „Het document zegt, dat de eilanden op de zevenenveertigste breedtegraad liggen. Kan dat uitkomen?" De professor nam de kaart van Zuid-Amerika voor zich. „Jawel," zei hij, „dat kan. Er liggen tussen veertig en vijfenvijftig graden zuiderbreedte ontzettend veel eilanden voor de Chileense kust, grote en kleine. Wat dat betreft is er geen reden om aan de juistheid van het document te twijfelen." „Die eilanden zouden dus te vinden zijn?" vroeg de kok in grote spanning. „Ongetwijfeld," bevestigde de professor. „Dan gaan we verder de inhoud van 't document na," vervolgde de kok. „Het belangrijkste komt nu: er zijn negen kisten begraven en de plek waar die schat ligt is nauwkeurig aangegeven." De professor nam het blad van de kok over en las verder: „Kleinste eiland — eerste heuvel — derdehalf vadem van de zeeden in de lijn over zeehond. . . Aha! daar hebben we de zeehond, Adrianus! Nu begrijp ik, wat je straks bedoelde." De kok lachte: „Ik dacht, dat professors altijd alles direct begrepen."

„Maar nu snap *ik* nog altijd de laatste regels van het document niet," ging de kok voort. „Moet u horen: *denk om de dertiende december van het jaar 1602 — zijnde de dag van de begraving*. Wat kan de bedoeling van die zin zijn?" „Daarop kan ik je niet met zekerheid antwoorden," zei de professor, „maar hier moet ik op jouw manier een avontuurlijke kijk op het geval toepassen, natuurlijk uitgaande van het document en van de gegevens, die je hebt gekregen op het bureau voor scheepvaartinlichtingen te New York. We weten daaruit: er was een zeeroversschip, dat *De Zwarte Kat* heette en dat onder een zekere kapitein Kreel Kaayman en zijn stuurman Rip van Winkel de zeeën onveilig maakte en na 1600 spoorloos verdween. Dat het document iets met *De Zwarte Kat* te maken heeft is overduidelijk, kijk maar naar die zwarte poes, door de geestige Rip op zijn document getekend. En wat de verdwijning van *De Zwarte kat* betreft: ik denk, dat het schip vergaan is voor de kust van het Tweelingseiland. Ik leid dat af uit de zinkende driemaster, die Rip westelijk van de eilanden heeft getekend. En nu begint mijn avontuurlijke fantasie. Kapitein Kaayman zal erin geslaagd zijn met de sloep van *De Zwarte Kat* een der eilanden te bereiken, natuurlijk met meeneming van de geroofde schatten. Of de hele bemanning gered is, weten we natuurlijk niet; misschien alleen de kapitein, de stuurman en enkele matrozen. Op een onbewoond eiland wilden de schipbreukelingen natuurlijk niet blijven; daar hadden ze niets aan hun schatten — en mogelijk was er ook niet veel te eten. Ze zullen wel geweten hebben, dat ze niet al te ver van de Chileense kust af zaten en dat ze die bij kalme zee met hun sloep best konden bereiken. De vraag bleef alleen, hoe ze op het vasteland ontvangen zouden worden en welke moeilijkheden hun daar nog te wachten stonden. Ze konden dus bezwaarlijk met negen zware kisten

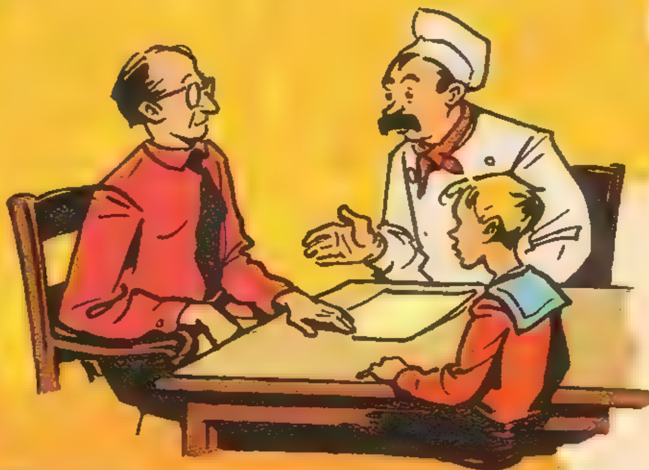

gaan sjouwen; het zou de zekerste manier zijn om alles kwijt te raken. En dus zullen ze besloten hebben de schat op het eiland te begraven, een poging te wagen om via het vasteland de bewoonde wereld weer te bereiken om dan van daar uit per schip later de schat te gaan halen. We weten tenslotte maar van één opvarende van *De Zwarte Kat*, dat hij inderdaad de bewoonde wereld bereikt heeft: Rip van Winkel. Van kapitein Kaayman of andere schepelingen weten we niets. Maar toch is Rip zeker niet de enige geweest; dat valt nu juist af te leiden uit de laatste zin van het document, die zo onbegrijpelijk lijkt. De zeerovers, die de schipbreuk met de daarop volgende zwerftocht overleefd hadden, konden niet allemaal bij elkaar blijven; ze zullen geleidelijk uiteengeraakt zijn, maar met de afspraak elkaar op een bepaald tijdstip weer te ontmoeten om samen de schat te halen en te delen. Laten we zeggen, dat ze afspraken elkaar na drie jaar of na vijf jaar op een bepaald punt te treffen; zelfs de datum bepaalden ze nauwkeurig: de dertiende december, de dag van de „begrafenis". Dat was natuurlijk niet, omdat ze die begrafenis wilden herdenken, maar omdat die dag op het zuidelijk halfrond midden in de zomer ligt, dus in de gunstigste tijd van het jaar. Ik heb er overigens geen flauw idee van, hoe de geredde zeerovers zich voorstelden ooit weer op het Tweelingseiland te komen. Je moet bedenken, dat er in die tijd geen passagiersschepen voeren, zoals tegenwoordig. Hoe zouden ze ooit een schip vinden, dat toevallig die kant uit ging en bereid was hen mee te nemen? En welke reden moesten ze opgeven voor een reis naar een onbewoond eiland? En welk gevaar liepen ze niet, zo gauw ze in de bewoonde wereld kwamen, herkend te worden als de piraten van *De Zwarte Kat*? Misschien hebben ze gehoopt ooit nog weer eens een eigen schip te bemachtigen, wat natuurlijk zeggen wil: te roven. Kapitein Kaayman zal *De Zwarte Kat* ook wel niet eerlijk gekregen hebben; mogelijk heette het schip tevoren heel vreedzaam *De Drie Gebroeders* of *Santa Maria*. Misschien heeft kapitein Kaayman brutaalweg gezegd: kom dan en dan in die en die haven, ik zal er ook zijn. Daar wachten we op een kans om onze slag te slaan. De eerste de beste zeewaardige kist pikken we en we varen naar ons schatteneiland."

„Zou de schat nog altijd op Tweelingseiland liggen?" vroeg de kok schijnbaar langs zijn neus weg, maar in waarheid in de grootste spanning. Want dit was het punt, waarover hij al dagenlang piekerde: de begraven schat van de zeerovers. Negen kisten, „in deselve goud ende silver ende alderley grootelycks waerdevol eedelghesteente" — het was ook even wat. Wie zou daar geen schatgraversneigingen van krijgen?

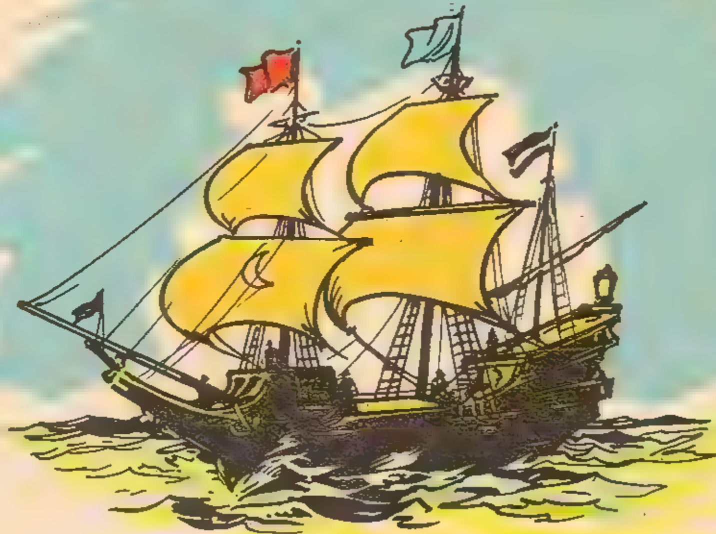
De professor dacht vrij lang na, voor hij antwoordde, terwijl de kok op gloeiende kolen zat. „Het is moeilijk te zeggen," begon de professor voorzichtig, „wat er later met de schat gebeurd is. Dat hangt ook ten zeerste af van de vraag hoeveel personen het geheim van de schat kenden. Hoe meer ingewijden, hoe meer kans, dat een van hen erin geslaagd is het eiland weer te bereiken — en dan is alles natuurlijk meegenomen." „Reken maar," zei de kok, die de zaak uit schatgraversoogpunt bekeek, „dan is er geen sikkepit achtergelaten." „Maar evengoed bestaat de mogelijkheid, dat slechts weinigen het geheim kenden; ik acht er een piratenkapitein zelfs toe in staat zich van een stel „aandeelhouders" te ontdoen, bijvoorbeeld door er met de enige sloep vandoor te gaan, met enkele helpers en de schat natuurlijk, en de rest van de bemanning als ratten te laten verdrinken. *De Zwarte Kat* was natuurlijk reddeloos; wie achtergelaten werd, was verloren. Het zou de eerste keer niet zijn, dat zulk soort dingen gebeurden onder zeerovers om de buit niet met velen te hoeven delen. Ik wil hiermee maar zeggen, dat mogelijk slechts weinigen op de hoogte waren van het geheim. Eén van die weinigen was zeer zeker Rip van Winkel, de stuurman. Die heeft om de ligging van de schat niet te vergeten zijn document opgesteld — en zó, dat niemand anders dan hijzelf eruit wijs kon worden."

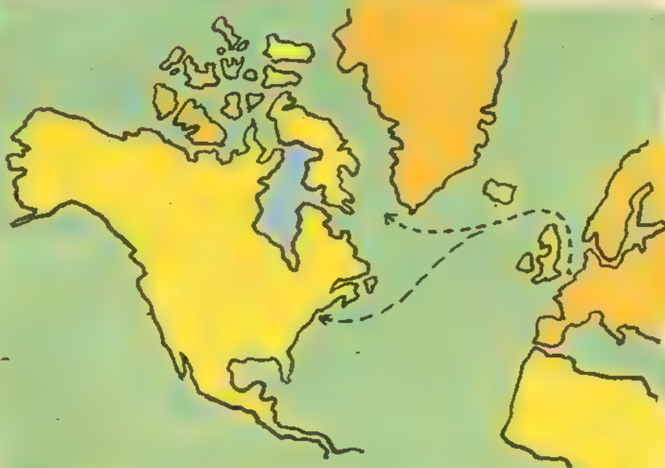
„En u, professor!" riep Bobo.

„Om nu op de zaak terug te komen," hervatte de professor, „we kunnen met zekerheid aannemen, dat Rip het schatteneiland nooit heeft teruggezien, anders zou hij het document vernietigd hebben, daar er te duidelijk zijn medeplichtigheid aan zeeroverij uit bleek. Dat hij het bewaarde, bewijst, dat hij meende het nog nodig te zullen hebben. Stuurman Rip heeft dus de

schat niet weggehaald. En kapitein Kaayman? Die heeft natuurlijk, net zo goed als de stuurman, op een kans geloerd om het eiland weer te bereiken. Maar goed bekeken kunnen zijn kansen niet groot geweest zijn. *De Zwarte Kat* was hij kwijt. Een ander schip bemachtigen lukt maar zó niet. Bovendien liep hij in alle havens gevaar herkend te worden. Op een bepaald punt weer samenkomen, zoals was afgesproken, was voor alle deelgenoten uiterst gevaarlijk en voor de kapitein het meest." „Daarom denk ik," zei de kok zeer menskundig, „dat ze zich geen van allen aan die afspraak gestoord zullen hebben, maar dat elk op eigen gelegenheid geprobeerd zal hebben de schat te halen. Dan behoefde er ook niet gedeeld te worden." „Zo is het," stemde de professor toe, „en zo zal Rip, de enige, van wie wij iets weten, ook gedacht hebben. Hij zal, misschien onder een valse naam, dienst genomen hebben op een ander schip. En zo is hij terechtgekomen op *De Halve Maen* van kapitein Henry Hudson. En nu wordt het verhaal pas echt avontuurlijk. Hudson, hoewel Engelsman, meldde zich bij de Hollandse Oostindische Compagnie; hij gaf voor een doorvaart te kennen naar Indië, door de poolzee heen noordelijk van Siberië. De Heren Zeventien stelden hem *De Halve Maen* ter beschikking met de uitdrukkelijke opdracht díe tocht te gaan maken en géén andere. Nu is het altijd een onopgelost geheim gebleven, waarom Hudson, toen het met de noordoostelijke doorvaart niet dadelijk vlotte, plotseling dwars de Atlantische Oceaan overstak om een westelijke doorvaart naar de Stille Oceaan te gaan zoeken. Tegen de lastgeving in is hij naar het westen gezeild en zelfs vrij zuidelijk, tot aan de naar hem genoemde Hudsonrivier. Nadat die poging mislukt was, heeft hij het later met een ander schip geprobeerd noordelijk om Amerika heen. Wie zal zeggen, of de koersverandering van Henry Hudson niet bewerkt is door zijn stuurman Rip? Wie weet, heeft

Rip kapitein Hudson in vertrouwen genomen om met hem samen op jacht te gaan naar de schat? Maar zij zijn er niet gekomen, dat staat vast."

„Nee," zei de kok, die ademloos had zitten luisteren, „*zij* niet. Henry Hudson is met zijn schip vastgevroren in de Hudsonbaai en hij is door de muitende bemanning weggejaagd met een achttal Hollanders, onder wie stuurman Rip van Winkel. Hudson is toen mogelijk omgekomen en de Hollanders hebben zich na een lange zwerftocht blijvend gevestigd bij de Kaatskillbergen. U denkt dus, professor, dat het voor de zeerovers van *De Zwarte Kat* bijna onmogelijk geweest is het Tweelingseiland weer te bereiken?" „Inderdaad," zei de professor, „bijna onmogelijk." En toen flapte de kok eruit: „Dan moeten *wij* erheen." „Wij?" vroeg de professor verbaasd. Nu was het de kok, die goed nadacht voor hij antwoordde. Hij wist: de professor bekommerde zich niet om geld. Hij moest dus met beleid te werk gaan. „Professor," begon hij, „in welke streek wilde u uw onderzoekingen gaan doen?" „In de bergen van Peru," antwoordde de professor, „en dan verder het zuiden in, tot in Chili." „Peru?" zei de kok, „dat is het oude goudland van de Inca's. Gaat u goud zoeken?" „Welnee," zei de professor, „ik ga er de lama's bestuderen, die daar zowel tam als in het wild leven, en nagaan tot hoe ver in zuidelijke richting deze diersoort voorkomt." „Wel," zei de kok, „is het dan niet beter uw onderzoek van het zuiden uit te beginnen? Daar is het nu het gunstigste jaargetijde — en anders komt u er in de winter." „Dat is een verstandige opmerking van je, Adrianus," gaf de professor toe. „Ik zou inderdaad in het zuiden kunnen beginnen en geleidelijk naar het noorden trekken. Maar ik kan mijn hele reis wel schrappen, want ik heb geen geld meer." „Juist daarom stel ik u voor in 't zuiden te beginnen, laten we zeggen op de zevenenveertigste graad zuiderbreedte."

Nu ging de professor een lichtje op. „Adrianus, Adrianus, jij denkt maar weer aan het Schatteneiland." „Waarom niet?" begon de kok nu zijn eigenlijke betoog. „U hebt geld nodig in dienst van de wetenschap. Stel nu het geval, dat de schat van de zeerovers nog op het Tweelingseiland begraven ligt. Sinds driehonderdvijftig jaar ligt die schat er — volkomen nutteloos voor iedereen. Niemand weet van het bestaan af — niemand heeft er recht op. De rechtmatige eigenaars zijn onbekend en al sinds

eeuwen dood. Als u het geheimschrift niet ontraadseld had, zou de schat ten eeuwigen dage tot niets dienen. Als de schat er inderdaad nog ligt kan die nooit nuttiger besteed worden dan voor een wetenschappelijk doel — zeg nou zelf! Daarom stel ik voor naar het Tweelingseiland te varen, een onderzoek naar de schat in te stellen en daarna uw studiereis te maken." „En als de schat al weggehaald is?" wierp de professor tegen. De kok sloeg op zijn binnenzak. „Dan help *ik* u aan geld. Ik heb een spaarpotje. En als u, om mij een lol te doen, naar de Tweelingseilanden gaat, mag ik daar wel iets tegenoverstellen, te meer, daar u ook het document voor mij ontcijferd hebt, wat *ik* nooit klaargespeeld zou hebben, waar of niet?" Er werd nog een poosje heen en weer gepraat en het slot was, dat de professor toegaf. Hij zou er eens met kapitein Okkernoot over praten verder zuidelijk door te varen.

Een dag of vijf na de vaart door het Panamakanaal voer de *Zwerver* langs de kust van Ecuador. Het was zeer heet, de zon stond loodrecht op het dek. „Het dek nat houden," beval de bootsman, „dat geeft wat koelte." Alle hens kwamen aan dek; de matrozen Dirk en Ted, de negerstoker, de kok en Bobo pakten elk een scheepsemmer en begonnen het dek nat te gooien. Ze vonden het allemaal een vrolijke smijtpartij en ze plasten genoeglijk met blote benen door het water. Ineens ging de deur van het vooronder open en uit het manschappenverblijf stapte een wonderlijke gestalte het dek op: een breedgebouwde man met lange, blonde haren, die tot op zijn schouders hingen, en een blonde baard tot aan de knieën. De verschijning had erg weinig kleren aan: een soort beddelaken om het lijf geslagen, waar de blote armen en benen uitstaken. En in de rechterhand een bootshaak, waaraan wat repen goudpapier bengelden. Bobo wist gewoon niet, wat hij zag.

De wonderlijke gedaante plaste met blote voeten over het natte dek; elke voetstap kletste op de natte planken. De kok, de stoker en de twee matrozen, die juist hun emmers weer gevuld hadden en klaarstonden ze over het dek leeg te gieten, staakten ogenblikkelijk hun werk en lieten de grootste verbazing blijken. „Potverdekseldepan," zei de kok. „Wat hangt er nou an me fiets?" riep Dirk Nieuwland. „Heavens!" riep Ted Baker. En de negerstoker stond te trillen op zijn zwarte benen en riep alleen maar: „O-o!" — alsof hij een spook zag.

„Stilte, bij alle haaien!" sprak de vreemde gedaante met een holle stem. „In mijn rijk spreek ík alleen! De hele rest — stom als vissen! Begrepen?" „Ye-e-e-s!" bibberde de neger. „Zwijg, inktvis!" beval de gedaante nog holler, „of ik laat je de hele oceaan zwabberen — die moet nodig eens een beurt hebben. En overigens ben ik hier niet aan boord gekomen om mijn kostbare tijd te verknoeien aan een stelletje tanige, tranige zeerobben. Ik ken jullie allemaal en jullie zijn veel te diep gezonken om nog de aandacht van god Neptunus waard te zijn. Ik heb mijn zoutwaterpaleis verlaten en dit haveloze schip betreden, omdat zich hier een boosdadiger — wat zeg ik! een miswicht, een leugeling, nee, een ellendenaar aan boord moet bevinden, die het heeft aangewaagd mij niet te kennen. Waar haalt die deugjongen, die kwaniet, de brutalidurf vandaan nooit van mij gehoord te hebben? Waar zit ie ergens, zeg op, hier-of-gunder!"

Algemeen stilzwijgen.

„Hier!" beantwoordde Neptunus zijn eigen vraag toen niemand een mond opendeed. „Hier!" En de punt van zijn bootshaak priemde dreigend in de richting van Bobo.

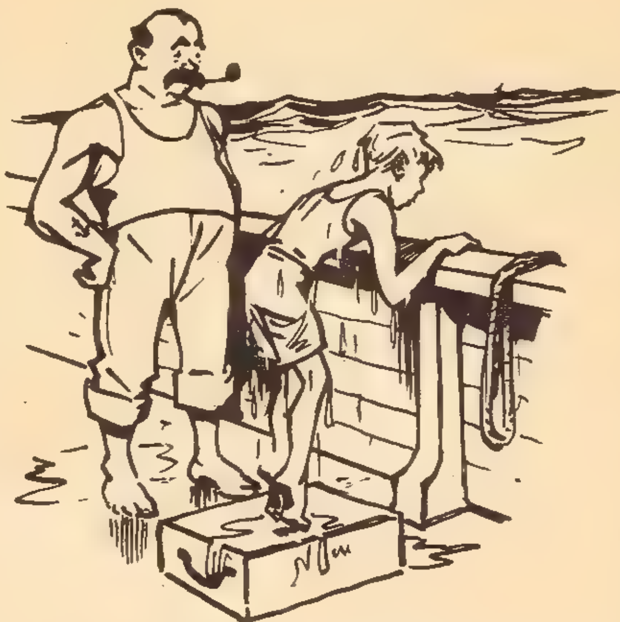
„Kom hier en zeg me, hoe je heet." Bobo was zo van zijn stuk, dat hij vergat antwoord te geven en dichterbij te komen. Toen voelde hij zich ineens van achteren beetgegrepen en vlak voor de vervaarlijke Neptunus geschoven. „Here he is, mister Sea-kakelobbes," hoorde Bobo achter zich zeggen en ondanks de

grafstem herkende hij de neger, die blijkbaar de tolk wilde zijn van aller onderdanige gevoelens. „I see," sprak Neptunus, volkomen thuis in alle talen, die op zee gesproken worden, „here is the little rascal. Zeg eens op, jannetje, ik bedoel mongetje, kun je mij niet vertellen, dat je Bobo heet? Hieren-gunder! Loop ik, gewend als ik ben dagen en nachten onder water te zijn, dan voor noppes de kans op dit gloeiende dek in kookvis te veranderen? Bij alle zeekakelobbesen, ik wil aannemen, dat je alleen uit eerbied zwijgt als een potvis. Als je het gewaagd had een mond open te doen, zou ik je met één schot uit mijn drietand gevierendeeld hebben. Maar nu zal ik genadig zijn!" Neptunus haalde diep adem en hervatte: „Weet dan, dat er bij mij een streep doorloopt — ik bedoel: door mijn rijk. Precies midden door de zee loopt een streep. Equator heet die streep, onthoud dat. En onthoud ook: wie over de streep gaat, zal mij leren kennen! De *Zwerver* passeert op dit plechtig ogenblik de equator, en jij, Bobbelobbes, zult, zoals dat in mijn rijk gebruikelijk is, de zeedoop ondergaan. Klaar? Af!" En op 't zelfde moment kreeg Bobo vier emmers water tegen zich aangesmeten. Terwijl Bobo proestte als een zeehond en zich schudde als een natte poedel, sprak Neptunus: „Bobbelobbesie, nu mag je overal vertellen, dat je de zeegod Neptunus in levenden lijve gezien hebt. Zeg me nu maar goeiedag, Bobbelobbesie," en de zeegod stak een gespierde arm vooruit met grote blauwe ankers en harten erop getatoeëerd. Bobo kende die tekens en zei pardoes: „Goeiemiddag, bootsman Kabeltouw." Achter zich hoorde Bobo de kok grinniken.

De zeegod Neptunus stond eventjes perplex. Toen zei hij, om zijn figuur te redden: „Ik ben in elk geval blij, dat je me niet voor Sinterklaas houdt, al heb ik een baard en een staf. Ik heet van mijn achternaam liever Kabeltouw dan Kapoentje. En tenslotte heb ik dan het genoegen jullie te verlaten." Neptunus wendde zich plechtstatig om en stapte met kletsende voetzolen naar het vooronder terug. Bobo, nog druipend van de vier putsen zeewater en zonder ook maar één droge draad aan zijn lijf, keek over de verschansing en riep: „Ik zie nergens een streep." „Streep?" vroeg de kok. „O, je bedoelt de evenaar?" „De linie," zei Dirk Nieuwland.

Nog even vertoonde Neptunus zich in vol ornaat in het deurtje van het vooronder. „Nietes!" riep hij, „de equator!" en trok zich toen voorgoed in zijn appartementen terug.

Op dat ogenblik ging de deur van de kapiteinshut met een ruk open en Berend Okkernoot verscheen in de opening. Hij ging tegen de deurstijl leunen, zo onvast was hij blijkbaar ter been. „Wat hebben jullie, hier-en-gunder?" bulderde hij over het dek. „We hebben de koksjongen gekielhaald, schipper!" riep Dirk Nieuwland terug. „Daar zal ie van opknappen." „Een eindje kabeltouw is beter," snauwde de kapitein. „In orde, schipper," zei Dirk. „Kabeltouw is er danig aan te pas gekomen." Nou, dat was niet gelogen. De kapitein scheen voldaan en verdween weer in zijn hut.

„Het gaat verkeerd met de ouwe, mannen," zei de kok. „Een zatladder is ie altijd geweest, maar nu is hij vóór de middag al laveloos. De kerel drinkt zich dood." „Niet veel aan verloren," zei Dirk welgemeend.

Ruim een week na het passeren van de evenaar naderde de *Zwerver* de Peruviaanse haven Callao, waar de professor aan land zou gaan volgens zijn oorspronkelijke plan. De verstrooide geleerde had er nog helemaal niet aan gedacht de kapitein te gaan inlichten, dat hij zijn plan veranderd had en nu verder naar het zuiden wilde doorvaren. De enkele keren, dat de professor zijn boeken in de steek liet om aan dek een luchtje te scheppen, had hij de kapitein niet gezien — wat geen wonder was, want die was de laatste tijd nog onafscheidelijker verbonden met zijn jeneverkruik dan de professor met zijn paperassen. Maar een halve dagreis voor Callao kwam de kapitein plotseling te voorschijn en waggelde naar de hut van de professor. Binnengekomen viel hij zwaar op een stoel en begon een

verwarde alleenspraak. Hij had het over slechte tijden, lage vrachtprijzen, dat hij er dik op toelei, en dat vooral deze reis hem een schep geld kostte. Dat hij daarom in Cristobal een lading had ingenomen, bestemd voor Valparaiso, die daar binnen veertien dagen, van nu af te rekenen, afgeleverd moest zijn. Dat hij daarom varen moest als de duivel en geen tijd verloren kon laten gaan door in Callao aan te leggen en de professor aan land te zetten. De *Zwerver* was hier-en-gunder een vrachtboot en geen passagiersschip. De lading ging voor, dat moest de professor hier-en-gunder maar begrijpen. En als de professor het niet begreep, kon *hij* er hier-en-gunder ook niks aan doen. Met nog enige hier-en-gunders als sloteffect kwam kapitein Okkernoot overeind van zijn stoel en zonder de professor aan het woord te laten komen zwaaide hij de hut uit en sloeg de deur hard achter zich dicht.

In zijn eigen hut aangeland, schonk hij zich een stevige borrel in, omdat hij die boekenwurm zo meesterlijk overdonderd had.

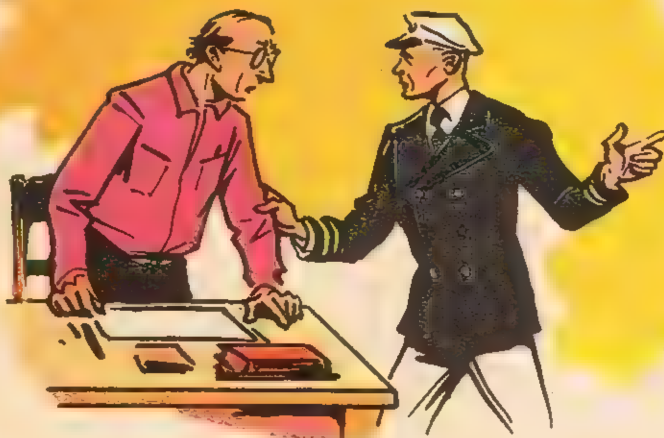
Toen de professor van zijn verbazing bekomen was, kon hij een glimlach niet onderdrukken.

„Nu heb ik me nog wel zorg gemaakt, dat de kapitein roet in het eten zou gooien. Hij voorkomt gewoonweg mijn wensen. Ik zal dat maar beschouwen als een pleister op de wond van het Panamakanaal."

Toen de professor die avond de gelukkige gang van zaken aan de kok meedeelde, zei deze uit de grond van zijn hart: „Is dat effe een boffie! Geloof maar gerust: als de ouwe maar een greintje vermoeden had gehad, dat het uw bedoeling was verder zuidelijk te varen, dan had hij er u vast dik en dubbel voor laten betalen. Gefeliciteerd, professor!"

„Dank je wel, Adrianus," zei de professor. „Maar we zijn hiermee nog niet helemaal gered." „Dat weet ik, professor," zei de kok. „Valparaiso ligt op de drieëndertigste graad zuiderbreedte en Tweelingseiland op zevenenveertig graden. Daar zitten nog altijd ruim vijftienhonderd kilometers tussen, nog ruim een week varen. Enfin, we zullen wel zien. Tot nu toe loopt het ons mee."

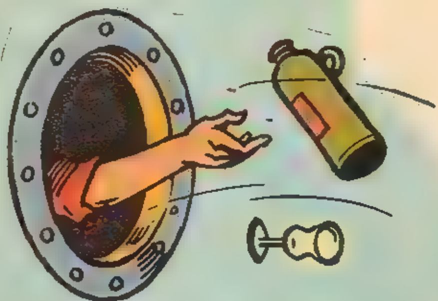
Toen de *Zwerver* nog een paar dagen varens van Valparaiso verwijderd was, ging de stuurman in de loop van de morgen naar de hut van de kapitein om er, zoals elke dag, verslag uit te brengen van de afgelopen nacht. Sinds de kapitein doorlopend dronken was, stond de stuurman wel alleen voor alles en moest hij in feite alle verantwoordelijkheid dragen, maar tenslotte bleef de kapitein de kapitein. Lang duurden die dagelijkse besprekingen nooit; de kapitein had alleen nog belangstelling voor geld en borrels en de stuurman voelde niets voor een gesprek met zo'n dronkelap.

Maar op deze morgen kwam de stuurman wel ongewoon snel uit de kapiteinshut naar buiten en zijn gezicht stond ongewoon ernstig. Hij ging recht naar de hut van de professor. „Professor, u weet zeker wel wat van geneeskunde af? In elk geval meer dan een van ons. Wilt u even meegaan? Er is iets met de kapitein."

De professor ging ogenblikkelijk mee. In de kapiteinshut lag Berend Okkernoot achterovergezakt in zijn stoel, scheef tegen de tafel aan. Een kruik en een glas stonden vlak bij hem, beide leeg. „Kapitein," vroeg de professor ietwat overbodig, „voelt u zich niet goed?" Er kwam geen antwoord. „Kapitein," vroeg de professor nog overbodiger, „u bent toch niet dood?" De stuurman had in de gauwigheid begrepen, dat de professor geen dokter was en geen ervaring had in de omgang met zieken. Hij haalde er daarom maar gauw de kok bij. Die overzag met één blik het hele geval. „De zatlap," zei hij met hartgrondige afkeer.

Toen zette hij de kapitein wat rechter in zijn stoel, haalde een bak water en een doek en maakte gezicht en handen van de kapitein flink nat. Het frisse water hielp. De kapitein deed zijn ogen open en keek de mannen tegenover hem met verwilderde blik aan. Hij scheen niemand te herkennen. „Dorst," zei hij met een hese

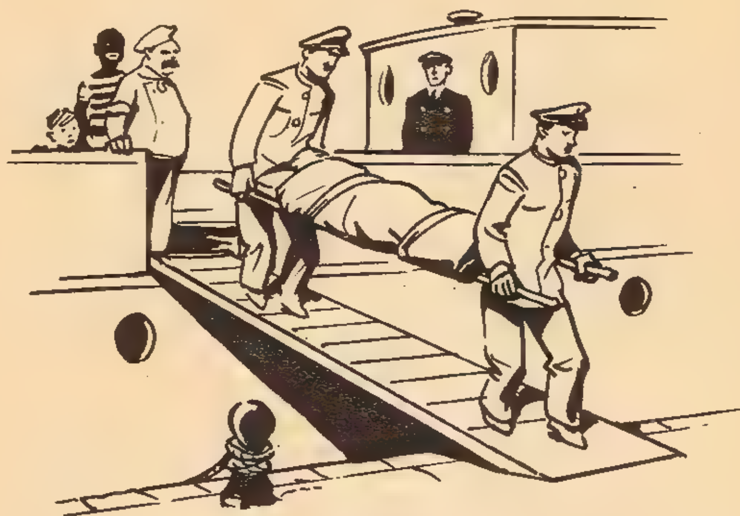
stem. „Jenever!" „Jawel, we zullen gek zijn," zei de kok en gooide kruik en glaasje door de patrijspoort de zee in. „Weg met dat spul. Dat is vergif voor je, ouwe. Je roes uitslapen en niet meer drinken." De kapitein scheen er niets van te horen en zat met starre blik voor zich uit te kijken. Ineens wees zijn hand onzeker naar een hoek van de hut. „Jaag die spinnen weg!" schreeuwde hij angstig. „Trap ze dood! Reuzenspinnen zijn het, giftige spinnen. Ze loeren op me; ze steken hun harige poten naar me uit. Ze willen me grijpen! Trap ze dood, hier-en-gunder!"

De kok en de stuurman keken elkaar aan. „Dat is meer dan een gewone roes," zei de stuurman, „en het zal ook wel langer duren." Met vereende krachten wisten ze de kapitein zijn kleren uit te trekken en hem in zijn kooi te krijgen. De kok bleef bij hem totdat de kapitein snurkte als een os. Toen liet hij hem alleen en sloot de deur van de hut aan de buitenkant af — „om ongelukken te voorkomen," zoals hij zei. Zo nu en dan ging hij kijken of alles rustig bleef. De kapitein sliep nog, toen de *Zwerver* de haven van Valparaiso binnenliep. Hij sliep ook door terwijl de lading gelost werd — tenminste dat veronderstelde de kok, die nu enige uren geen tijd had te gaan kijken, daar hij een handje meehielp om de lading zo vlug mogelijk aan de wal te krijgen. De stuurman inde in naam van de kapitein de vrachtgelden en ging toen naar de hut om te zien of de kapitein weer zover bij was, dat hem het geld kon worden afgedragen. De kok ging mee en ontsloot de deur. Dadelijk bij het binnenkomen zagen ze, dat er iets gebeurd was. Een kastje in de wand stond open en daar stond nog een aantal kruiken jenever in. De kapitein lag in bed met een vrijwel leeggedronken kruik in zijn handen geklemd. En ze hoorden hem kreunen: „Jaag die ratten weg, daar, aan het voeteneind, hier-en-gunder."

„Dat kan zo niet langer," zei de kok.

Er werd een dokter uit Valparaiso bij gehaald en die oordeelde het nodig, dat de kapitein in een ziekenhuis werd opgenomen. „De patiënt heeft een ijzersterk gestel," zei de dokter. „Hij komt er best weer bovenop, maar hij moet van de drank af. En dat zal een hele toer zijn. Op het ogenblik is hij er wel ellendig aan toe, maar dat kan over enige weken weer aardig bijgetrokken zijn. Kunt u hier een week of drie voor anker blijven liggen of na die tijd hier terugkomen? Dan kan de kapitein waarschijnlijk wel weer meevaren. Maar denk erom: nooit meer een druppel drank aan boord, anders kan hij er toch niet afblijven."

„Dat is makkelijker gezegd dan gedaan," zei de stuurman, „want *hij* is de kapitein en hij beslist wat er aan boord komt. Enfin, dat is van later zorg. Maar nu moet hij dus naar een ziekenhuis?"

„Absoluut," zei de dokter. „Hij moet van boord af, of hij wil of niet. In deze toestand is hij gevaarlijk. En dat niet alleen: hij mag in deze toestand geen bevel voeren over een schip."

Een paar uur later was de kapitein aan wal gebracht en in een hospitaal opgenomen.

Toen de stuurman aan boord van de *Zwerver* terugkwam, werd hij aangeklampt door de kok. „Stuurman," zei de kok, „we hoeven hier toch, hoop ik, niet drie weken werkeloos voor anker te liggen?"

„Als het aan mij ligt niet," antwoordde stuurman Overzee. „Als ik een vracht kon krijgen naar een haven niet al te ver weg, zodat we over een week of drie weer hier konden zijn, nam ik die wát graag. De kapitein kan er niets op tegen hebben, dat zijn schip dienst doet en geld opbrengt. Maar het is niet zo eenvoudig; ik heb al geïnformeerd."

„Dan heb ik een voorstel," zei de kok. „De professor moet een onderzoek instellen op een paar eilanden op de zevenenveertigste breedte-

„Wie weet?" lachte de kok. „En als je géén succes hebt?" merkte de professor op. „Dan is er nog geen fortuin overboord," zei de kokschouderophalend. „Wie niet waagt, die niet wint. „De cost gaet voor de baet uit," zeiden de oude Hollandse zeevaarders. En als het wat kosten moet zonder baat, nou — dan zult u mij niet horen klagen. Ik heb er mijn spaarpotje voor over."

Een week later ankerde de *Zwerver* op een mijl buiten de kust van een eiland op de zevenenveertigste breedtegraad. Hoewel het al tegen de avond liep, was duidelijk een kegelvormige berg op het eiland te onderscheiden.

„Het lijkt wel een vulkaan," zei stuurman Overzee. „Dat kon het ook weleens wezen, stuurman," zei de kok. „Als de professor zijn onderzoek voltooid heeft, kunnen we meer over deze eilanden vertellen. De professor wil graag, dat Bobo en ik hem morgen naar het eiland vergezellen. Kunnen we de sloep nemen?" „Natuurlijk," zei de stuurman. „Maar wees voorzichtig, er kon weleens wat branding voor de kust staan." „Laat maar aan mij over," zei de kok.

graad. De vrachtprijs is dik betaald, want de professor heeft alle kosten voor de doorvaart door het Panamakanaal voor zijn rekening genomen. Vaar de professor naar die eilanden en na een paar dagen weer terug, dan ligt de *Zwerver* binnen drie weken weer in de haven van Valparaiso om de kapitein aan boord te nemen — als hij tenminste beter is. En dit wil ik er nog wel bij zeggen: de professor is niet krenterig. Als het onderzoek resultaat oplevert, wil hij met plezier nog wat bijbetalen, ingeval de kapitein dat eist. Daar geef ik mijn erewoord op."

En onwillekeurig klopte de kok vol overtuiging op zijn binnenzak.

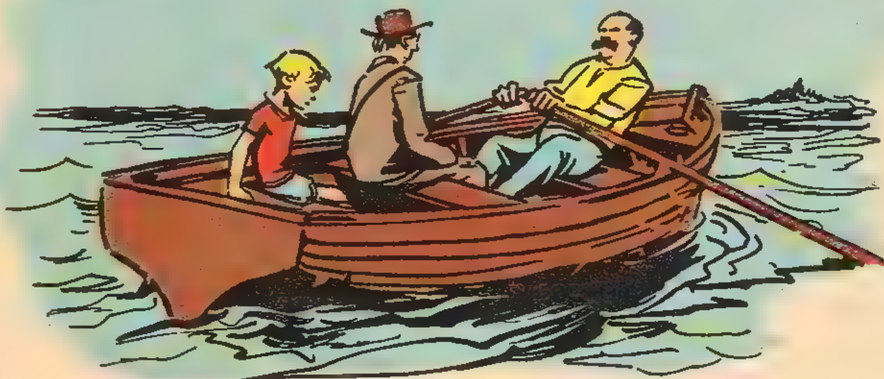
De stuurman ging op het voorstel in en de *Zwerver* lichtte de ankers om de reis zuidwaarts voort te zetten. Toen de kok die avond na het eten bij de professor ging vragen, hoe het gesmaakt had, kon hij de geleerde tegelijk de heuglijke tijding brengen dat de *Zwerver* regelrecht koers zette naar de Tweelingseilanden en dat ze daar, wind en weer dienende, over een weekje konden zijn. De professor schudde glimlachend het hoofd. „Hoe speel je het allemaal klaar, Adrianus?" vroeg hij bewonderend. „Ik begin te geloven, dat jij een echte geluksvogel bent. Er mankeert alleen nog maar aan, dat je op de Tweelingseilanden óók nog succes hebt."

trouwd. Daar hijzelf beschikte over een ruime maag, provianderde hij met ruime blik, met ruime hand en uit een ruime beurs. Hij veronderstelde, dat het onderzoek wel een paar dagen kon duren, en had voor vier dagen levensmiddelen meegenomen, maar het drietal zou er zonder bezwaar ook een week mee toe kunnen. Er lag ook een geweer in de boot, want het eiland kon bewoond blijken: door mensen of dieren. „Je kunt nooit weten," had de kok gezegd, „en dus moet je op alles voorbereid zijn." Hij was overigens niet van plan, als hij mensen of dieren te zien zou krijgen, direct als een dolleman op hen te gaan schieten. „We zijn in een vredige stemming," zei de kok al roeiende, toen hij bemerkte, dat de professor met wantrouwen naar het geweer keek. „We zijn net als het weer van de laatste dagen: kalm en kiplekker. Er is bijna geen wind, professor, de oceaan is zo rustig als een vijvertje." Nou, dat was waar; de roeiboot schommelde op langzaam deinende golven en de opkomende vloed hielp de boot in de richting van de eilanden. De vulkaan op het grootste eiland was al even

De volgende morgen voor dag en dauw voer de roeiboot van de *Zwerver* naar de Tweelingseilanden. De kok roeide met stevige slagen om het ogenblik naderbij te brengen, waarop hij de eilanden betreden zou, die sinds weken door zijn brein spookten. Pas nu zijn goldrush ten einde liep, kreeg de echte schatgraverskoorts hem volledig te pakken. Het document had hij in zijn binnenzak. In de schuit lagen een schop en een houweel, wat stokken en touwen en verder een indrukwekkende voorraad proviand. De kok had de avond tevoren persoonlijk geproviandeerd — en dat was hem toever-

rustig als de zee: boven de krateropening was geen spoor van rook of damp. De kegelpunt ving de eerste zonnestralen op en was een toonbeeld van rust.

„Nu wordt het me duidelijk," zei de professor, „hoe deze oceaan aan de naam Stille Oceaan gekomen is. Zo rustig als vandaag heeft deze geweldenaar er ook uit gezien, toen in 1520 de Portugese zeevaarder Magalhaes, die in Spaanse dienst voer, voor het eerst deze watervlakte te zien kreeg. Hij had juist een nogal stormachtige reis achter de rug door de doorvaart, die naar hem Straat Magalhaes is genoemd. Hij had die straat ontdekt, maar er bij de eerste kennismaking veel last gehad van wind en stromingen. Maar toen hij aan het andere einde de straat uit voer en zulk stralend weer trof als wij nu, heeft hij de nieuwe oceaan, die door een andere ontdekker de Zuidzee gedoopt was, el Pacifico genoemd: de vredige. En zo heet deze oceaan nóg, al weet nu iedereen, dat die vredigheid dikwijls omslaat in de vreselijkste stormen."

Terwijl de professor college gaf, had de kok de roeiboot in de vaargeul gekregen tussen de beide Tweelingseilanden in. „We zullen niet te ver doorvaren," zei de kok, „maar liever tijdig aan land gaan. Hoe nauwer het kanaal tussen de eilanden wordt, hoe sterker de stroming door de vloed wordt. En aangezien het vaarwater ons onbekend is, moeten we onze boot niet het risico laten lopen van een botsing met een of andere klip." De kok voer nog een enkele mijl verder en stuurde toen de boot naar de rechteroever; na enkele ogenblikken stond hij op het stukje aardbodem, dat in het document „cleenste eylant" genoemd werd. Als een soort landontdekker en veroveraar plantte de kok zijn beide roeiriemen in de grond ten teken van inbezitneming. Zo deden de oude Spaanse conquistadores dat ook — en die kwamen gewoonlijk ook om „goud ende silver ende eedelghesteente". Of een mens nu Adrianus Soebenius heet, Janus Kombof, Hernando Cortez of Pizarro — het maakt geen verschil. Als hij goud ruikt, wordt hij fel. Behalve natuurlijk zo'n nuchtere professor. Die verkende met een kijker de heuvelhellingen om te zien, of hij lama's zag.

De kok had een inham als landingsplaats gekozen. De roeiboot werd zó vastgelegd, dat het vaartuigje met eb en vloed mee kon dalen en rijzen. De voedselvoorraad werd op een veilige plek tussen een paar rotsblokken geborgen, hoog en droog genoeg om geen schade op te lopen. Toen deze voorzorgsmaatregelen getroffen waren, nam elk van het drietal iets van de noodzakelijke bagage op zijn schouders: geweer, gereedschappen en enige proviand. En toen begon de kok de kust in oostelijke richting te volgen, het oog gericht op een heuvelrug, die in een bocht vóór hem oprees en die naar schatting anderhalf uur gaans verwijderd kon zijn. De professor liep met een kaart in de hand, door hem nagetekend van het document.

De kust vertoonde een vrij strakke lijn; het terrein glooide, was met kort gras begroeid en hier en daar met enkele bomen bezet. „Allemaal zeedennen," merkte de kok op. „Die boomsoort schijnt hier de enige te zijn." „Het document vermeldt ook een zeeden," merkte de professor op, „maar als er geen andere bomen op het eiland voorkomen, kon het toch weleens moeilijk worden de juiste te vinden." „We zullen zien," zei de kok, die geen bezwaren wilde horen.

Na ruim een uur kwamen ze aan het punt, waar de laatste uitloper van de heuvelrug de kust naderde en zelfs zo ver in zee vooruitsprong, dat de kust er een wijde bocht door maakte. De professor bekeek zijn kaartje. „Tot nu toe klopt alles met het kaartje van het document. Die stuurman Rip moet een handige kerel geweest zijn. Aangenomen, dat hij het eiland nogal nauwkeurig in kaart heeft gebracht, kunnen we onze weg een flink stuk bekorten door niet langs die wijde bocht te gaan lopen, maar eenvoudig dwars over de heuvel te gaan. Naar mijn idee moet de heuvel, die wij nu voor ons hebben, de

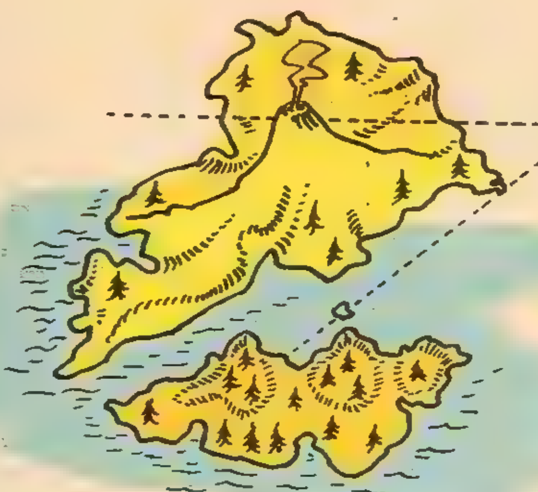

„eerste" heuvel zijn, om in de bewoordingen van het document te spreken. Aan de andere zijde van deze heuvel zouden we dus moeten zijn, dunkt me." „Dat dunkt mij ook, professor," zei de kok en dus begon het kleine gezelschap vol moed de heuvel te bestijgen. Het was wel vermoeiend, maar dat mocht niet meetellen. Er viel menig zweetdruppeltje, maar dat speelde geen rol.

Na weer eens een uurtje stonden de onderzoekers boven op de heuvelrug. Achter zich zagen zij de westelijke punt van het eiland en — zeer klein — in de grote oceaan daarachter de *Zwerver*, die nu een notedop leek. Aan hun linkerhand kon hun blik de grote bocht volgen, die de kust beschreef om het einde van de heuvelrug heen. Recht voor hen lag de oostelijke heuvelhelling, die langzaam afdaalde naar de kust met een ruim uitzicht over de zeearm, die de twee eilanden scheidde, en op de kust van het andere eiland, die veel steiler en rotsachtiger leek, met de zonbeschenen flanken van de vulkaan erboven. Zelfs boven van de heuvel af was te zien, dat de stroming in het kanaal nu door de vloed vrij sterk was. „Maar goed, dat we onze roeiboot daar niet aan gewaagd hebben," zei de kok. „Dat vaarwater is gevaarlijk voor wie het niet kent." Lichte en donkere plekken in het water wezen op ondiepten en kuilen in de vaargeul, langgerekte en kronkelende schuimstrepen op stromingen en draaikolken. „Het zal nu ook wel op zijn ergst zijn," zei de kok, „want de vloed zet flink door en is bijna op zijn hoogste punt. Als dat bereikt is, zal het water wel rustiger worden en misschien daarna weer even snel en even gevaarlijk terugstromen, als de eb komt en de oceaan begint te zuigen. Gelukkig, dat onze roeiboot in een veilige inham ligt." Aan de overzijde van het woelige kanaal staken verscheidene uitlopers van de vulkaanhelling als kapen in zee vooruit; de verst verwijderde sprong het verst vooruit. „Dat zal kaap Kaayman zijn," zei de professor. De kok was het daarmee eens. „Nu hebben we de eb af te wachten om de Zeehond te zien verschijnen," voegde hij eraan toe. „In afwachting daarvan gaan we een hapje eten."

Bij de gereedschappen, die Bobo in de roeiboot had zien liggen, behoorden ook enige stokken, in een bundeltje bijeengebonden. Het waren een paar dunne vlaggestokken en enkele bezemstelen. Wat oom Walrus daarmee voorhad, had Bobo niet begrepen. Maar het zou hem gauw duidelijk worden. Toen de drie onderzoekers een en ander gegeten hadden, waarbij de kok zich extra had uitgesloofd — zowel bij het klaarmaken als bij het verwerken — hadden ze nog enkele uren tijd, voor de eb haar laagste punt bereikt had. Daar moesten ze op wachten om de klip te zien te krijgen, die door Rip van Winkel op het landkaartje als klip Zeehond was aangeduid. De ligging van de klip moest dienst doen bij de bepaling van de plaats, waar de schat begraven lag. De kok bestudeerde het document nog even. Er stond letterlijk: *cleenste eylant — eerste heuvel — derdehalf vadem van de zeeden in de lijn over zeehond ende kaayman bij ebbe in de zeeëngte*. Tegen het middaguur had de eb haar laagste punt bereikt en jawel, daar was in het smalste deel van de zeeëngte een rotsblok boven water gekomen, dat wel iets van de ronde vorm van een zeehonderug weghad. „Daar hebben we de Zeehond!" riep de kok. „En ver daarachter zien we kaap Kaayman. Nu moeten we een plek zoeken op deze heuvelhelling, waar we de rug van de Zeehond en de voorste punt van kaap Kaayman in een rechte lijn voor ons hebben." „Dan zullen we wat meer naar links moeten gaan," zei de professor. Na enig zoeken hadden ze een plek gevonden, waar ze Zeehond en Kaayman zuiver in één lijn voor zich zagen. „Nu zullen we die lijn eens gaan uitzetten," zei de kok, die de bundel stokken had meegebracht en het touw eraf wond. Toen prikte hij, precies op het juiste plekje, een van de stokken in de grond. „Ik heb weleens landmeters zien werken," zei de kok. „Die zetten ook richtingen en afstanden uit met paaltjes. Piketten noemen ze die paaltjes. Onze stokken zijn wel niet zo mooi rood en wit geschilderd als echte piketten, maar dat is niet erg. We spelen het er best mee klaar. Bobo, jongen, neem eens een andere piket en loop er een eindje de helling mee af. Als ik ho roep, blijf je staan en zet het paaltje netjes rechtop. Dan zal ik kijken of het in de juiste lijn staat."

Bobo nam een van de stokken en ging op weg. Toen hij een eindje de helling was afgedaald, riep de kok: „Ho!" en Bobo posteerde zich met de stok. De kok stond boven op de heuvel langs zijn piket te gluren. „Iets meer naar rechts, Bobo!" riep de kok. Bobo deed enige stappen naar rechts. „Nog wat meer!" riep de kok. Bobo ging nog een eindje naar rechts. „Dat is weer iets te

„De plaats en de richting zijn zuiver bepaald; mijn compliment voor je zeemansoog, Adrianus. In die lijn moest een zeeden staan, volgens het document. Toch is er geen, dat ben ik direct met je eens. Ik weet daar maar één verklaring voor. Het document is driehonderdvijftig jaar oud, want het is van 1602. Driehonderdvijftig jaar geleden zal er zeker een boom gestaan hebben, die er nu niet meer is. Dat maakt onze onderneming vrijwel onmogelijk. We kunnen geen sleuf graven door heel de heuvelhelling, die zeker een mijl lang is. Een sleuf van anderhalf vadem diep, dat is ongeveer twee en een halve meter, en dan zó lang — daar werken we wel een jaar op." Het gezicht van de kok werd aanmerkelijk langer. Zou de schatgraverij een mislukking worden?

veel!" riep de kok. „Eén stapje terug." Toen stond het paaltje op de juiste plaats.

Zo werden achtereenvolgens vijf piketten uitgezet, telkens een paar honderd meter verder. Op die manier werd als het ware een rechte lijn getrokken over de heuvelhelling. En de vraag was nu maar of er in die lijn een zeeden stond. Zeedennen stonden er genoeg op de helling, maar de kok had al gauw gezien: er stond er niet één precies in de lijn over Zeehond en Kaayman. De kok haalde de professor erbij en deelde zijn bevinding mee. Bobo was intussen teruggekomen en zat er ook bij. De professor dacht na. Hij keek nog eens langs de piketten naar Zeehond en Kaayman en zei toen:

„De boom zal doodgegaan zijn," merkte de professor op. „Zo iets kun je verwachten na driehonderdvijftig jaar. Hij kan ook door een storm zijn afgeknapt en wie weet hoe ver zijn meegesleurd." „Potverdekseldepan!" was alles wat de kok zei, maar in dat ene woord lag heel zijn teleurstelling uitgedrukt. „We hebben maar één kans meer," vervolgde de professor. „En die is?" vroeg de kok met een laatste zweempje hoop. „Die kans is," antwoordde de professor, „dat de boom is afgeknapt en dat de tronk in de grond is blijven zitten. In plaats van een boom te zoeken moeten we dus een tronk zoeken. Is die ook niet te vinden in de uitgezette lijn, dan kunnen we naar de *Zwerver* teruggaan, met lege handen."

„Een boomtronk?" riep Bobo. „Die is er. Ik ben er bijna over gestruikeld, toen ik straks voor oom Walrus de helling af liep om de stokken op hun plaats te zetten." De kok leefde weer helemaal op. Hij sprong overeind en riep: „Wijs aan, Bobo! Waar heb je die tronk gezien?" Bobo ging voor, de heuvel af, zuiver de lijn van de piketten volgend, en bij de vierde piket zei hij: „Hier in de buurt moet het zijn." En jawel: geen tien passen verder zat, half vergaan en bijna niet zichtbaar tussen het gras, een stevige tronk. De professor controleerde de ligging; inderdaad lag de tronk precies in de afgebakende richting. De kok had de spade bij voorbaat al meegenomen. Hij trok zijn buis uit om het werk te beginnen. „In het document staat, dat de kisten begraven zijn derdehalf vadem van de zeeden af," merkte hij op, „en een vadem is ongeveer één meter vijfenzeventig. Drie en een half maal een meter vijfenzeventig is. . ." De kok moest het even uitrekenen, maar de professor zei zo uit zijn hoofd: „Zes en een achtste meter, dus zes meter en twaalf en een halve centimeter." „Op centimeters komt het niet aan," meende de kok. „We zullen dus maar zeggen: ruim zes meter." Hij ging vlak bij de tronk staan en deed toen zes stappen in de richting naar Zeehond en Kaayman toe. „Hier moet het zijn!" riep hij opgewonden, terwijl hij met zijn voet op de grond stampte. „Bobo, geef me de spade!"

De kok begon te graven, dat de aardkluiten in het rond vlogen. Hij groef een rond gat van ruim een meter middellijn. Na een uur graven stond de kok in een gat van ongeveer een meter diepte. Na twee uur was hij helemaal in het gat verdwenen; alleen de spade, die telkens boven het gat uitzwaaide, bewees dat de kok onvermoeid doorwerkte. Hij wist gewoonweg niet van ophouden. „Zal ik eens een poosje graven, Adrianus?" stelde de professor voor. „U?" hijgde de kok, van de gelegenheid gebruik makend om even uit te blazen. „Dat is geen werk voor u. Laat mij mijn gang maar gaan. De onderneming mag mij gerust tien pond aan gewicht kosten. Hebt u al uitgerekend hoe diep het gat worden moet?" „Ja," zei de professor, „in het document staat: *delf anderhalf vadem diep*, dus dat is ruim twee en een halve meter." „Vooruit dan maar weer," zei de kok, het werk hervattend. „Die laatste halve meter houd ik het ook nog wel vol."

De kok groef nog een uur lang. Toen was hij zeker dieper gekomen dan anderhalf vadem, maar van een schat was niets te bekennen: geen kist, geen plankje zelfs, niets. Ontmoedigd kwam de kok het gat uit klauteren; hij was te moe om zelfs nog maar „Potverdekseldepan" te zeggen. Teleurgesteld keek hij de professor aan.

„Adrianus," zei de professor, „verwonderen doet het mij niet. Ik heb niet veel vertrouwen in schatgraverij. Maar 't spijt me toch wel, vooral omdat jij er zo hard voor gewerkt hebt. Ik heb intussen zitten nadenken. Eén kans is er nog altijd. We zijn maar lukraak begonnen. . ." „Hoho," zei de kok, „lukraak? Ik heb toch precies de afstand van de tronk afgepast. Mijn stappen zijn precies een meter, dat garandeer ik." „Daar twijfel ik niet aan," zei de professor, „maar je hebt van de tronk af de richting genomen naar de zeeëngte toe. Mogelijk moesten we juist in de andere richting meten." De kok sloeg zich voor het voorhoofd. „Stom van me," zei hij. „Wel neen," troostte de professor, „dat kon niemand weten. Maar er is dus nog kans, dat de schat juist aan de andere kant van de tronk ligt."

Door deze gedachtengang van de professor was de kok ineens opgemonterd; zijn gevoel van teleurstelling en zijn vermoeidheid waren plotseling en tegelijkertijd vergeten. Hij sprong op, stelde zich op bij de boomstronk, nu met zijn rug naar Zeehond en Kaayman toe, en deed zes stappen in de richting tegen de heuvelhelling op, even nauwkeurig als hij ze eerst afwaarts gedaan had. Zonder tijd te verliezen zette hij de spade weer in de grond en begon een gat te graven, juist als het vorige — alleen aan de andere kant van de boomstronk gelegen.

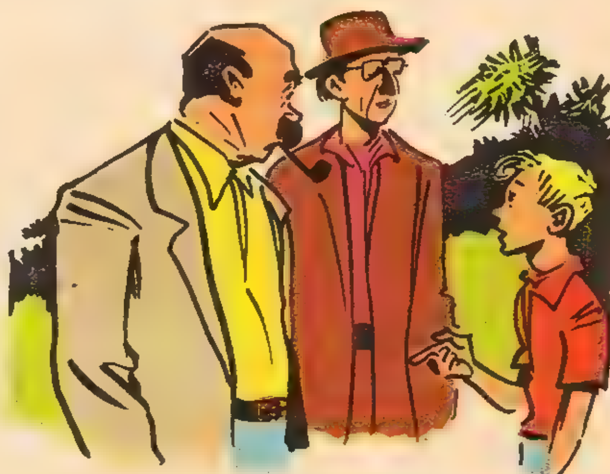

Het was tegen het middaguur geweest, toen de kok aan de eerste kuil was begonnen; na ongeveer drie uur graven had hij dit werk gestaakt, daar het nutteloos bleek. De professor had voor het verklaren van deze mislukking en het opperen van een nieuwe mogelijkheid slechts enkele minuten nodig gehad. Daarna had de kok ogenblikkelijk een begin gemaakt met de tweede poging en hij had, verhit door de echte schatgraverskoorts, zo mogelijk nog harder gewerkt dan de eerste keer. Het zal ruim zes uur geweest zijn, toen de vloed alweer de eb was opgevolgd en de Zeehond al lang weer onder water verdwenen was, toen de kok weer uit de gegraven kuil te voorschijn kwam, nu nog veel teleurgestelder dan de eerste keer. „Niets," zei hij — en het was goed merkbaar, dat hij deze keer zeker op succes gerekend had — „niets! Potverdekseldepan! Zou die ellendige kapitein Kaayman hier toch nog teruggekomen zijn en de schat hebben meegenomen?" „Die mogelijkheid bestaat inderdaad," stemde de professor toe. „Ik heb destijds wel gezegd, dat het mij bijna onmogelijk leek, maar dat woordje bijna hield toch in, dat ik de mogelijkheid niet geheel uitsloot. Ik begrijp je teleurstelling. Ik had je graag succes gegund met je schatgraverij. Maar eerlijk gezegd: ik heb geen moment op succes gerekend. Ik leg me dus wat makkelijker bij deze afloop neer en stel voor terug te keren naar de *Zwerver*." „Er zit niks anders op," zei de kok terneergeslagen. Bobo haalde de uitgezette piketten weer bij elkaar, de kok bond ze met spade en houweel

tot een bundel samen, nam het hele geval op zijn nek en een zak met overgebleven voedingsmiddelen in de hand en stapte zwijgend vooruit, de heuvel over en naar de inham terug, waar ze hun roeiboot gemeerd hadden. De tocht vorderde verscheidene uren en toen ze de roeiboot bereikten was de avond al gevallen. „We moesten maar niets wagen," zei de kok, „en niet in het donker de zee opgaan. Laten we maar op dit ongelukseiland overnachten en morgenvroeg naar de *Zwerver* terugvaren. Stuurman Overzee verwacht ons toch nog niet." De professor was het daarmee eens. De kok diende nog een maaltijd op, maar er werd weinig gegeten en nog minder gesproken. De kok keek somber voor zich uit en toen hij na het maal een pijp had aangestoken, flapte hij er tussen twee rookwolken uit: „Kielhalen zou je 'm!" „Wie?" vroeg Bobo. „Die gemene zeerover, die Kaayman natuurlijk," gromde de kok. „Waarom?" vroeg Bobo. De kok keek Bobo verontwaardigd aan. „Vraag je dat nog? Omdat die schobbejak ons vóór geweest is!" „Daar geloof ik niets van," zei Bobo beslist. Zowel de professor als de kok verbaasde zich over die opmerking en de professor meende te moeten zeggen: „Ik achtte het eerst ook onwaarschijnlijk, maar nu moet ik het wel geloven." „*Ik* geloof er niets van," hield Bobo vol. „Wou jij het beter weten dan de professor?" vroeg de kok een beetje boos. „En bovendien: anders moesten wij toch iets gevonden hebben. Maar wij hebben *niets* gevonden, waar of niet?" „Dat is nu juist, waar het om gaat," hield Bobo vol. „Als kapitein Kaayman of iemand anders ons vóór geweest was en de schat had weggehaald, dan hadden wij iets moeten vinden." „Wat

praat je nu voor nonsens?" viel de kok uit. „Jij zou dus iets willen vinden, dat anderen al meegenomen hebben! Klinkklare onzin!"

„Ik denk niet aan wat ze hebben meegenomen," zei Bobo, „maar aan wat ze achtergelaten zouden hebben. Kuilen!"

De professor en de kok keken elkaar aan. De kok vergat zelfs aan zijn pijp te trekken en potverdekseldepan te zeggen. De professor was de eerste om de juistheid van Bobo's opmerking te erkennen. „Daar is geen speld tussen te steken, Adrianus," begon de professor. „Als anderen de schat weggehaald hadden, zouden ze zeker geen tijd verspild hebben aan het dichtgooien van de kuilen. Dat hebben wij immers óók niet gedaan. En van die kuilen zou toch zeker *iets* zichtbaar gebleven zijn, al was het maar enige oneffenheid van de grond."

Er werd nog lang en breed nagepraat, maar een verklaring werd niet gevonden. Tenslotte gingen ze, moe van het denken en praten, maar slapen. Ze zochten een beschut plekje onder enige struiken en sliepen in het gras. Of eigenlijk: alleen Bobo sliep. De professor en de kok lagen te piekeren over de geheimzinnige verdwijning van de schat en konden de slaap niet vatten.

Toen het daglicht kwam, begon de kok de overgeschoten proviand en de gereedschappen in de roeiboot te laden. Zijn stemming was allesbehalve rooskleurig. De professor was ook al overeind gescharreld en liep met gebogen hoofd, de handen op de rug, te ijsberen en te ijsberen, diep in gedachten. De kok wenkte Bobo en stelde voor naar de *Zwerver* terug te varen. „Hier hebben we niets meer te doen," zei hij schamper. Hij ging met Bobo maar vast in de roeiboot zitten en keek of de professor nog niet kwam. Die was al prakkezerend een eindje weggedwaald en stond nu, nog steeds met de handen op de rug, in gedachten verzonken.

Plotseling zagen Bobo en de kok, hoe er een schok door de professor heen ging. Toen hief hij het hoofd op en zette zijn lange, magere wijsvinger midden op zijn voorhoofd. „Heureka!" riep de professor. „Wat roept de professor?" vroeg Bobo. De kok gaf geen antwoord; hij wist niet precies wat heureka betekende, maar hij begreep wel, dat in het brein van de professor een nieuw idee was opgekomen, een verklaring van het raadsel misschien, en de kok trilde van ongeduld. Daar kwam de professor op een holletje aanzetten, recht naar de roeiboot toe, zwaaiend met zijn armen en roepend: „Ik heb het, potverdekseldepan, ik heb het gevonden!" Van pure opwinding gebruikte de professor de geliefkoosde uitroep van de kok. De kok en Bobo sprongen het bootje uit en renden de professor tegemoet. „Je schop meebrengen," riep de professor, „je spade, je houweel of hoe moet ik het noemen! Terug naar de boomstronk, vooruit! Ik heb het gevonden! We hebben een fout gemaakt." „Wéér een?" zei de kok. „Wat nu weer?" „Ik zal het uitleggen," antwoordde de professor. „Als je eerst maar vlug je spade neemt en meegaat naar de boomstronk." De professor wachtte niet eens, maar holde vooruit. Hij liep zo hard met zijn lange benen, dat Bobo en de kok hem niet eens meer inhaalden. Toen ze samen bij de boomstronk aankwamen, Bobo de spade dragend, de kok sjouwend met een zak vol proviand, zat de professor daar al uit te hijgen.

„Vertelt u nu eerst eens, wat u bedacht hebt," begon de kok verwijtend. „U laat ons een uur achter u aan rennen, zonder dat wij weten waarvoor." De ogen van de professor glinsterden achter de brilleglazen. „Door je nieuwsgierig te houden heb ik je harder laten lopen," zei de geleerde man. „Want, eerlijk gezegd, het kan mij nu niet vlug genoeg meer gaan, zo nieuwsgierig ben ik nu zelf ook. Ik meen de oplossing gevonden te hebben. Zeg op, Adrianus, hoe ver van de zeeden af lag de schat begraven? Wat zegt het document?" „Derdehalf vadem," antwoordde de kok direct, want hij kende het hele document nu uit zijn hoofd. „Juist," riep de professor, „derdehalf vadem. Maar wij hebben drie en een halve vadem genomen! Dat is fout! Derdehalf betekent twee en een half!"

De mond van de kok zakte open van verbazing. „Weet u het zeker?" informeerde hij, niet geheel overtuigd. „Absoluut zeker," doceerde de professor. „Derdehalf is een ietwat verouderde uitdrukking, die je zelden of nooit meer hoort. Eigenlijk betekent het: de derde half, snap je? Twee geheel en de derde half, dat is samen twee en een half. Dat die uitdrukking in het document gebruikt wordt, hoeft ons niet te verbazen: het document is immers van 1602. Nu snap je wel, dat we misgerekend hebben. We moeten twee en een halve vadem afpassen van de boomstronk af, dat is dus krap vier en een halve meter." „En ik heb ruim zes meter genomen," zei de kok. „Geen wonder, dat ik niets heb gevonden. Ik ga meteen opnieuw aan de gang. Vier en een halve meter dus. Krap, zei u, nietwaar, professor? En naar de Zeehond toe of van de Zeehond af?" „Dat kan ik niet zeggen, Adrianus," zei de professor. „We moeten het op goed geluk af proberen met de kans, dat de eerste poging wéér mislukt. Mogelijk moet je weer twee kuilen graven!" „Al moet ik er zes graven!" riep de kok enthousiast en zette meteen de spade in de grond, krap vier en een halve meter van de boomstronk af in de richting van klip Zeehond. Twee en een half uur gingen voorbij. De kok groef alsof zijn leven ervan afhing. En toen. . . toen. . . stootte zijn spade op iets hards en schampte af met een metaalachtig geluid. De professor en Bobo gluurden over de rand van het gat, op gevaar af kluiten aarde tegen hun neus te krijgen, terwijl de kok gejaagd verder groef. De kok hijgde — meer van spanning dan van inspanning. Weer schampte de spade over metaal. . . en weer. . . en daar kwam een kistdeksel bloot met ijzerbeslag. „Heureka!" brulde de kok — dat had hij van de professor afgeluisterd. „De eerste kist!" Er zaten opzij aan de kist een paar ijzeren handvatsels, zwaar verroest. De kok probeerde de kist te tillen. „Nogal wichtig!" constateerde hij geestdriftig. „Ze kunnen me niet zwaar genoeg zijn. Gooit u eens het touw op, professor." Het touw kwam en de kok sjorde het vakkundig om de kist heen. Toen klom hij uit de kuil en hees, geholpen door de professor en Bobo, de kist omhoog. Het was een ouderwetse geldkist met stevige scharnieren en sloten. Het hout was nog maar weinig vermolmd. „Gelukkig is de grond hier goed droog," merkte de professor op, „anders zou het hout al lang vergaan zijn." „Wat dan nog?" zei de kok. „Dan hadden we de inhoud toch gevonden, want goud, zilver of edelstenen vergaan niet.

Het zou ons nog moeite bespaard hebben, want we hebben deze sloten nog niet open. Er zijn geen sleutels bij! Niet, dat ik me daar zorg over maak. We krijgen ze wel open, al zou ik ze aan gruzelementen moeten slaan. Laat dat maar aan mij over." De kok keek nu eens de kuil in. „We zullen toch ook nog even gluren naar de acht andere kisten," verkondigde hij, terwijl hij zich over de rand liet zakken. Even later schampte de spade opnieuw — de kok juichte. „Weer een kist!" riep hij naar boven. En nog weer even later verbeterde hij zijn bericht: „Niet één, maar vier kisten, netjes naast elkaar gezet; ze zijn wat kleiner dan de eerste." Inderdaad, ze waren kleiner en wogen ook lang niet zo zwaar. Bobo en de professor lieten het touw zakken, de kok bond er een van de kistjes in vast en liet „halen". Na een uurtje stonden er vijf kisten netjes op een rijtje naast de kuil, vier kleine en een grote. „Nu nóg vier," telde de kok uit, „en dan hebben we de lading binnen." Hij groef dieper, maar vond niets meer. „Vijf in plaats van alle negen," zei de kok uit de kuil klauterend. „Dat is niet geheel bevredigend." „Je moet nooit het onderste uit de kan willen hebben, Adrianus," vermaande de professor. „Het onderste uit de kuil toch liever wel, professor," verdedigde de kok zich. „Als er maar vijf kisten geweest zijn, vind ik het een flauwe aardigheid om iemand blij te maken met een document, waarin over negen kisten gesproken wordt." „Ik begin je inhalig te vinden, Adrianus," schertste de professor. „We moesten nu maar tevreden zijn." Weer was het Bobo, die de professor tegensprak. „Verder graven, oom Walrus!" riep hij. „Maar nu aan de andere kant van de boom."

„Natuurlijk," juichte de kok. „Bobo, je hebt vandaag schitterende ideeën. Je bent gewoonweg onbetaalbaar. Eerst heb je de professor aan het denken gezet door je geniale opmerking over de kuilen en nu dit supergeniale idee er nog weer boven overheen. Ik ga ogenblikkelijk aan de gang."

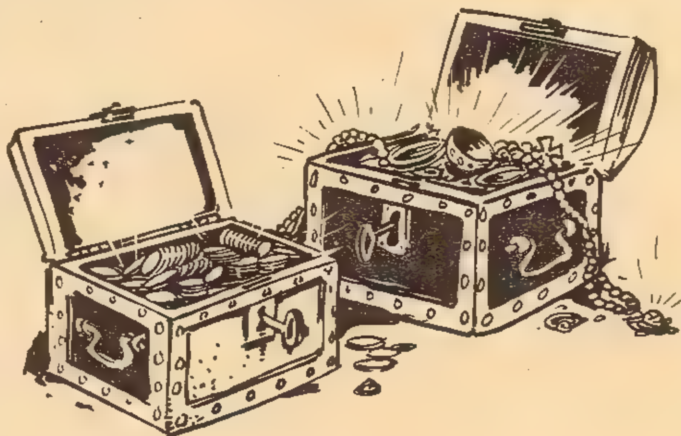
En de kok begon weer. Hij zette de afstand uit en groef alsof hij er nu pas plezier in begon te krijgen. Hij gunde zich geen ogenblik rust dan alleen om even in zijn handen te spuwen en met vernieuwde kracht verder te graven. Hij verbeterde zijn eigen record: in twee en een half uur was hij op diepte en klonk de eerste schamp van metaal op metaal. „Kist nummer zes," kondigde de kok aan, „een kanjer! Dubbel touw alstublieft." De kok moest, na de kist stevig in het touw geknoopt te hebben, uit de kuil klimmen om te helpen hijsen. Met moeite kregen ze de kanjer op de rand van de kuil en sleepten hem toen in het gelid naast de vijf andere. De kok glom van genoegen en van zweet. „Ik heb een gevoel, alsof ik nooit iets anders dan schatgraver geweest ben," lachte hij, „zo vlot gaat het mij af en zo prettig voel ik me erbij. Ik hou er voorlopig niet mee op." Hij daalde weer in de kuil af en groef verder. Een halve voet dieper klonk weer het aan allen vertrouwd geworden schampende geluid en de kok riep: „Hoera!" Bobo riep nog harder hoera en de professor deed het van de weeromstuit ook. „Nu drie kisten bij elkaar," kondigde de kok aan, „de zaak klopt. Rip, je was een toonbeeld van een boekhouder! De kas klopt tot op een cent. Halen maar weer!" De kok bond achtereenvolgens de drie kisten aan het touw; omdat het weer kleinere exemplaren waren, konden de professor en Bobo het samen wel af. Toen de laatste kist boven was, riep de kok plotseling: „As je me nou!" „Wat is er, oom Wal-

rus?" riep Bobo, in de kuil kijkend. „Wat er is?" klonk de stem van de kok, zo uitgelaten vrolijk als Bobo hem nog nooit gehoord had. „Wat er is? Moet je kijken! Daar liggen onder in de kuil, netjes met een ijzerdraadje aan elkaar gebonden, negen sleutels! Heb je dáárvan terug? Ik vind het een keurige bediening. Je zou gaan denken met kelners in een eersteklas hotel te maken te hebben in plaats van met zeerovers. Als op een presenteerblaadje biedt kapitein Kaayman ons de sleutels van zijn brandkast aan. En van die nobele man heb ik in onbezonnen ogenblikken weleens kwaadgesproken! Ik schaam mij diep! Kapitein Kaayman was een héér!"

De kok klauterde uit de kuil en ging ogenblikkelijk de sleutels op de kisten proberen. Gesteund door raadgevingen van de professor en Bobo, in de trant van „Deze hier! Probeer deze eens! Deze grote sleutel op die grote kist!" slaagde de kok erin voor alle kisten de bijpassende sleutels te vinden. De sloten schenen inwendig erg verroest te zijn; van de negen kisten kreeg de kok er slechts twee open en die nog met grote moeite. De sleutels piepten en knarsten in de sloten. „Er zal zand in gekomen zijn," meende de kok. Maar de twee kisten, die hij open kreeg, loonden de moeite: de ene zat boordevol goudstukken, de andere met allerlei sieraden: ringen, armbanden, halskettingen, gouden eretekenen van een Spaanse admiraal, en nog veel meer. De kok sloot de kisten weer met trillende handen en keek de professor aan. „De schat is gevonden, professor," zei hij, volkomen overbodig, maar zeer verklaarbaar. „Daar staan we nu op een onbewoond eiland in de Stille Oceaan, een professor, een scheepskok en een Eskimojongetje, als ontdekkers van een geweldige rijkdom. Ik ben er gewoon van overstuur. Nu zijn we rijk, professor, stinkend rijk. Ik ben er potverdekseldepan verlegen onder. Janus Kombof, miljonair. Nee, dat gaat me niks af. Daar ben ik geen kerel naar. Wat vindt u, professor?" „Ik vind," zei de professor, „dat je een reuzekerel bent: deze rijkdom had in heel wat slechtere handen kunnen vallen. Laat *ik* het nu maar eens zijn, die met een praktisch voorstel voor de dag komt: wij kunnen met ons drieën die lading niet vervoeren en dus gaan we hulp halen van de *Zwerver*."

Het verdere verliep zeer vlot. Bij gunstig getij roeide de kok naar de *Zwerver* terug. Hij had niet kunnen nalaten een van de kleine kisten op zijn rug mee te sjouwen — om de stuurman lekker te maken, zoals hij grinnikend opmerkte. De kok had het kistje gekozen dat open kon en kostbare sieraden bevatte. Aan boord van de *Zwerver* had een kort, maar krachtig onderhoud plaats in de hut van de professor. Stuurman Overzee stond paf, toen het kistje geopend werd en de kostbare inhoud zichtbaar werd. Ogenblikkelijk gaf hij de kok drie helpers mee: bootsman Kabeltouw en de matrozen Dirk en Ted. Die voeren, nog voor de duisternis inviel, naar het eiland terug. De kok wilde geen risico nemen. Het eiland scheen wel onbewoond te zijn, maar je kon nooit weten. Ze zouden dus die nacht de kisten bewaken en de volgende dag met de hele lading terugvaren.

Dat was gebeurd. Alle kisten stonden nu in de hut van de professor. De sloten werden met olie bewerkt, tot ze zo gesmeerd waren, dat de sleutels werken wilden. Het duizelde de omstanders, toen de kisten opengingen; daar lag voor hun ogen een verzameling van „goud ende silver ende alderley grootelycks waerdevol eedelghesteente", precies zoals het document vermeldde, een rijkdom zó groot als geen van hen ooit gedroomd, laat staan bijeengezien had.

Intussen voer de *Zwerver* terug naar Valparaiso en kwam daar behouden aan, nog vóór de drie weken om waren, die genoemd waren voor het herstel van kapitein Okkernoot. De stuurman ging de kapitein een bezoek

spelen, de sufferd! Hij zal er gauw genoeg zijn bekomst van hebben. Maar kort en goed: die sufferd zou misschien ezelachtig genoeg zijn om de *Zwerver* te kopen. Zal ik hem eens sturen?"

Kapitein Okkernoot grijnsde. „Ik wil wel van die schuit af. Als de vent behoorlijk betalen wil. . ."

De stuurman had met gefronste wenkbrauwen dit gesprek aangehoord. Nauwelijks buiten het hospitaal vroeg de stuurman: „Zeg, kok, wat was je bedoeling met dat verhaal?" „Wel," lachte de kok, „die sufferd ben ikzelf. De *Zwerver* is een best schip, alleen maar schandelijk verwaarloosd. Een paar maanden op de

brengen in het hospitaal, samen met de kok. Ze vonden kapitein Okkernoot in zeer ontevreden stemming, half lusteloos, half kwaadaardig. „Wat motte jullie hier?" zo ontving hij zijn beide ondergeschikten. „Zeker wekenlang als niksnutters in de haven gelegen, geen klap uitgevoerd en geleefd van mijn centen! Hier-en-gunder! Een schuit van niks, die *Zwerver*, en een bemanning van niks. Muiters, die hun kapitein in een soort gevangenis stoppen, waar geen druppel behoorlijk drinken te krijgen is. En een stel halfgare dokters om mij heen, die beweren, dat ik nooit meer drinken en nooit meer varen moet. Nou, dat varen, dat kunnen ze hier-en-gunder van me cadeau krijgen. Een schuit van niks en manschappen van niks. Maar nooit meer drinken? Gek zijn ze, stapelgek, die dokters. Als ik voor die ellendige schuit een behoorlijk bedrag kon krijgen, zagen ze mij op zee nooit meer. Met dat miserabele scheepsvolk van tegenwoordig — muiters zijn het, hier-en-gunder!" Terwijl de kapitein zo doordaasde, kreeg de kok een idee. „Kapitein," zei hij, „ongelijk kan ik u niet geven. Varen is geen lolletje, tegenwoordig tenminste niet meer. De aardigheid is eraf. Maar laat ik nou toevallig tegen een halfgare zeeman aangelopen zijn, die een slordige cent heeft overgespaard en die er warempel zin in heeft kapitein te gaan

helling en hij is weer puik. Ik stuur er een makelaar hier uit Valparaiso op af, die de *Zwerver* voor mij moet zien te kopen. En dan wilde ik een zekere stuurman Overzee vragen of hij als kapitein op de gekalefaterde *Zwerver* wil varen." De stuurman bleef stilstaan, midden op straat, en zei bewogen: „Als je dat werkelijk meent, kok, dan noem ik deze dag een van de gelukkigste van mijn leven." „Ik méén het," zei de kok eenvoudig.

De kok liet er geen gras over groeien. Hij gaf een makelaar opdracht zich in verbinding te stellen met kapitein Okkernoot en te trachten de *Zwerver* voor een redelijke prijs te kopen. Kapitein Okkernoot was bij de onderhandeling voor zijn doen hebbelijk in zijn optreden; hij schold en vloekte wel als gewoonlijk, maar daar hij niet schelden kon op de *Zwerver*, die hij immers zo duur mogelijk verkopen wilde, en ook niet schelden kon op die hier-en-gunderse sufferd, die geld ging steken in zo'n wrak als de *Zwerver*, daarom schold hij nu maar op zichzelf. „Een hier-en-gunderse idioot ben ik om zo'n prachtschuit als de *Zwerver* van de hand te doen. Maar ja, wat moet een mens, als hij oud en zwak wordt en niet meer varen kan? Ik moet wel, hier-en-gunder, hoe het me ook aan mijn hart gaat om die fijne *Zwerver*; ik moet wel, hier-en-gunder," en hij probeerde een paar krokodilletranen te voorschijn te brengen. Het slot was, dat de koop gesloten werd en de kok eigenaar werd van de *Zwerver*. Hij betaalde de koopsom uit het restant van de dollars van Koeboes, de pelshandelaar, en vulde het ontbrekende aan door een kistje met kostbaarheden aan te spreken. Door wat sieraden te verkopen aan juweliers in de stad kreeg de kok het benodigde bedrag bij elkaar. Hij promoveerde direct stuurman Overzee tot kapitein, bootsman Kabeltouw tot stuurman, matroos Dirk Nieuwland tot bootsman en zichzelf tot chefkok met de titel van hofmeester; er werd een nieuwe matroos aangenomen en een negerjochie, dat koksmaatje zou worden, want Bobo werd stuurmansleerling. Dat wilde niet zeggen, dat Bobo voortdurend de stuurman helpen moest, maar dat hij *leren* moest. Stuurman Kabeltouw zou hem van alles leren over het schip en het besturen ervan, en verder werd Bobo de leerling van kapitein Overzee, die op verzoek van de kok op zich genomen had Bobo van alles te leren, wat andere kinderen op school leren. Kapitein

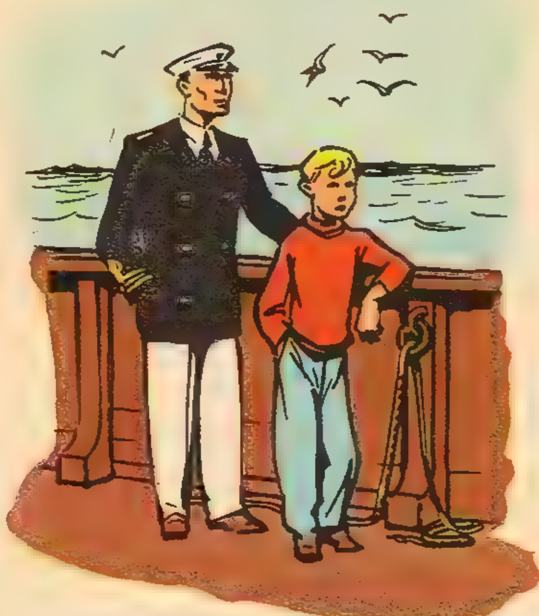

de kok om het onderzoek naar de lama's in het Andesgebergte van het zuiden uit te beginnen leek de professor zó goed, dat hij besloot zich daaraan te houden. Hij ging dus in Valparaiso van boord om zijn studiereis te beginnen, ezels en gidsen te huren en wat er verder nodig zou zijn. De kok had uit de opbrengst van de verkochte juwelen aan de professor een bedrag ter hand gesteld, waarvan deze een kleur kreeg. „Dat is zelfs te veel voor tien studiereizen, Adrianus!" zei de professor. „Maar nog te weinig voor alles, wat u voor ons gedaan hebt, professor," weerde de kok af. „U hebt het document ontcijferd, u hebt ons met raad en daad bijgestaan bij de schatgraverij. U moest eigenlijk veel meer hebben." „Geen sprake van," zei de professor. „Het ontcijferen van het document heb ik een prettige hersengymnastiek gevonden, al zou ik er niets mee verdiend hebben. Ik ben meer dan ruim beloond en ik zou zelfs niet weten, wat ik met nóg meer geld zou moeten beginnen. Adrianus, vriend, dank voor je steun aan de wetenschap, dank voor al je goede zorgen en je voortreffelijke kookkunst, dank voor alle afleiding, die je me hebt bezorgd. En jij, Bobo, leer ijverig en zorg dat je wat wordt in de wereld." Na hartelijke handdrukken vertrok de professor.

Overzee zou verder gaan met lezen, schrijven, rekenen, aardrijkskunde en zo van alles om Bobo volledig te laten inhalen wat hij in Eskimoland verzuimd had. De kok had daar zelf al een goed begin mee gemaakt, maar kapitein Overzee zou dit onderwijs nu voortzetten. Bobo was daar erg mee in zijn schik. Hij hield veel van de gemoedelijke en lollige oom Walrus, maar hij was ook gaan houden van de ernstige, stille stuurman Overzee, die nu tot kapitein was opgekommen. Bobo had grote eerbied voor de nieuwe kapitein, die veel geleerder was dan de kok, alles veel duidelijker uitlegde en daarbij zo bezadigd was in heel zijn doen en laten. De nieuwe kapitein lachte nooit, dat was waar en dat was ook jammer; maar Bobo hield toch veel van hem.

In Valparaiso was de *Zwerver* niet alleen kapitein Okkernoot kwijtgeraakt, maar ook professor Plusminus. Het idee van

De *Zwerver* voer nu met een lading voor New York, die kapitein Overzee tot zijn vreugde in Valparaiso had bemachtigd, dezelfde weg terug, die hij gekomen was. In één ruk ging het noordwaarts tot Callao, de Peruviaanse haven vlak bij de hoofdstad Lima; daar lag de *Zwerver* een dag voor anker om kolen in te nemen. Daarna ging de reis verder, over de evenaar, waar Neptunus zich deze keer niet liet zien, en toen de Golf van Panama in tot de havenstad Balboa.

Toen de haven van Balboa in zicht kwam, stond kapitein Overzee aan de verschansing en vlak naast hem stond Bobo.

„Bobo," zei de kapitein, „weet je, waarom deze stad Balboa heet? Nee, hè? Dan zal ik het je vertellen. Je weet, dat Amerika tussen twee oceanen in ligt: tussen de Atlantische Oceaan en de Stille Oceaan. En ik heb je ook al eens verteld, dat Amerika ontdekt werd door Columbus. Columbus was met drie kleine schepen uit Spanje vertrokken, was dwars over de Atlantische Oceaan gezeild en had land ontdekt. Al gauw bleek, dat het maar een eiland was. Columbus voer verder en ontdekte nog andere eilanden. Op zijn laatste reis is hij voor de kust van Panama geweest en hij wist toen, dat achter de eilanden een groot vasteland lag. Columbus dacht, dat dit vasteland Indië was; daarom noemde hij de bewoners Indianen. Veel Spanjaarden hebben zich diep in het vasteland gewaagd om handel te drijven met de Indianen en vooral, omdat zij hoopten een goudland te vinden. Bij die tochten bleek het vasteland zeer groot te zijn. In 1517 is een Spanjaard, die Balboa heette, van de kust van Panama af het binnenland in getrokken, ook op zoek naar het goudland. Hij vond geen goud, maar iets heel anders. Hij vond, dat het vasteland op die plaats maar honderd kilometer breed was en

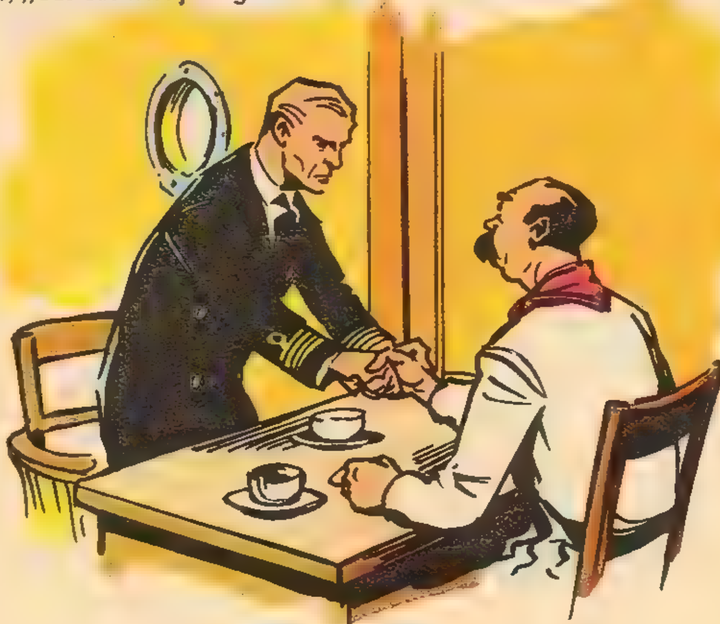

dat aan de andere kant een nieuwe oceaan begon, die hij de Zuidzee noemde. Later noemde een andere ontdekker, Magalhaes of Maggellaan, deze zee de Stille Oceaan." „O ja," onderbrak Bobo de les, „dat heeft professor Plusminus mij al eens verteld." „Mooi," zei kapitein Overzee, „dus dat wist je al. Later zijn die twee namen aan elkaar geplakt en toen heette deze oceaan de Stille Zuidzee. Maar Balboa heeft deze zee het eerst gezien. Daarom heeft men de havens aan de beide einden van het Panamakanaal naar de ontdekkers genoemd: aan de kant van de Atlantische Oceaan liggen nu de haven Cristobal en de stad Colon; Cristobal Colon is de Spaanse naam van Christoffel Columbus. Aan de kant van de Stille Oceaan is de haven Balboa genoemd. Snap je, Bobo?" Bobo snapte het. De *Zwerver* voer de volgende dag het Panamakanaal weer door en passeerde dus opnieuw Amerika-op-zijn-smalst. Daarna zette de *Zwerver* koers naar het noorden, naar New York. Bobo's lessen bij kapitein Overzee gingen regelmatig door en Bobo wist minstens evenveel als jongens van zijn leeftijd, die elke dag naar school gaan.

Op een avond nodigde de kapitein de chef-kok uit om eens in zijn hut te komen praten. De kapitein hield niet van omwegen en zei rechtuit: „Vertel me eens, mister Kombof, is die Bobo een neefje van je of zo iets? Eigenlijk is hij toch veel te jong om op zee te zwerven. Je zorgt prachtig voor hem: als een vader gewoonweg — of bén je misschien zijn vader?" „Welnee," zei de kok, „dan zou hij me immers niet oom Walrus noemen. Nee, ik heb dat knaapje opgepikt in Eskimoland." En toen vertelde de kok het hele verhaal, dat hij van de Eskimo Hanokk had gehoord: hoe Bobo in een sneeuwstorm gevonden was op een ijsberg in de Poolzee, in een deken gerold, huilend en wel, en dat Bobo toen jarenlang als een Eskimojongetje was opgevoed en hoe hij, de kok, Bobo had meegenomen om te proberen zijn ouders terug te vinden.

Kapitein Overzee was bleek geworden; zijn handen trilden en hij zweeg lang. Toen zei hij, met tranen in zijn ogen: „Kok, ik dank je voor alles wat je voor dat ventje gedaan hebt."

Toen de *Zwerver* na een voorspoedige reis New York bereikt had en de lading gelost was, ging het schip naar een werf om grondig nagezien en opgeknapt te worden. De bemanning kreeg enige weken verlof met een flink bedrag aan geld voor hun hulp bij het binnenhalen van de negen kisten. De kok toonde zich royaal, maar hield zich op de achtergrond; hij liet de extraatjes uitbetalen door de kapitein, net alsof hij, de kok, er niets mee te maken had. De manschappen beloofden allemaal weer present te zijn, zo gauw de *Zwerver* klaar zou zijn en weer zee zou kiezen. Ze wilden allemaal graag dienen onder zo'n geschikte en royale kapitein als kapitein Overzee.

Zo gauw de *Zwerver* in dok lag, ging de kapitein de stad in. „Voor boodschappen," zei hij. Toen hij 's avonds terugkwam in het logement, waar hij met de kok en Bobo zijn intrek genomen had, keek hij veel opgewekter dan vroeger. Tijdens de maaltijd begon hij zachtjes te spreken, ernstig zoals hij dat altijd deed, zich richtend tot de kok, maar bijna voortdurend Bobo aankijkend. „Ik zal jullie eerst eens vertellen, waarom ik altijd zo stil en teruggetrokken geweest ben. Ik heb veel ongelukken gehad in mijn leven, veel tegenslag en veel verdriet. Vroeger was ik ook kapitein op een eigen schip. Maar het ongeluk wilde, dat mijn schip op verschillende reizen zware schade opliep door stormen; het herstel kostte veel geld — meer dan ik bezat — en ik raakte in schulden. Tenslotte heb ik mijn schip moeten verkopen om de schulden te betalen en toen was ik doodarm. Ik moest toen varen in ondergeschikte betrekkingen op schepen van anderen. Zo ben ik ook stuurman geworden op de *Zwerver* van kapitein Okkernoot. Maar die tegenslagen waren nog niet het ergste. Mijn vrouw was ziek geworden van verdriet; ik moest haar in een ziekenhuis achterlaten, toen ik ging varen op de *Zwerver*. Ik wist, dat mijn vrouw er

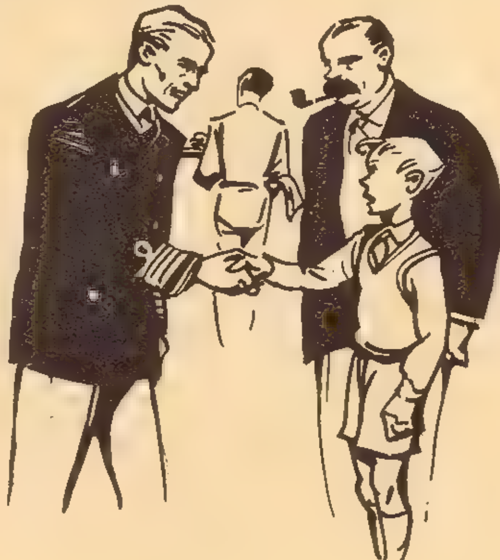

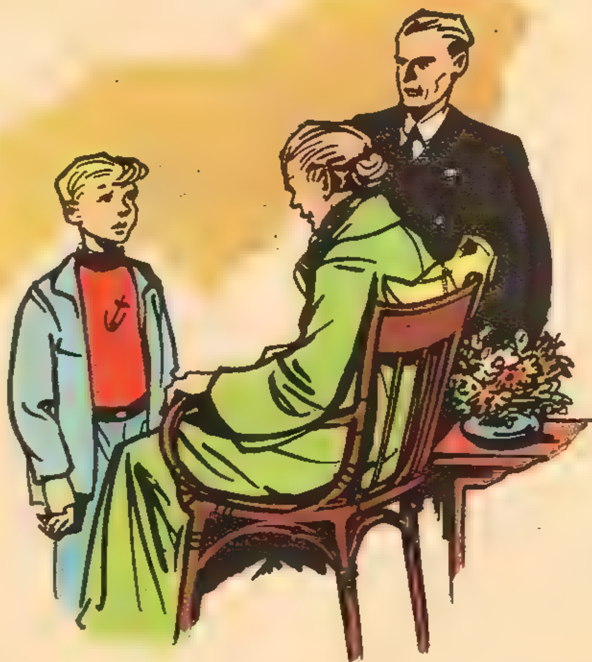

Overzee was. Hij vond het een echt gezellige maaltijd.

Aan het eind van de maaltijd vroeg kapitein Overzee aan de kok: „Als ik morgen weer op ziekenbezoek ga bij mijn vrouw, mag Bobo dan eens meegaan? Ik zou het prettig vinden en mijn vrouw zeker ook." „En jij, Bobo," vroeg de kok, „zou jij het prettig vinden?" „Ja zeker," zei Bobo. „Ik wil graag met de kapitein meegaan morgen." „Nou, dan doe je dat," zei de kok inschikkelijk. „Dan ga ik morgen verschillende zaken afdoen, waar een kleine jongen toch niets aan heeft. Afgesproken dus, kapitein: u neemt morgen Bobo voor uw rekening en ik heb een dag vrijaf. We zien elkaar morgenavond dan weer aan ditzelfde tafeltje voor een gezamenlijk maal?" „Zonder twijfel," zei de kapitein, „morgenavond zijn we hier weer bij elkaar. Wel te rusten, mister Kombof; wel te rusten, Bobo!" „Wel te rusten, kapitein," antwoordden de kok en Bobo.

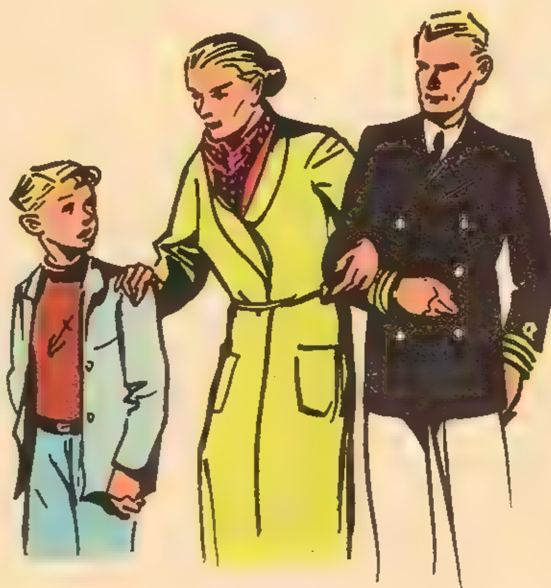
ernstig aan toe was, en toch moest ik uitvaren. Geen wonder dus, dat ik tijdens de reis met de *Zwerver* verdrietig was en dat jullie mij nooit hebt zien lachen. Ik heb voortdurend in zorg geleefd of ik mijn vrouw nog levend zou terugzien. Maar vandaag heb ik een bezoek gebracht aan het ziekenhuis, waar mijn vrouw verpleegd wordt, en hoewel ze nog zeer zwak is, geloof ik nu toch, dat ze weer beter zal worden. Ik heb haar ook verteld, dat de *Zwerver* geen eigendom meer is van kapitein Okkernoot, maar van een man, die hart voor de schuit heeft en haar prachtig laat opknappen. En natuurlijk heb ik ook verteld, dat ik kapitein op de *Zwerver* geworden ben. Dat vond ze heerlijk voor me — en ze keek veel opgewekter — en ik geloof zeker, dat ze nu vlugger herstellen zal." „Gelukgewenst, kapitein," zei de kok hartelijk en stak de kapitein de hand toe. „Als je morgen je vrouw weer gaat bezoeken, wens haar dan van harte beterschap namens mij." Ook Bobo gaf de kapitein een hand en zei, dat hij erg blij was. Hij vond het ook werkelijk fijn, dat de kapitein vrolijker keek dan vroeger, en hij vond het wát gewichtig, dat hij met twee grote mannen aan tafel mocht zitten en een van die mannen kapitein

Het bezoek in het ziekenhuis aan de vrouw van kapitein Overzee was voor Bobo onvergetelijk. Hij ontmoette een wat bleke en nog zwakke vrouw, die voor het eerst na een lange ziekte even op mocht zitten. Hij herinnerde zich na het bezoek het duidelijkst haar vriendelijke ogen, waarmee ze hem bijna voortdurend had aangekeken. Ze had ook met hem gepraat. „Zo, ben jij nu Bobo?" had ze gezegd en ze had hem aangekeken alsof ze hem nooit meer vergeten wilde. „Mijn man heeft me verteld over het koksmaatje van de *Zwerver*, dat nu al opgeklommen is tot leerling. Vind je leren prettig, Bobo?" „Nou," zei Bobo, „ik wil niet dom blijven." „Wat wil je worden, als je groot bent, Bobo?" vroeg de vrouw van de kapitein. „Zeeman," zei Bobo zonder enige aarzeling, „stuurman of als het kan kapitein." Kapitein Overzee zat glimlachend zijn hoofd te schudden. Je kon er niet uit begrijpen òf hij bedoelde: jawel, dat gaat maar zo! of dat hij bedoelde: ja, dat zou fijn zijn. Mevrouw Overzee sloot even haar ogen, alsof ze over Bobo's antwoord nadacht. Toen zei ze zacht: „Dat dacht ik wel," en knikte veelbetekenend naar haar man. „Eigenlijk wist ik het van tevoren al," voegde ze eraan toe, voor Bobo volkomen onbegrijpelijk. Maar de kapitein scheen het te begrijpen en het werd eventjes stil in de ziekenkamer.

Toen zei mevrouw: „Het is mooi weer en ik voel me veel beter. Ik zou wel een klein eindje, een heel klein eindje de tuin in willen. Maar ik zal aan elke kant een steuntje nodig hebben. Mijn man aan de ene kant en aan de andere kant... jij, Bobo? Zou je dat kunnen?" „Natuurlijk, mevrouw," zei Bobo en terwijl de dame met haar hand op zijn schouder leunde, gingen ze voetje voor voetje een eindje door de tuin en toen naar de ziekenkamer terug. Op die wandeling werd er niet veel gesproken. Maar toen Bobo vertrok en van mevrouw een vriendelijke handdruk kreeg met een bedankje voor zijn hulp, had Bobo het gevoel of hij de vrouw van de kapitein al jaren kende. 's Avonds aan tafel in het logement vertelde hij opgetogen aan

oom Walrus over zijn bezoek aan mevrouw Overzee en dat zij goed beter begon te worden en al een stukje gelopen had. En dat hij het best fijn zou vinden, als hij nog eens met de kapitein mee mocht.

Dat gebeurde de volgende dagen bijna geregeld. Telkens werd er dan een wandelingetje in de tuin gemaakt en telkens duurden de wandelingetjes wat langer. Mevrouw Overzee voelde zich met de dag sterker worden en de droefgeestige trek van haar gezicht verdween geheel. Na een week was ze zo ver, dat ze zonder steun kon wandelen. Ze wilde toen, dat Bobo tussen haar en de kapitein in zou lopen, en zo nu en dan steunde ze nog even op Bobo's schouder. Bij het eind van het bezoek zei ze: „Bobo, je hebt wel gemerkt, dat ik bijna geen steun meer nodig had. Dat heb ik aan jou te danken, jongen. Ik ben zo blij, dat je me dikwijls bent komen bezoeken. Nu kom ik heel gauw jou eens bezoeken, aan boord van de *Zwerver*, als die weer klaar is." Bobo wist bij die woorden eigenlijk niet, hoe hij het had. Hij was ervan van streek, hij wist niet wat hij erop zeggen zou en hij kreeg tranen in zijn ogen. Het gekke was, dat dit bij mevrouw Overzee net zo was en zelfs bij de kapitein.

De avond na dit bezoek gebruikten de kapitein, de kok en Bobo weer met elkaar de maaltijd in het logement Het Zeepaard. Na de maaltijd zei de kapitein: „Bobo, jij moest maar vast gaan slapen. Ik heb nog wat te bepraten met oom Walrus." Bobo stond op, zei de mannen goedenacht en verdween. Daarna zaten de kapitein en de kok nog een paar uur bij elkaar, druk pratend en dan ineens weer 'n poosje zwijgend, zeer ernstig en tegelijk zeer voldaan. Toen ze eindelijk opstonden om te gaan slapen, reikte de kapitein de kok de hand en zei: „Mister Kombof, ik kan je niet genoeg bedanken voor alles, wat je voor die kleine jongen gedaan hebt."

De *Zwerver* was, na van binnen en van buiten danig onder handen te zijn geweest, als een nieuw schip uit het dok te voorschijn gekomen en lag nu, met de Nederlandse driekleur in top, in de New-Yorkse haven. Bobo zag in die vlag niets bijzonders, want ook kapitein Okkernoot had onder Nederlandse vlag gevaren. Over de nationaliteit van de kok had Bobo eigenlijk nooit nagedacht, maar nu zou hij uit die vlag hebben kunnen begrijpen, dat oom Walrus, alias Adrianus Soebenius en in werkelijkheid Jacobus Adrianus Kombof, een Nederlander was. Bobo was, eigenlijk zonder het zelf goed te merken, een talenkenner geworden: in Eskimoland had hij natuurlijk de Eskimotaal gesproken; gedurende de lange reis met de kok door Canada had hij Engels geleerd met wat Nederlands erdoorheen, en daarna, aan boord van de *Zwerver*, had hij Nederlands gesproken met wat Engels erdoorheen. Dat was, alles bij elkaar, al heel wat voor zo'n kleine jongen.

In de dagen, dat de herstellingen aan de *Zwerver* ten einde liepen, had de kok schijnbaar veel gewichtige zaken aan zijn hoofd. Hij ging dikwijls alleen de stad in, Bobo overlatend aan de zorgen van kapitein Overzee, die ofwel die tijd benutte om Bobo les te geven ofwel Bobo meenam op ziekenbezoek. Eigenlijk kon het nauwelijks meer ziekenbezoek heten; mevrouw Overzee zag er met de dag gezonder en opgewekter uit, maakte al aardige wandelingen in de tuin en wist, dat ze over enkele dagen het ziekenhuis mocht verlaten.

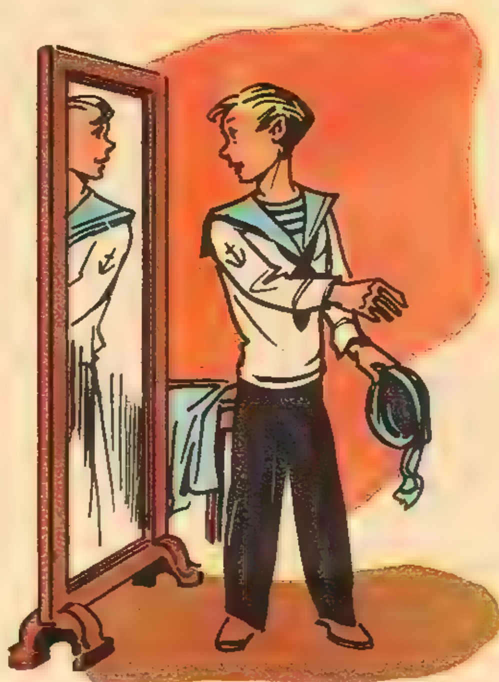
De kok had dikwijls besprekingen met de kapitein, die Bobo blijkbaar niet horen mocht. Maar Bobo was slim. Hij begreep wel wat er aan de hand was en lachte in zijn vuistje, omdat hij alles toch lekker doorhad. Ze hadden natuurlijk het plan een feestje te geven aan boord van de *Zwerver*, als mevrouw Overzee haar bezoek aan het schip zou brengen. Ze had Bobo beloofd, dat ze komen zou, en Bobo had dat aan de kok verteld — en nu had de kok blijkbaar een feestplannetje op touw gezet. Er werd in de kombuis van alles voorbereid, dat op een feestmaal wees; maar Bobo was nu geen koksmaatje meer en hij zag dus niet alles, wat er in de kombuis werd bekokstoofd. Toen hij er een keer binnenliep om eens poolshoogte te nemen, werd hij er door oom Walrus vierkant uitgezet: „Eruit jij, weggelopen koksmaat!" lachte de kok en hij dreigde schertsend met zijn pollepel. Bobo nam de benen, nu geheel overtuigd, dat er in de kombuis iets bijzonders werd klaargemaakt.

Stuurman Kabeltouw, bootsman Nieuwland en de matrozen waren blijkbaar ook in het geheim betrokken, al lieten ze geen woord los. Zij waren hele rissen kleine vlaggetjes aan het klaarmaken om de *Zwerver* op te tuigen en in het vooronder lagen bloemenslingers en gekleurde strikken klaar. „Mevrouw Overzee zal feestelijk ontvangen worden," zei Bobo in zichzelf, „en dat vind ik fijn. Maar waarom ik daar niets van weten mag, snap ik niet. Toch weet ik het lekker allemaal."

Tegen de avond kreeg Bobo de bevestiging van zijn vermoedens. De kapitein en de kok namen hem mee naar de kapiteinshut en vertelden hem, dat er de volgende dag een feest zou zijn aan boord van de *Zwerver*: mevrouw Overzee, die nu geheel hersteld was, zou een bezoek aan de *Zwerver* brengen. Het vooronder, dat eigenlijk manschappenverblijf was, zou als feestzaal dienen, omdat daar de meeste ruimte was. Er zou een groot vloerkleed worden uitgelegd, de wanden zouden met bloemslingers behangen worden, de tafel zou feestelijk gedekt worden en daar zouden allen, die op de *Zwerver* thuishoorden, met elkaar aan een feestmaal zitten, met mevrouw Overzee op de ereplaats. Bobo glunderde, toen hij dat allemaal hoorde. „Ik wist wel, dat er zo iets op til was," lachte hij. „Ik heb best gemerkt, dat er een feest zou komen, omdat mevrouw Overzee weer helemaal beter is." „Een slimmerd ben jij," zei de kapitein, terwijl hij Bobo schertsend aan een oor trok. „Hij?" zei de kok, „hij snapt direct alles. Voor hém kun je nooit iets geheimhouden."

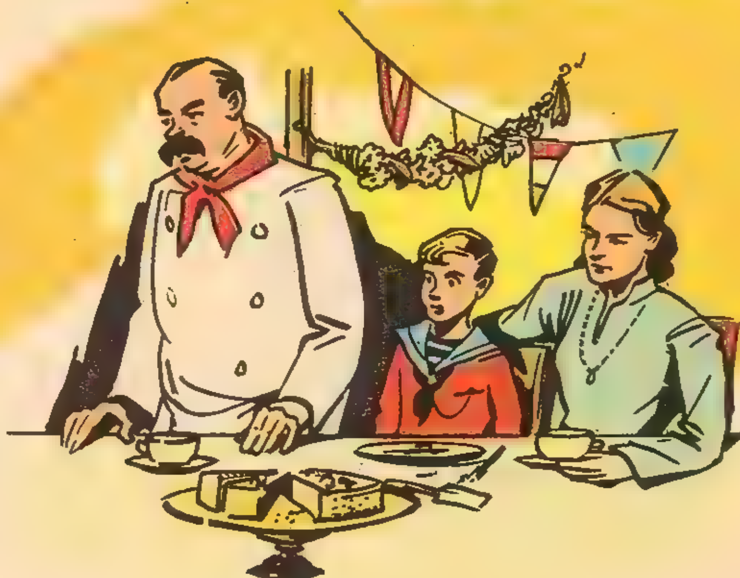
Het feest op de *Zwerver* was in volle gang. Mevrouw Overzee was door de kapitein en Bobo uit het ziekenhuis afgehaald. Een taxi had hen voor de aanlegplaats gebracht. Bobo had een splinternieuw matrozenpak moeten aantrekken, dat hem 's morgens door de kok gebracht was. Hij had niet eens kunnen vragen of dat nieuwe pak voor hem gekocht was door de kapitein of door de kok. Maar Bobo zag er piekfijn uit voor het feest, dat was zeker.

Toen hij met mevrouw Overzee en de kapitein uit de taxi stapte, was er een brede loopbrug uitgelegd met het mooie tapijt erop en stuurman Kabeltouw speelde op een harmonika het Wilhelmus, toen mevrouw Overzee aan boord kwam. Er stonden grote bloemenmanden met WELKOM op de linten en alle manschappen stonden in het gelid, plechtig salucrend. De kok, in een blauw zeemanspak gestoken, sprak een woord van welkom tot mevrouw Overzee, wenste haar geluk met haar herstel en eindigde met driemaal „Hoezee voor de kapiteinsvrouw!" Toen trok het hele gezelschap het feestzaaltje in, waar ieder zijn plaats aangewezen vond door een naamkaartje op zijn bord. Naast Bobo bleef een plaats leeg: Bobo las op het kaartje, dat het de plaats was voor oom Walrus. Waar zou oom Walrus zijn?

Even later ging de deur open en daar verscheen oom Walrus, nu in een hagelwit kokspak met een hoge, witte muts op; hij droeg een grote schaal met het eerste gerecht. De kok had dat beslist gewild; hij wilde zelf allen bedienen met de hulp van het zwarte koksmaatje. En na allen bediend te hebben zou hij dan naast Bobo komen zitten en een van de gasten zijn. De glazen werden gevuld en er werd gedronken op de *Zwerver*, op de kapitein, op de kapiteinsvrouw, op de kok, op allemaal. De kok had zich geweldig uitgesloofd; het ene gerecht na het andere werd opgediend en allen waren in de beste stemming. Bobo zat tussen de kok en mevrouw Overzee in en vond het een heerlijk feest.

Toen de kok aan het einde van de maaltijd een reusachtige taart onder de aanwezigen had verdeeld en de koffie had rondgediend, ging hij terug naar zijn plaats naast Bobo, maar hij ging niet zitten. Hij tikte plechtig op tafel en nam het woord. „Mannen van de *Zwerver*," zo begon hij, „met goedvinden van mevrouw en kapitein Overzee mag ik jullie een verhaal vertellen. Jullie weet wel, dat ik heel wat over de wereld heb rondgezworven. Zo ben ik ook in Eskimoland geweest. Ik zou daar in een sneeuwstorm

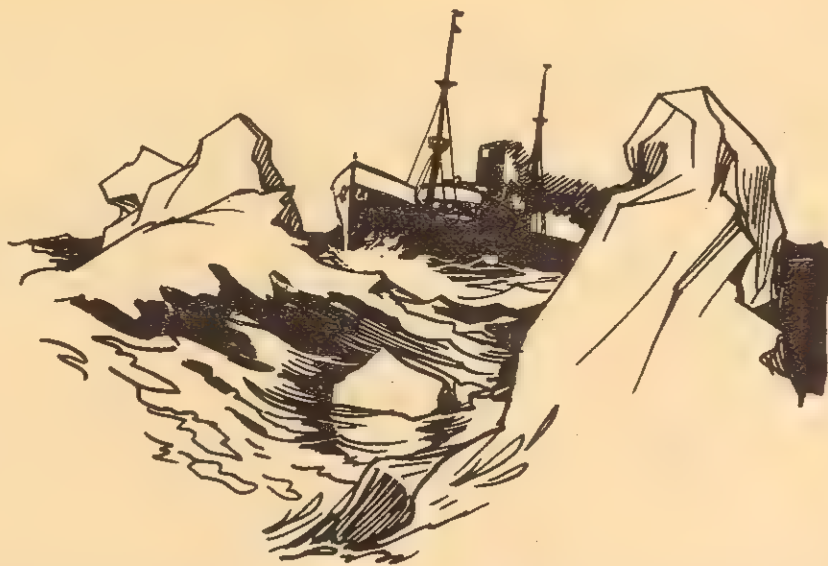

zijn doodgevroren, als ik niet op tijd gevonden was door enige Eskimo's, die mij hebben meegenomen naar hun dorp en mij weer ontdooid hebben. In de hut, waarin ik weer bijkwam, woonde een heel gezin Eskimo's: grootvader Babulli, vader Hanokk, moeder Kalla en drie kleine jongens: Ulleki, Olleki en nog een." Hier wachtte de kok even. Bobo was een beetje bleek geworden en keek in gespannen verwachting naar de kok omhoog.

„Eskimokinderen hebben allemaal zwarte ogen en zwarte haren," vervolgde de kok, „maar de kleine jongen, die ik nog niet genoemd heb, had blauwe ogen en blond haar. Ik zal jullie maar direct vertellen, wat er aan de hand was: het blonde jongetje hoorde niet bij de Eskimo's thuis. Vader Hanokk had jaren geleden, toen hij eens in zijn kajak op de poolzee voer, in een zware sneeuwjacht een schip zien passeren, dat door de storm werd voortgejaagd en blijkbaar averij had opgelopen. Het schip verdween in de duisternis. Even later gleed een ijsberg langs de Eskimo heen en hij hoorde plotseling een zwak geluid van een huilend kind. Na enig zoeken ontdekte de Eskimo op de ijsberg een kind, in een dikke deken gepakt. Hij kon niets anders doen dan 't meenemen naar zijn hut. Daar is het kind opgegroeid onder de goede zorgen van vader Hanokk en moeder Kalla. Jaren later hebben die goede mensen het jongetje met me mee laten gaan; ik zou proberen de ouders van het kereltje terug te vinden. Dat blonde Eskimojongetje, dat geen Eskimojongetje was, is onze Bobo, die hier naast mij zit." En de kok legde zijn hand op Bobo's schouder.

Even was het stil na het verhaal van de kok. Toen stond stuurman Kabeltouw op en zei eerlijk gemeend: „Dan weet ik zeker, dat alle manschappen er net zo over denken als ik, dat we de kok een reuzekerel en Bobo een reuzejongen vinden, die we allemaal graag magge, en alsdat we hem toewensen, dat hij zijn ouders nog eens terug zal vinden.”

Onder groot lawaai betuigden allen hun instemming met de woorden van stuurman Kabeltouw. Bobo kreeg tranen in zijn ogen. De mannen bedoelden het allemaal natuurlijk best, maar hij was toch nog niets opgeschoten met het zoeken naar zijn ouders.

Op dat ogenblik stond kapitein Overzee op. „Mannen,” zei hij, „nu wil ik jullie ook een verhaal vertellen. Bijna tien jaar geleden voer ik als gezagvoerder op een eigen schip. Van een grote maatschappij kreeg ik de opdracht in de poolzee, noordoostelijk van de Beringstraat, een onderzoek in te stellen naar de kansen van de walvisvangst in dat gebied. Er waren enige deskundigen aan boord, die verstand hadden van poolreizen en van walvissen. Ook mijn vrouw maakte de reis mee; zij is de dochter van een zeeman en wilde in haar leven één enkele zeereis meemaken en dan liefst een heel buitengewone. Toen zij dus hoorde, dat mijn schip een tocht zou maken naar de IJszee, stond zij erop mee te gaan. Zij wilde ijsbergen zien en walvissen en ijsberen en het noorderlicht. Inderdaad zijn al die wensen vervuld. Maar deze reis is de rampzaligste geweest, die ik ooit gemaakt heb, en het begin van al onze tegenslagen: ons schip raakte in een hevige storm, roer en schroef werden verbrijzeld tegen

een ijsblok en stuurloos werd ons schip voortgedreven. Mijn vrouw durfde onze baby niet alleen in de kajuit te laten, waar zijn wiegje stond. Zij draaide hem in een wollen deken en wilde met het pak in haar armen over het dek naar mij toe komen. Op dat ogenblik stootte ons schip weer tegen een ijsblok; de schok was gelukkig niet hevig, anders zou ons schip in stukken geslagen zijn. Maar door de schok verloor mijn vrouw het evenwicht: zij viel en gleed over het bevroren dek; de deken met ons kind erin schoot uit haar armen. Mijn vrouw kon zich op het laatste moment nog vastklemmen aan de reling, maar onze kleine jongen was overboord gegleden. Mijn vrouw was door de schrik bewusteloos geraakt en werd enkele minuten later gevonden door een matroos. Voor zij in de kajuit gebracht was en haar bewustzijn terugkreeg, wist ik niet, welke ramp ons getroffen had. Toen ik het hoorde, was er niets meer aan te doen. Ons schip was stuurloos. De storm dreef het naar de Beringstraat. Het schip hield het uit en alle opvarenden kwamen behouden thuis, alleen niet onze kleine jongen. Wij moesten aannemen, dat hij verdronken was in de IJszee. En nu begrijpen jullie allemaal wel, hoe de vork in de steel zit. Onze jongen is niet verdronken, maar is op een uitstekende punt van de ijsberg neergekomen. De dikke deken heeft zijn val gebroken en hem voor bevriezen bewaard. Hij is gevonden en gered door vader Hanokk, hij is verzorgd door moeder Kalla, hij is opgegroeid met de kleine Eskimootjes Ulleki en Olleki, hij is meegereisd met onze onovertroffen kok — en nu zit hij hier aan boord van de *Zwerver* aan één tafel met zijn vader en moeder. Wij hebben onze jongen terug!"

Bobo was steeds bleker geworden, terwijl kapitein Overzee sprak. Het was hem, al voor het laatste woord gezegd was, duidelijk, dat kapitein Overzee... zijn vader was. En meteen gingen zijn gedachten één stapje verder. Kapitein Overzee zijn vader... mevrouw Overzee zijn moeder. Zonder iets te kunnen zeggen drukte hij zich tegen haar aan. En de gelukkige mevrouw Overzee nam Bobo in haar armen en kuste haar jongen, die ze zoveel jaren lang verloren had gewaand en die haar nu was teruggegeven. De kapitein en de kok probeerden zich flink te houden, maar dat lukte niet erg. En met al de harde zeelui, die erbij zaten, was het precies zo.

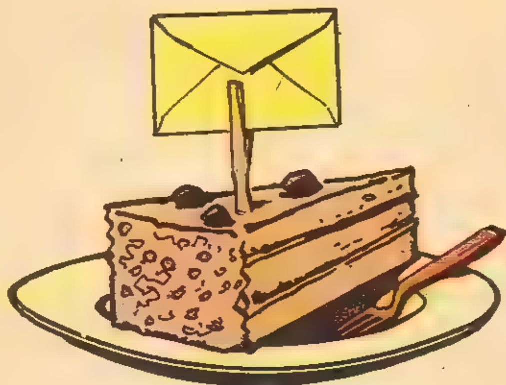

bootsman Nieuwland. „Als je niet minstens drie van die taarten gebakken hebt, weet je niet hoe lekker we 'm vinden. Ahoy, Bobo, op je gezondheid!" De wondere redding van Bobo werd druk besproken en de kapitein en mevrouw Overzee en Bobo werden van alle kanten gefeliciteerd. De kapitein bedankte de mannen en zijn vrouw ging speciaal de kok bedanken voor alles, wat hij voor hun jongen gedaan had.

Toen stond stuurman Kabeltouw op. Hij had een woordje te zeggen, verkondigde hij met een glunder gezicht, en als je die aandrang nou eenmaal had, moest je er geen gras over laten groeien. „Mannen, jullie weten — ja, mevrouw weet dat nou wel zozeer niet, maar misschien begrijpt ze me toch wel — jullie weten, dat ik nogal vertrouwelijk omga met de zeegod Neptunus. Hij is zoveel als mijn ouwere broer en ik ken hem zo goed als mijn huisbaas. Nou, de laatste keer, dat ik hem tegenkwam, zei hij nog zo langs zijn neus weg tegen me: „Jongetjes, die Bobo heten, doe ik

Geleidelijk kwamen de tongen weer los. De kok wist de opgewekte stemming te herstellen door een paar keer flink te slikken en de opmerking te maken: „Jongens, er was me daar potverdekseldepan een brok in mijn keel geschoten. Dat zal van die taart zijn, die ik zelf gebakken heb. Ik merk nu: die taart was veel te groot." „Warendig niet!" riep toen

nooit kwaad." Ik snapte dat toen niet helemaal, maar nou begrijp ik, dat Neptunus doelde op dat avontuur in de IJszee. Neptunus is je toen wel bar-en-bar genadig geweest, Bobo. Menige ouwe taaie zeerob zou toen zonder pardon voor de haaien zijn geweest of voor de ijsberen of voor de walvissen, maar dat is allemaal krek hetzelfde. Maar jou, Bobo, heeft Neptunus gered, omdat je Bobo heette; als ik tenminste die ouwe zeekakelobbes met zijn vlasbaard geloven mag. Maar nou zou ik weleens één ding van je willen weten: heet jij eigenlijk wel Bobo of is het maar een smoesje? Dat zou ik, als aangenomen broer van de zeegod, nu wel van je willen horen."

Toen moest Bobo opstaan en een verhaal doen. „Of Bobo mijn echte naam is, dat weet ik niet. Maar ik weet wel, hoe ik aan die naam gekomen ben. Moeder Kalla ontdekte op de kleertjes, die ik aan had, twee kleine figuurtjes; grootvader Babulli beweerde, dat het letters waren en dat er BO stond. Daarom noemden vader Hanokk en moeder Kalla mij Bo; maar toen ik begon te praten, zei ik alles twee keer en noemde mezelf Bo-Bo. Toen ging iedereen in Eskimodorp me zo noemen." „Nou," meende stuurman Kabeltouw, „dan is het met die naam Bobo toch maar zo-zo. Neptunus is er dus een beetje ingetippeld."

„Nee-nee," riep nu kapitein Overzee, „het is helemaal in orde! Wij hadden ons zoontje de naam Bob gegeven. Zet daar de O van Overzee achter en je hebt Bobo. Bob Overzee, afgekort tot Bob O., dat is toch Bobo? Nee, stuurman Kabeltouw, als je ooit Neptunus nog eens ontmoet, doe hem dan de complimenten en zeg maar, dat alles dik in orde is." De kapitein lachte hartelijk.

Toen zorgde de kok weer voor een verrassing. Hij bracht aan alle manschappen een tweede stuk taart; in elk stuk zat een stokje gestoken met een briefje. De manschappen lazen elk hun briefje: „Haha," lachte stuurman Kabeltouw, „nu gaat de kok ons een kool stoven. Die grapjas! Geeft me zo maar een bewijsje van de Nationale Bank, dat er vijftigduizend dollar op mijn naam is vastgezet, uit te betalen op mijn vijftigste jaar, voor een rustige en onbezorgde oude dag." „My breef just theselfde," koeterwaalde Ted Baker. Alle manschappen hadden zo'n briefje, tot de negerstoker toe. „Het mooiste is dat de briefjes er net echt uitzien," zei Dirk Nieuwland. „Knap nagemaakt, kok." „Helemaal niet nagemaakt," zei de kok, „ze *zijn* echt. Ik heb een extraatje gehad op Tweelingseiland, laten we maar zeggen: een prijsgegeven lading binnengehaald. En dit is jullie aandeel in het bergingsloon."

„Maar voor het binnenhalen van die kisten hebben we al een toelage gehad," riep stuurman Kabeltouw. „Ik heb de mijne nog niet eens helemaal op en dát wil wat zeggen." „Mannen," zei de kok, „geloof nu maar, dat het echt is, en laat het zo blijven. Ik heb een extraatje gehad, maar niet om alles alleen te houden. Gevonden geld, om zo te zeggen. Dat het uit de hemel is komen vallen, zou te veel gezegd zijn. Maar gebruiken kunnen we het allemaal best. Of jullie soms niet?" „Geloof maar!" riep bootsman Dirk. „En als je soms weer eens een paar ouwe kisten te versjouwen hebt, dan hou ik me aanbevolen. Ik noem dat goedbetaalde karweitjes. Dank je wel, hofmeester!"

Dit werd zo langzaam aan het einde van het feest. Stuurman Kabeltouw bedankte op zijn welsprekende manier de kok voor alle vette kluifjes, waarop hij de schepelingen onthaald had. „De kok heeft ons niet in de soep gereden, hij heeft ons geen kool gestoofd en hij heeft ons ook niet met de gebakken peren laten zitten. Hij heeft prima gezorgd voor ons natje en droogje van vandaag en voor een appeltje voor de dorst voor later. Onze kok is een reuzekok, een kokkerd van een kok, zoals er geen tweede rondvaart op de zeven zeeën van Neptunus. Lang leve onze scheepskok, onze hofmeester — nee, keer het maar om: onze scheepsmeester, onze hofkok. Lang leve Janus Kombof!"

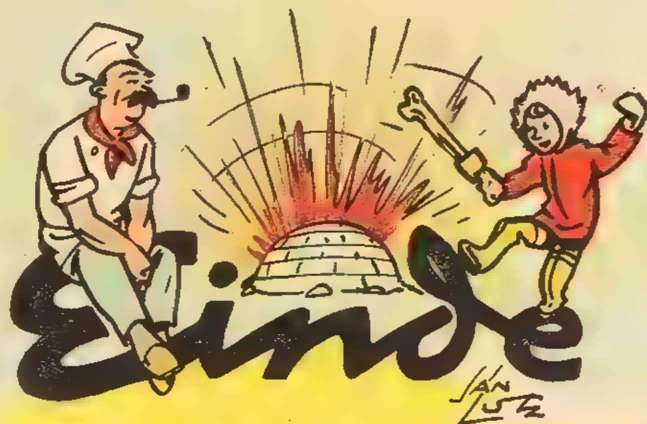

Toen bedankte kapitein Overzee de kok voor alles, wat hij had bijgedragen tot de feestelijke ontvangst van zijn vrouw, voor het geschenk aan de manschappen, voor zijn eigen benoeming tot kapitein van de *Zwerver* en ook voor de goede zorgen, die door hem aan de *Zwerver* waren besteed om er weer een keurig schip van te maken. En tot slot dansten de mannen op de harmonikamuziek van stuurman Kabeltouw een ouderwetse zeemanshorlepijp. Daarmee was het feest afgelopen. De kok drukte Bobo ongemerkt een envelop in de hand en fluisterde hem in het oor: „Meenemen naar de kapiteinshut en daar aan je vader geven." Bobo had er geen flauw vermoeden van wat de kok nu nog in de zin had. Maar even later, toen Bobo met zijn vader en moeder in de kapiteinshut was, gaf hij de brief af met de half-nieuwsgierige opmerking: „Alstublieft, vader, wilt u eens kijken wat dit is?" Kapitein Overzee maakte de envelop open en las hardop: „Daar bij navraag is gebleken, dat het schip, waarop kapitein Overzee zijn tocht naar de poolzee maakte, de *Zwerver* heette en dit hetzelfde schip was, dat hij later noodgedwongen van de hand moest doen; daar verder de *Zwerver* van kapitein Okkernoot is teruggekocht en hersteld van geld, dat het eigendom was van Bobo Overzee, wordt het schip in de staat, waarin het nu is, in eigendom overgedragen aan de oorspronkelijke eigenaar kapitein Overzee, Bobo's vader."

Kapitein Overzee kon zijn ogen niet ge-

loven. Toen holde hij naar de kombuis, waar de kok juist aan zijn helpers de orders gaf voor het afruimen van de feestdis en voor het doen van de grote vaat. De kok werd, hoewel hij tegenstribbelde, meegenomen naar de kapiteinshut. „Kok," zei de kapitein opgewonden, „is het waar wat er in deze brief staat?" „Woord voor woord," lachte de kok. „Bobo heeft in Alaska goud gevonden, nuggets, en die hebben een schep geld opgebracht. En Bobo heeft natuurlijk ook zijn aandeel in de schat van de zeerovers, want hij was erbij, toen ik het document kreeg. Hij heeft meegeholpen het te ontcijferen en hij heeft geholpen bij het opgraven van de schat. Bobo is, alles bij elkaar genomen, een rijk jongetje geworden en nu geeft hij aan zijn vader een schip cadeau. Ik wou dat *ik* zo'n zoontje had." Kapitein Overzee en zijn vrouw wisten gewoonweg niet, hoe zij de kok zouden bedanken; zwijgend drukten zij hem de hand. En Bobo klom op zijn rug en zei aan het oor van de kok: „Oom Walrus, u bent de fijnste oom, die er bestaat."

HET
VERHAAL
VAN BOBO WERD
GESCHREVEN DOOR B. REITH,
GEÏLLUSTREERD DOOR JAN LUTZ,
ALS VERVOLGVERHAAL GEPUBLICEERD GE-
DURENDE DE JAREN 1951, 1952 EN 1953 IN
HET WEEKBLAD „DE KATHOLIEKE ILLUSTRATIE"
EN IN BOEKVORM UITGEGEVEN DOOR
N.V. DRUKKERIJ DE SPAARNESTAD
TE HAARLEM, IN
HET JAAR
1958.

PRIJS f 1.50
N.V. DRUKKERIJ DE SPAARNESTAD
HAARLEM